

ÚŘAD VLÁDY ČR, AGENTURA PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ
V ROMSKÝCH LOKALITÁCH

ČÁST VI.: JESENICKO

EVALUACE
V LOKÁLNÍCH
PARTNERSTVÍCH

OBDOBÍ 2008-2010

EVALUACE V LOKÁLNÍCH PARTNERSTVÍCH

období 2008-2010

VI. JESENICKO

„Ožehavé téma - hledání sociální spravedlnosti v praxi“

**Pro Úřad vlády ČR, Agenturu pro sociální začleňování v romských
lokalitách zpracovala společnost SocioFactor s.r.o.**

OBSAH

1.	O evaluaci	5
2.	Představení lokality	7
2.1.	Region Jesenicko	7
2.2.	Sociodemografická charakteristika	7
2.2.1.	Vývoj počtu obyvatel	7
2.2.2.	Nezaměstnanost.....	9
2.2.3.	Vzdělanostní struktura	11
2.3.	Stručný popis lokalit	12
2.4.	Potřeby lokality a doporučení	12
3.	Strategický plán Lokálního partnerství	13
3.1.	Priority Lokálního partnerství.....	14
3.2.	Návaznost priorit a cílů na potřeby lokality	19
4.	Politika obce	20
4.1.	Bytová politika.....	20
4.2.	Politika zaměstnanosti	22
4.3.	Vzdělávací politika	22
4.4.	Sociální politika, podpora sociálních a návazných služeb	22
5.	Výsledky evaluace.....	25
5.1.	Vstupní informace	25
5.2.	Počátky intervence do lokality	27
5.3.	Dosahování cílů, poslání Agentury a jejich vnímání aktéry	31
5.4.	Situační analýza	45
5.5.	Vyhodnocení metod – lokální partnerství a spolupráce s aktéry	47
5.6.	Vyhodnocení metod – strategický plán.....	54
5.7.	Vyhodnocení metod – lokální konzultant	60
5.8.	Vyhodnocení metod – projektové poradenství.....	63

5.9.	Dopady na místní sociální a integrační politiky	70
5.10.	Dopady v oblasti eliminace sociálního vyloučení	77
5.11.	Diskuse ve skupině lokálního partnerství	81
6.	Shrnutí výsledků	82

1. O evaluaci

Evaluace v lokálních partnerstvích je hodnocením jedné specifické oblasti veřejné politiky, která si vzala za cíl podpořit sociální začleňování ve městech, obcích a mikroregionech. Je nezbytnou součástí hodnocení pojetí, návrhu, implementace, užitečnosti a efektivity sociálních intervenčních programů, mezi které patří i Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách (dále Agentura). Agentura je nástrojem Vlády ČR k zajištění podpory obcím v procesu sociálního začleňování. Má podporovat obce a města, aby mohly plnit svoji funkci – má zajišťovat či pomáhat zajistit všem občanům rovný přístup ke vzdělávání, bydlení, zdravotní péči, zaměstnání, sociálním službám a bezpečí. Má podporovat taková opatření, která pomohou samosprávám v procesu sociální integrace obyvatel ohrožených sociálním vyloučením a v rozvoji sociálně vyloučených lokalit v kontextu a zájmu celé obce/města a všech jejích občanů. Posláním Agentury je také propojovat subjekty na místní úrovni tak, aby spolupracovaly při sociálním začleňování.

Cílem evaluace v lokálních partnerstvích bylo zhodnotit přínos této Agentury a její působení v obcích. Hned na úvod musíme uvést, že se jedná o poměrně komplexní program, který se navíc v čase dynamicky vyvíjel. Evaluace se zaměřila na vybranou část programu – výsledky působení Agentury a účinky ve třinácti pilotních lokalitách v rozmezí let 2008 – 2010. Předkládaná zpráva je jednou ze třinácti dílčích zpráv, současně ale vznikla i sumarizační zpráva, která shrnuje a porovnává vybrané výsledky za všechny pilotní lokality. Tento shrnující materiál nebyl součástí veřejné zakázky a firma SocioFactor jej zpracovala nad rámec smlouvy v rámci svého veřejného závazku působit jako sociální firma a přispívat k rozvoji sociálně prospěšných aktivit. Sumarizační zpráva čtenáři mimo jiné poskytuje informace o vzniku a působení Agentury, výběru pilotních lokalit a používaných metodách práce, mezi které patří mapování potřeb / situační analýzy, lokální partnerství, strategické plány a projektové poradenství.

V evaluaci jsme se vydali cestou programové evaluace a za použití kvantitativních i kvalitativních výzkumných metod jsme hodnotili program, který byl již v některých lokalitách ukončen, v jiných ale dále pokračuje. Činili jsme tak s vědomím, že výsledky evaluace by měly přispět k případným korekcím intervenčního programu a také z části ovlivnit budoucnost tohoto integračního programu. Byli bychom rádi, kdyby čtenáři, a to i ti, kteří patří k programovým kritikům působení Agentury, nebrali výsledky jako suché přezkoušení faktů, ale především jako informaci o integračním programu, nad kterým má smysl se hlouběji zamýšlet a diskutovat. Předložená evaluace má především napomoci v budoucích rozumných rozhodnutích o chodu programu a upozornit na slabá místa a problémy, s nimiž se implementace záměru ve svých počátcích potýkala. To vše s ohledem na skutečnost, že Agentura působí v dalších lokalitách, a některé z nich byly vybrány teprve nedávno.

Co se týká zvolené metodologie evaluace, zvolili jsme tzv. stakeholder analysis, analýzu aktérů, která vychází z hodnocení významných místně znalých aktérů, ke kterým patří především členové lokálního partnerství, případně i další aktéři, kteří o činnosti Agentury mají povědomí nebo s ní ve sledovaném časovém úseku úzce spolupracovali. V rámci této analýzy aktérů jsme kombinovali řadu výzkumných metod – zejména kvalitativní individuální rozhovor, kvalitativní skupinový rozhovor (v některých lokalitách), kvantitativní dotazování a desk research (sekundární analýzu dat). Pro všechny lokality jsme vytvořili jednotné evaluační schéma, aby byly výsledky vzájemně porovnatelné. Pro podrobnější informace čtenáře odkazujeme na sumarizační zprávu, kde jsou porovnány výsledky z hlediska relevance, efektivity, účinnosti a užitečnosti působení Agentury v pilotních lokalitách.

Dílčí evaluační zpráva má následující strukturu. Nejdříve je představena lokalita působení Agentury, uvedena stručná charakteristika obce, sociodemografická data jako vývoj počtu obyvatel, nezaměstnanost a vzdělanostní struktura. Následuje stručný popis lokalit, představení sociálně vyloučených lokalit v obci a jejich stručná charakteristika. V závěru jsou shrnuty potřeby a doporučení, jak byly představeny v situačních analýzách podle hlavních oblastí sociální exkluze. Následně čtenáře obeznamujeme se strategickým plánem lokálního partnerství. Kapitola popisuje složení lokálního partnerství, jednotlivé priority strategického plánu a jim podřazené dlouhodobé a krátkodobé cíle. Dále se věnuje návaznosti priorit a cílů na potřeby lokality, jak byly definovány v situační analýze. Také sledujeme, do jaké míry se navržená doporučení situační analýzy promítla do strategického plánu, která doporučení byla akceptována, která byla ponechána stranou. V kapitole o politice obce stručně informujeme o jednotlivých politikách a opatřeních obce a to podle jednotlivých oblastí. Věnujeme se bytové politice, vzdělávací politice, sociální politice, podpoře sociálních a návazných služeb, bezpečnostní politice a dalším opatřením či strategiím ve vztahu k sociálnímu vyloučení. Následují výsledky evaluace podle struktury evaluace, které jsou doplněny o ilustrativní grafy. Začínáme vstupní informací o lokalitě, následuje vyhodnocení hlavních metod a nástrojů Agentury. Výsledky shrnujeme v závěrečné diskusi.

2. Představení lokality

2.1. *Region Jesenicko*

Spolupráce Agentury se dotýkala obcí na území regionu Jesenicko, respektive okresu Jeseník. Okres čítá 24 obcí s různou velikostí. Tyto obce jsou sdružené do čtyř mikroregionů – Javornicko (Bernartice, Bílá Voda, Javorník, Uhelná, Vlčice), Jesenicko (Bělá pod Pradědem, Česká Ves, Jeseník, Lipová-lázně, Ostružná), Zlatohorsko (Hradec-Nová Ves, Mikulovice, Písečná, Supíkovice, Velké Kunětice, Zlaté Hory) a Žulovsko (Černá Voda, Kobylá nad Vidnavkou, Skorošice, Stará Červená Voda, Vápenná, Velká Kraš, Vidnava, Žulová). Problém sociálního vyloučení se dotýká nejméně poloviny zmíněných obcí. Lokalita Jesenicko se nachází na území Olomouckého kraje. Centrem lokality je město Jeseník, které je jedinou obcí s rozšířenou působností v regionu.

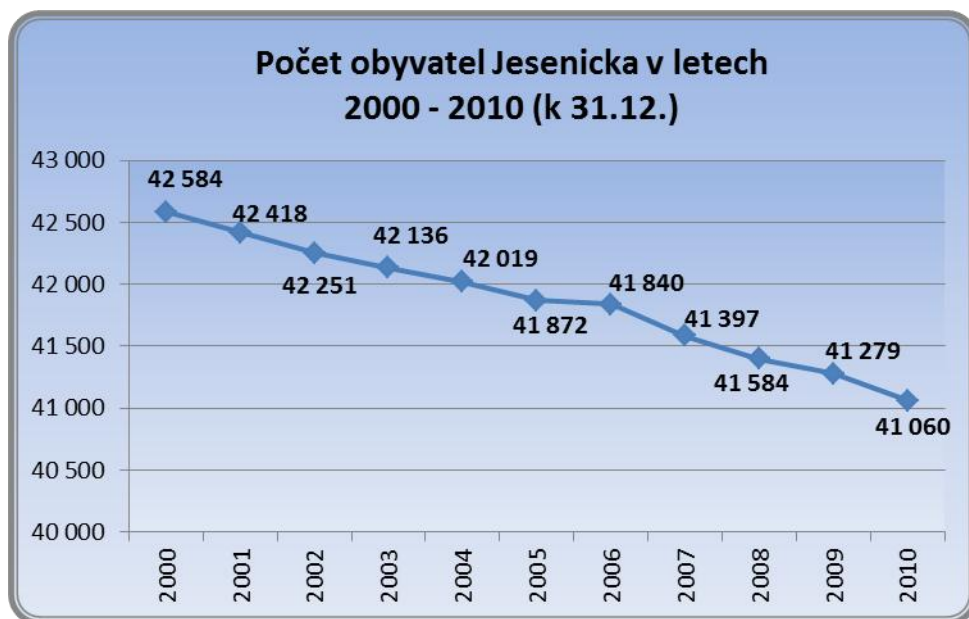
Okres Jeseník leží v nejsevernější části Moravy a Slezska, na území Olomouckého kraje. Jeho charakter je převážně hornatý – na jeho území nalezneme pohoří Hrubý Jeseník, Rychlebské hory a Zlatohorskou vrchovinu. Jesenicko je oblastí s nedostatečným průmyslovým rozvojem, která se orientuje zejména na cestovní ruch.

2.2. *Sociodemografická charakteristika*

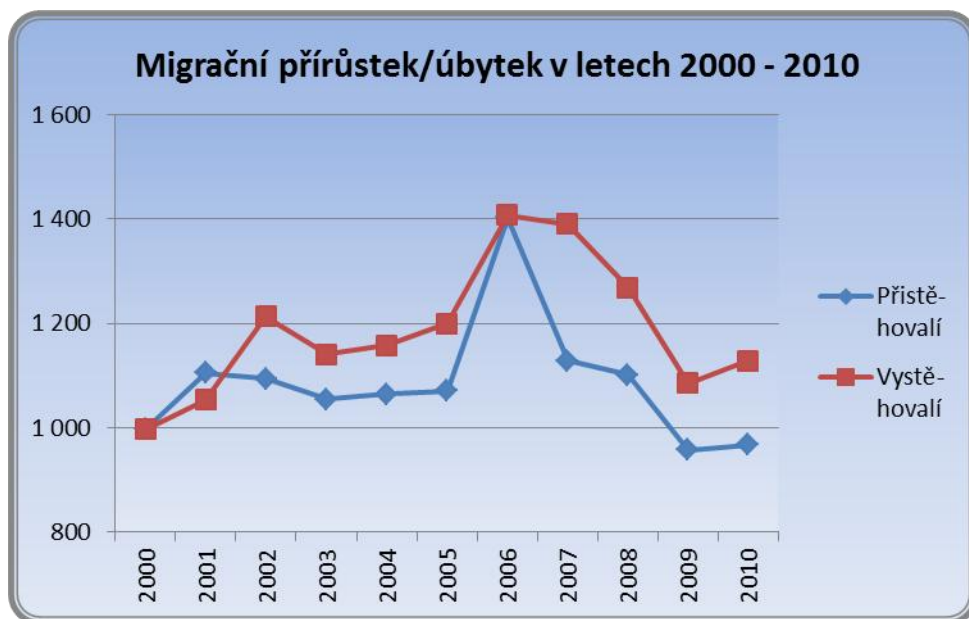
Okres Jeseník obývalo k 31. 12. 2010 o málo méně než 41 tisíc obyvatel. Nelidnatějším městem je Jeseník, ve kterém bydlí přes 12 tisíc obyvatel. Ve Zlatých Horách žije 4 100 obyvatel a ve zbylých 23 obcích bydlí mezi 300 – 3 000 obyvateli.

2.2.1. Vývoj počtu obyvatel

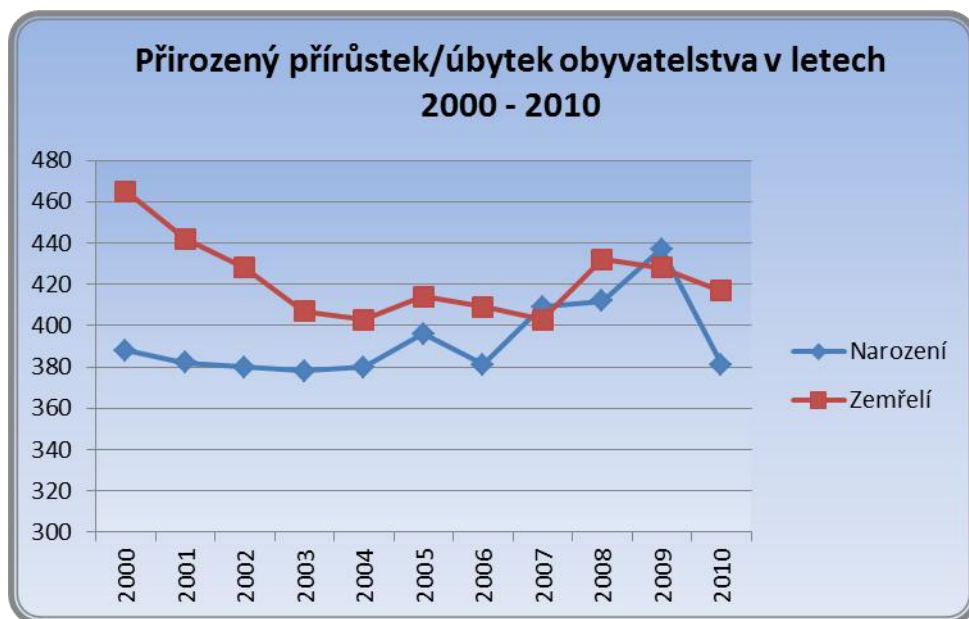
Počet obyvatel Jesenicka v průběhu posledních deseti let neustále klesá. V tomto období zaznamenal okres úbytek obyvatelstva o 1 524 osob.

Podívejme se blíže, co je důvodem úbytku obyvatel v okrese Jeseník, tedy zda se jedná o přirozený úbytek obyvatelstva nebo o úbytek způsobený migrací obyvatel.

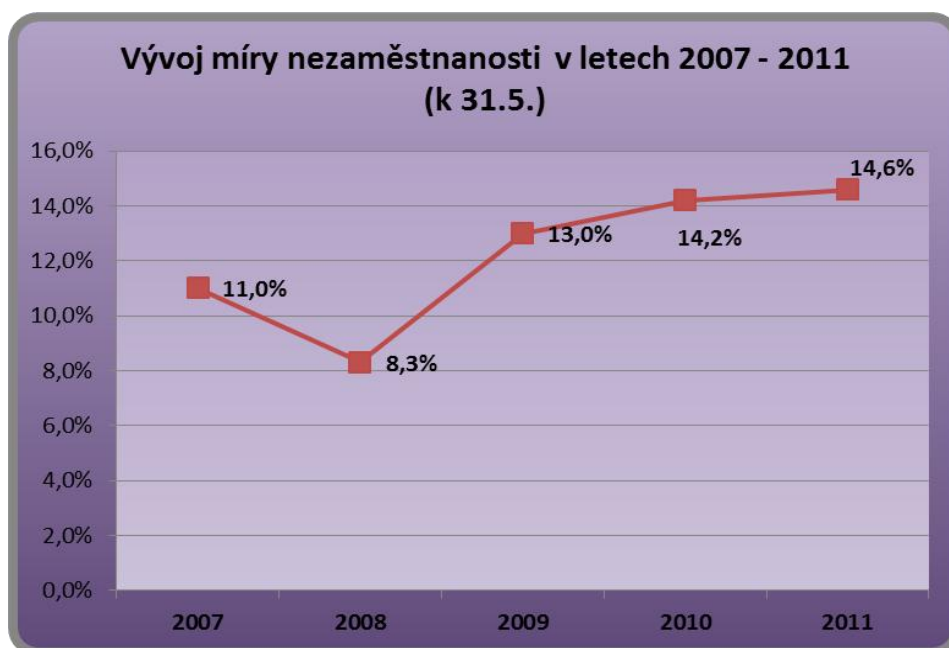
Migrační saldo Jesenicka je v posledních deseti letech (vyjma roku 2001) záporné. Od roku 2002 (vyjma roku 2006, kdy se do okresu nastěhovalo nebývalé množství lidí) dosahuje migrační úbytek minimálně 100 osob ročně.

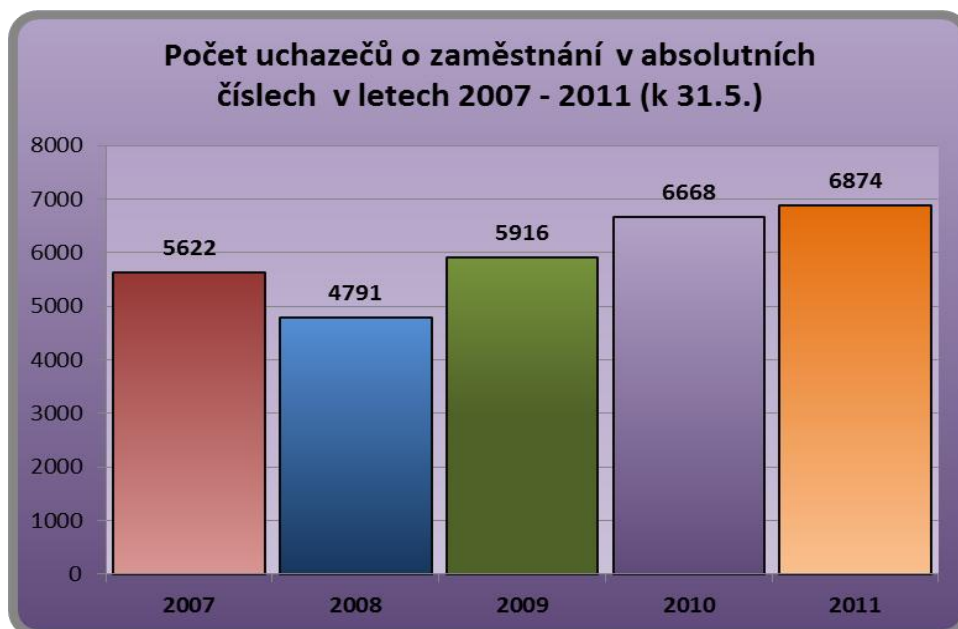
Z grafu je patrné, že vyjma dvou let (2007, 2009) převyšuje počet zemřelých počet živě narozených obyvatel. V roce 2009 se v okrese narodilo nejvíce dětí za posledních deset let (437).

2.2.2. Nezaměstnanost

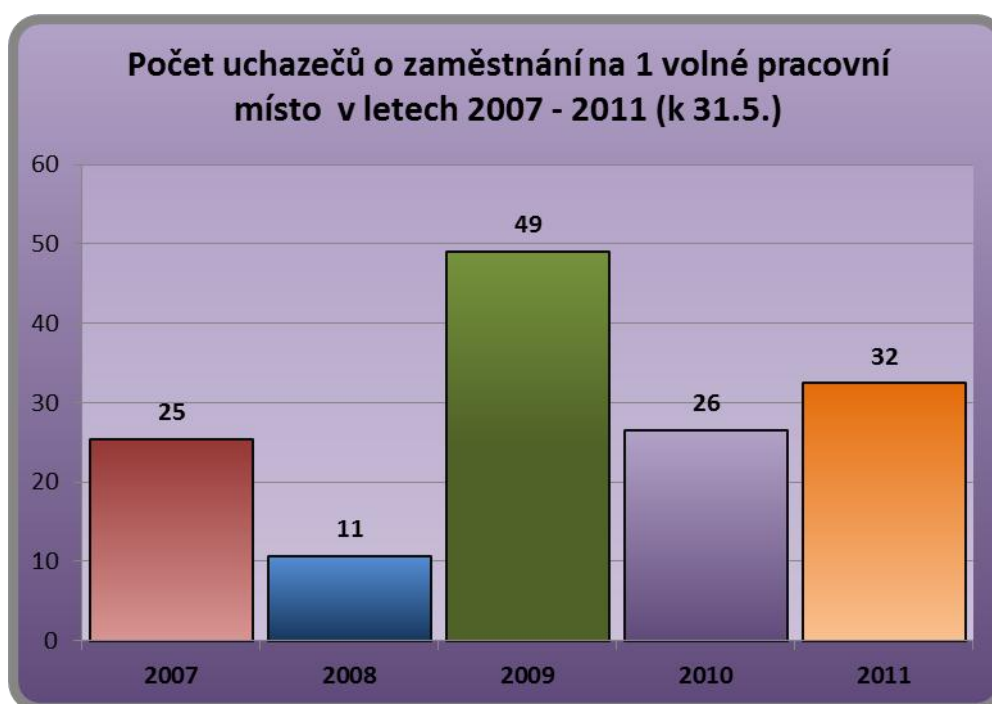
Okres Jeseník patří dlouhodobě mezi okresy s největší nezaměstnaností. K 31. květnu 2011 dosahovala míra nezaměstnanosti 14,6%.

V rámci okresu dosahuje nejvyšší nezaměstnanosti obec Bílá Voda (32,5%), za kterou následují Vlčice s mírou nezaměstnanosti 28,2%. Více než 20% nezaměstnanost pak zaznamenali ještě obce Stará Červená Voda (21,7%) a Bernatice (20,2%). V dalších 9 obcích míra nezaměstnanosti dosahuje mezi 15% - 20%.

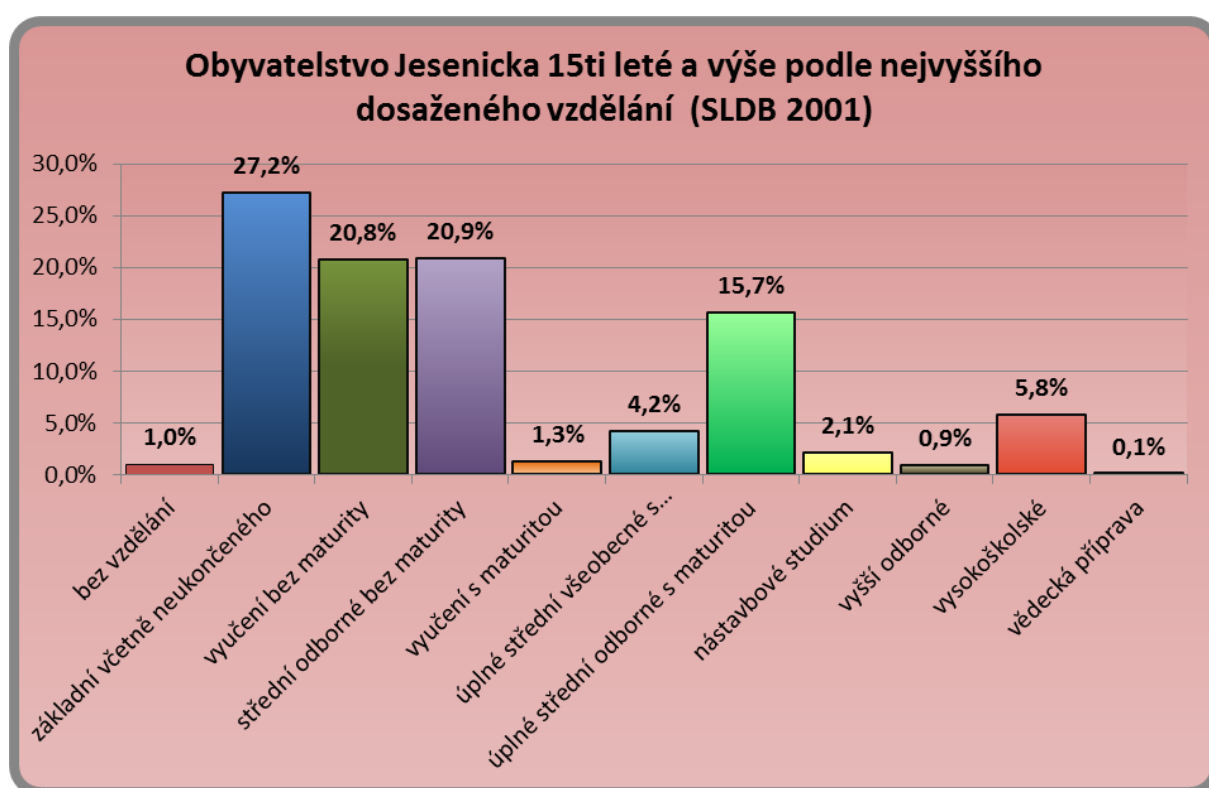
Počet uchazečů o zaměstnání od roku 2008 každoročně roste. Rozdíl mezi počtem uchazečů v květnu 2008 a 2011 činí 2 083 osob.

Pohled na počty uchazečů na jedno volné pracovní místo v průběhu let 2007 až 2011 ukazuje, že nejvíce osob na 1 volné pracovní místo evidoval ÚP v roce 2009. V květnu 2011 bylo na 1 volné pracovní místo evidováno 32 uchazečů o zaměstnání.

2.2.3. Vzdělanostní struktura

Vzdělanostní strukturu obce přibližuje následující graf.

Jedno procento obyvatel Jesenicka nemá žádné vzdělání. Více než čtvrtina obyvatel (27,2%) dosáhla pouze základního vzdělání nebo ani základní vzdělání neukončila. Více než pětina obyvatel (20,8%) se vyučila a téměř shodný počet (20,9%) má střední odborné vzdělání bez maturity. Téměř tři čtvrtiny (69,9%) obyvatel okresu tedy nezískalo maturitu.

Vzdělávání ukončila maturitní zkouškou více než pětina obyvatel (21,2%). Nástavbové studium absolvovalo 2,1% a vyšší odborné 0,9% obyvatel. Vysokoškolského titulu dosáhla více než dvacetina obyvatel regionu (5,9%).

2.3. Stručný popis lokalit

Popisu sociálně vyloučených romských lokalit na Jesenicku se věnuje *Dlouhodobý monitoring situace romských lokalit - moravské lokality* zpracovaný společností Fakultou sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně v roce 2008.¹

Monitoring si bohužel nekladl za cíl nelézt všechny sociálně vyloučené lokality v regionu. Nedovídáme se z něj ani informace o počtu sociálně vyloučených romských či neromských obyvatel žijících v jednotlivých městech okresu. Na mapě, která byla zpracována v rámci výzkumu, jsou vyznačeny obce, ve kterých se nacházejí sociálně vyloučené lokality, které vyžadují zvláštní pozornost. Jedná se o tyto obce: Bílá Voda, Bernatice, Horní Heřmanice, Uhelná, Javorník, Vojtovice, Vlčice, Kobylá, Velká Kraš, Stará Červená Voda, Velké Kunětice, Mikulovice, Kolnovice, Ondřejovice, Jeseník, Česká Ves a Široký Brod. V textu se dále dozvídáme, že se jedná zejména o lokality velikosti jednoho či dvou bytových domů. Celkem by na Jesenicku ve zkoumaných lokalitách mělo bydlet okolo 650 – 800 Romů.

2.4. Potřeby lokality a doporučení

Ve zprávě *Dlouhodobý monitoring situace romských lokalit - moravské lokality*, zpracovaný společností Fakultou sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně v roce 2008, nenalézáme žádná doporučení, která je podle výzkumníků potřeba realizovat za účelem zlepšení situace sociálně vyloučených obyvatel.

¹ Dostupný na www.socialni-zaclenovani.cz

3. Strategický plán Lokálního partnerství

Strategický plán lokálního partnerství navazoval na předcházející proces komunitního plánování sociálních služeb v regionu (dále jen „KPSS“). Kladl si za cíl cíle KPSS rozvinout a v oblasti práce se sociálně vyloučenými obyvateli navrhnout cíle nové.

Strategické plánování na Jesenicku probíhalo formou práce v pracovních skupinách, ty byly určeny zejména na základě hloubky problému sociálního vyloučení, geografického hlediska a přirozené spádovosti. Plánování probíhalo ve třech obcích – Kobylá nad Vidnavkou, Mukulovicích a Jeseníku. Zasedání pracovních skupin dále doplňovala individuální jednání s partnery.

Členové lokálního partnerství s podepsaným memorandem o spolupráci:

- Darmoděj (K-Centrum)
- Diakonie ČCE - středisko v Javorníku – Travné
- Ester, o.s.
- Sdružení VIRTUS Centrum sebepoznání a tvořivosti
- SOUŽITÍ 2005, o. p. s.
- Boéthéia - společenství křesťanské pomoci
- Společenství Romů na Moravě
- Občanské sdružení za lidská práva rómských občanů
- Pospolitost
- Mikroregion Jesenicko
- Mikroregion Zlatohorsko
- Svazek obcí Mikroregionu Žulovska
- Sdružení obcí Mikroregionu Javornicko
- Město Jeseník
- Úřad práce Jeseník
- ZŠ Fučíkova Jeseník
- ZŠ Javorník
- MŠ Široký Brod

Členové lokálního partnerství bez podepsaného memoranda o spolupráci:

- DROM, romské středisko
- Silezika o.s.

V následujícím textu budou představeny jednotlivé priority, jim podřazené dlouhodobé a krátkodobé cíle Lokálního partnerství Jesenicko uvedené ve Strategickém plánu sociálního začleňování.

3.1. Priority Lokálního partnerství

Priority Lokálního partnerství Jesenicko jsou rozděleny do čtyř oblastí:

- podpora vzdělávání a péče o děti a mládež
- bydlení
- sociálně patologické jevy (gambling, zadluženost, domácí násilí apod.)
- zaměstnávání.

A. Vzdělávání a péče o děti a mládež

1. Priorita: Zajištění specifických volnočasových aktivit pro děti a mládež z rodin ohrožených sociálním vyloučením, z dětského domova a pro děti z azylového domu pro matky s dětmi.

- *Střednědobý cíl:* Skupina mládeže ohrožená sociálním vyloučením ve městě Jeseník má síť kontaktů mezi majoritní mládeží i v institucionálním okolí (lékař, sociální odbor, zdravotní pojišťovna OSSZ atd.), má příležitost se zapojovat do aktivit NZDM, je dobře obeznámená s výhodami vzdělávání a trvalého zaměstnání, má podporu při vstupu na trh práce, má příležitost řešit s odborníky svízelné situace.
 - *krátkodobé cíle se vztahují vytvoření NZDM ve městě Jeseník*

2. Priorita: Zajištění specifických volnočasových aktivit pro děti a mládež z rodin ohrožených sociálním vyloučením pro obce Mikulovice, Široký Brod, Písečná, Velké Kunčice, Zlaté Hory, Ondřejovice.

- *Střednědobý cíl:* Skupina mládeže ohrožená sociálním vyloučením v Mikulovicích a okolních obcích má síť kontaktů mezi majoritní mládeží, má síť kontaktů v institucionálním okolí (lékař, sociální odbor, zdravotní pojišťovna OSSZ atd.), má příležitost se zapojovat do aktivit NZDM, je dobře obeznámená s výhodami vzdělávání a trvalého zaměstnání, má podporu při vstupu na trh práce, má příležitost řešit s odborníky svízelné situace. Je u ní vytvořen vztah k okolí, má základy environmentální výchovy a osvojené dovednosti, které se týkají péče

o okolní krajinu (sázení stromů, kosení luk apod.)

- o *krátkodobé cíle se vztahují vytvoření NZDM v obci Mikulovice*

3. **Priorita: Zajištění aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi pro rodiny z Bílé Vody.**
4. **Priorita: Zajištění specifických volnočasových aktivit pro děti a mládež z Bílé Vody.**
5. **Priorita: Zajištění terénní sociální práce pro obec Bílá Voda.**

Podpora při vstupu na trh práce

- *Střednědobý cíl: Péče o děti v rodinách ohrožených sociálním vyloučením je standardizovaná, rodiny jsou v menší míře vystaveny sociálně patologickým jevům, je zajištěná docházka dětí do školy a vytvořené předpoklady pro jejich úspěšné dokončení ZŠ. Rodiny i jednotlivci mají příležitost řešit s odborníky svízelné životní situace. Pro děti a mládež existují podmínky k trávení volného času působící jako prevence sociálně patologických jevů.*

- o *Krátkodobé cíle se vztahují vytvoření projektů IOP a IP Javornicko. V rámci projektu **zkapacitnit sociálně aktivizační služby, zajistit TSP** kvůli možnosti rozlišit míru intervence v rámci jednotlivých soc. služeb, vytvořit **preventivní program pro děti, mládež a dospělé a program pracovního poradenství**. Vytvořit **komunitní centrum**, díky kterému bude možné tyto aktivity uskutečňovat integrovaně v místě bydliště.*

6. **Priorita: Zajištění aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi pro rodiny z Kobylé n. Vidnavkou, Skorošic, Tomíkovice.**
7. **Priorita: Zajištění specifických volnočasových aktivit pro děti a mládež z uvedených obcí.**
8. **Priorita: Zajištění péče o děti a mládež při ZŠ a SŠ v Kobylé a dalších obcích.**
9. **Priorita: Zajištění kontinuální a metodicky vedené terénní sociální práce pro obec Kobylá n. Vidnavkou, Skorošice, Tomíkovice.**

Podpora při vstupu na trh práce v obci a dalších spádových obcích

- *Střednědobý cíl: Péče o děti v rodinách ohrožených sociálním vyloučením je standardizovaná, rodiny jsou v menší míře vystaveny sociálně patologickým jevům, je zajištěná docházka dětí do školy a vytvořené předpoklady pro jejich úspěšné dokončení ZŠ. Jsou standardizované podmínky pro bydlení. Rodiny i jednotlivci mají příležitost řešit s odborníky svízelné životní situace. Pro děti a mládež existují podmínky k trávení volného času působící jako prevence sociálně*

patologických jevů.

- *Krátkodobé cíle se vztahují vytvoření projektů IOP a IP. V rámci projektu **zajistit sociálně aktivizační služby, zajistit TSP** kvůli možnosti rozlišit míru intervence v rámci jednotlivých soc. služeb, **vytvořit preventivní program pro děti, mládež a dospělé a program pracovního poradenství**. Vytvořit **komunitní centrum**, díky kterému bude možné tyto aktivity uskutečňovat integrovaně v místě bydliště.*

10. Priorita: Zajištění aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi pro rodiny z Mikulovic, Velkých Kunětic, Kolnovic, Širokého Brodu, Písečné, Písečné, Zlatých Hor a Ondřejovic.

11. Priorita: Zajištění specifických volnočasových aktivit pro děti a mládež z uvedených obcí.

12. Priorita: Zajištění péče o děti a mládež při ZŠ a SŠ v Mikulovicích a dalších obcích

13. Priorita: Zajištění kontinuální a metodicky vedené terénní sociální práce pro uvedené obce.

Podpora při vstupu na trh práce v obci a dalších spádových obcích

- ***Střednědobý cíl:** Péče o děti v rodinách ohrožených sociálním vyloučením je standardizovaná, rodiny jsou v menší míře vystaveny sociálně patologickým jevům, je zajištěná docházka dětí do školy a vytvořené předpoklady pro jejich úspěšné dokončení ZŠ. Jsou standardizované podmínky pro bydlení. Rodiny i jednotlivci mají příležitost řešit s odborníky svízelné životní situace. Pro děti a mládež existují podmínky k trávení volného času působící jako prevence sociálně patologických jevů.*
- *Krátkodobé cíle se vztahují k vytvoření projektů IOP a IP. V rámci projektu **zkapacitnit, standardizovat a dlouhodobě zajistit práci proškoleného terénního pracovníka, zavést sociálně aktivizační služby jako nástroj hlubší intervence pro práci s rodinou, vytvořit preventivní program pro děti, mládež a dospělé a program pracovního poradenství**. Vytvořit **komunitní centrum**, díky kterému bude možné tyto aktivity uskutečňovat integrovaně v místě bydliště nebo jeho blízkosti.*

B. Bydlení

14. Priorita: Řešení návazného bydlení

15. Priorita: Zajištění aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi

Tvorba podporovaných pracovních míst

- *Střednědobý cíl:* Posílení procesu integrace obyvatel azylových domů v Jeseníku, prohloubení jejich kontaktu se životem města a ulehčení jejich odchodu zpět do nechráněné formy společenských vztahů.
 - *Krátkodobé cíle se vztahují k vytvoření projektů IOP a IP. V rámci projektu dojde k **vnitřní stratifikaci služby azylové bydlení**: služba bude zahrnovat vyšší formu ubytování pro klienty, kteří si již vytvořili potřebné návyky; **sociálně aktivizační služby pro maminky z AD** pro matky s dětmi; **asistence při samostatném bydlení**: služba bude zahrnovat pomoc při zajištění samostatného bydlení klientů opouštějících zařízení a jejich podporu při první fázi samostatného bydlení; **koordinace pracovních činností** – klienti budou mít v rámci pobytu možnost vykonávat jednoduché pracovní činnosti související s údržbou a chodem AD a další veřejně prospěšné činnosti. Po ukončení pobytu budou napojeni na síť další pomoci v oblasti zaměstnávání; **odborné poradenství** pro klienty AD, pro bývalé klienty AD a pro další obyvatele sociálně vyloučených lokalit*

16. Priorita: Řešení návazného bydlení na Javornicku.

- *Střednědobý cíl:* Zajištění dočasného bydlení pro část obyvatel sociálně vyloučených lokalit na Javornicku, kteří se vinou komplexu různorodých příčin ocitají bez přístřeší.
 - *Krátkodobé cíle se vztahují k vytvoření azylového bydlení v Travné – obec Javorník.*

C. Sociálně patologické jevy

17. Priorita: Řešení závislostí

- *Střednědobý cíl:* Prevence závislostí a pomoc závislým z prostředí sociálně vyloučených lokalit na Jeseníku. Zvýšení efektivity preventivních opatření směřujících k obyvatelům sociálně vyloučených lokalit. Zvýšení úspěšnosti

rozpoznávání a intervencí směřujících k těmto obyvatelům.

- *Krátkodobé cíle se vztahují k rozšíření NZDM v Jeseníku a zakomponování projektů IOP a IP. Pro naplnění tohoto cíle je hlavní strategií vyjednání spolupráce mezi NNO Darmoděj, která se zaměřuje mimo jiné na léčbu závislostí, a NNO poskytujícími na Jesenicku terénní služby. Dále vytvoření pravidel pro výměnu informací, proškolení TSP pro rozeznávání projevů závislostí, vytvoření pravidel pro společné intervence v lokalitách. Výsledkem tohoto cíle bude proškolení TSP a dalších sociálních pracovníků a jejich zkompetentnění v oblasti závislostí. Dále přímá intervence v případech konkrétních řešení problému závislostí. Předpokládaný dopad je zachycení a řešení cca 15-20 případů závislostí ročně, respektive nárůst počtu klientů NNO Darmoděj ze sociálně vyloučených lokalit v tomto počtu.*

18. Priorita: Prevence sociálně patologických jevů v sociálně vyloučených lokalitách Jesenicka.

- *Střednědobý cíl: Zvýšení efektivity sociální práce v lokalitách v oblasti prevence sociálně patologických jevů, zadlužování a začleňování klientů na trh práce a do společnosti.*
- *Krátkodobé cíle se vztahují na vytvoření pozice metodika terénních pracovníků, vložení do IP, žadatel obec Jeseník. Strategií k naplnění tohoto cíle bude zřízení **pozice metodika terénních pracovníků**, který bude zajišťovat jednak samostatné metodické vedení, jednak supervizi při řešení jednotlivých vybraných případů, bude spolupracovat na provázání aktivit NNO a sociálních odborů, tedy odborů dávek a sociálně právní ochrany, vypracuje systém spolupráce mezi odborníky na jednotlivé oblasti a terénními sociálními pracovníky (prevence závislostí, protidluhové poradenství, právní poradenství) tak, aby systém odborných konzultantů měl dopad na práci v lokalitách.*

D. Zaměstnávání

19. Priorita: Podpora při vstupu na trh práce v obci Bílá Voda.

20. Priorita: Podpora při vstupu na trh práce v obcích Kobylá nad Vidnavkou, Skorošice a Tomíkovice.

21. Priorita: Podpora při vstupu na trh práce v mikroregionech Javornicko a Žulovsko.

22. Priorita: Podpora při vstupu na trh práce v obci Uhelná.

23. Priorita: Podpora při vstupu na trh práce v obcích Vápenná, Stará Červená Voda a Černá Voda.

- *Střednědobý cíl:* Vytvoření agenturou podporovaného zaměstnávání v Jeseníku.
- *Střednědobý cíl:* Vytvoření podporovaných pracovních míst v Mikroregionu Zlatohorsko - vytvoření pracovních míst na základě dotace z OP LZZ, oblast podpory 3.3.

3.2. Návaznost priorit a cílů na potřeby lokality

Vzhledem k tomu, že *Dlouhodobý monitoring situace romských lokalit – moravské lokality* (FSS MU v Brně, 2008) nenabízí žádná doporučení, která by se vztahovala ke zlepšení situace sociálně vyloučených obyvatel Jesenicka, není možné srovnávat návaznost priorit a cílů Lokálního partnerství.

4. Politika obce

4.1. Bytová politika

Některé obce využívají institut zvláštního příjemce (např. Jeseník).

Obce disponují jen malým bytovým fondem a přesto mají v úmyslu prodávat další byty v majetku města (FSS MU, 2008). Bydlení v obecních bytech je pro sociálně vyloučené rodiny a osoby ve větší míře dostupné pouze v lokalitách města Jeseník a v obci Velká Kraš.

Možnosti bydlení pro sociálně slabé rodiny se snaží řešit také některé neziskové organizace, jež na Jesenicku působí. Existují dva typy aktivit:

- První z nich spočívá v pronájmu obecních bytů neziskové organizací, ta je pronajme sociálně slabému klientovi, který se podílí na opravě bytových prostor (pod dohledem NNO) – např. Velká Kraš.
- Druhou aktivitou je pronájem nemovitostí, které vlastní samotná obec sociálně slabým rodinám (Uhelná).

Můžeme se tedy setkat s případy, kdy obec a nezisková organizace spolupracují a vytvářejí společně nové podmínky k sociálnímu bydlení. Na druhou stranu je v některých oblastech iniciativa neziskového sektoru v otázce bydlení romských rodin vnímána negativně. Příkladem je např. Uhelná, kam o.s. Ester měla nastěhovat své klienty.

Spor v Uhelné

Na konci roku 2010 eskaloval spor mezi obcí Uhelná a občanským sdružením Ester. Ester se dlouhodobě snaží o integraci sociálně vyloučených Romů zpět do společnosti. Jejich práce spočívá v komplexním přístupu – řeší otázku bydlení, zaměstnání, vzdělávání. Sdružení Ester mělo v plánu v obci Uhelná rekonstruovat objekt z Integrovaného operačního programu za účelem vytvoření komunitního centra. Proti tomuto kroku se však postavila jak obec Uhelná, tak celý mikroregion Javornicko. Obec projekt odmítá, protože se obává dalšího přísunu Romů. Uhelné se dlouhodobě nelíbí, jak řeší Ester romskou otázku, protože během pěti let sestěhovalo do Uhelné osm desítek Romů do bytů, které si občanské sdružení buď koupilo, nebo pronajalo.

Starosta Uhelné Ludvík Juřík uvedl: „*S tím, co tady dělá Ester, nesouhlasíme, protože tady vytvořili romské ghetto se všemi problémy, které jsou s tím spojeny.*“ Agentura pro sociální začleňování se snažila spor mediovat a vyjednat možnost vzniku centra, ovšem bez úspěchu. Dne 31. 8. 2010 proběhlo na radnici MěÚ v Jeseníku setkání k rekonstrukci komunitního

centra za přítomnosti všech dotčených stran, ke kompromisnímu řešení nevedlo. Sdružení Ester nakonec od záměru odstoupilo.

Tuto informaci zde uvádíme ze dvou důvodů. Jednak ilustruje odlišné perspektivy a nahlížení na řešení problémů na území obce, ale zejména tyto události vedly k angažování se Agentury, která se snažila diskusi facilitovat. Na podzim zaznívají z úst starosty obce (zejména Hradecký deník, 26. 11. 2010), následující tvrzení:

Do obce Uhelná (okres Jeseník) sestěhovalo o. s. ESTER cca 80 cikánů od roku 2005. V této obci při tom do té doby nebyl žádný cikán. Souhlasím s radnicí města Bydžova, že: - takzvané začleňování je v prvé řadě nehorázný podfuk za státní peníze, které tečou do kapes soukromých majitelů bytů a bytových domů. Sdružení si tyto byty pronajalo, zvolilo se "zvláštním příjemcem" sociálních dávek, ze kterých si zaplatí své potřeby a z toho, co zbyde, cikáni žijí; - kumulaci cikánů do obce (cca 20%) jsme získali "špatnou adresu", nemovitosti v obci se staly neprodejnými, - sdružení odmítlo respektovat územní plán obce; - po usnesení zastupitelstva, které bylo odrazem činnosti o.s. ESTER a způsobu života cikánů v obci, jsem se stal rasistou a obec byla a je stále pod tlakem Agentury pro sociální začleňování, která místo toho, aby obce chránila, nalévá další peníze do nic nedělajících sdružení přes pochybné projekty. - souhlasím s radnicí, že většina cikánů není v obci hlášena, i seznamy sdružení jsou nepřesné, takže vlastně ani nevíme, kolik cikánů v obci žije. Tím obec přichází o statisíce Kč ročně z rozpočtového určení daní; - ti z nich, kteří se snaží žít v souladu s platnými normami se musí od ostatních "trhnout"; - začleňování provádí tzv. sociální terénní pracovníci po dvouměsíčním školení bez ohledu na vstupní vzdělání. - doposud jsem neslyšel od cikánů, že chtějí žít jako my. Proto jsem toho názoru, že hra na sociální začleňování je obcování impotentů s frigidní ženou, kde nahoře (vláda) je nemohoucnost a dole (cikáni) nezájem. Hlavně, že nám dá EU pokoj že. Kde jsou tedy všechny ty humanitární neziskové a další organizace, když výsledek je neustále stejný??

Agentura reaguje rozesláním dopisu obcím, kde reaguje takto:

Doposud vedlo vedení obce, zástupci Olomouckého kraje, zástupci o.s. Ester, Agentura pro sociální začleňování a další aktéři věcný spor o realizaci integračních opatření o.s. Ester v obci. Vedení obce se staví proti realizovaným opatřením, přestože se jedná o profesionálně prováděné a vysoce účinné aktivity, které v důsledku mírní tenze mezi majoritní populací v obci a Romy, a lze je považovat za nejlepší praxe v oblasti sociálního začleňování v ČR.

Tímto veřejným vystoupením však starosta opustil rámec věcné diskuse o obsahu integračních aktivit a dopustil se výroků, které obsahují hrubé a paušalizující urážky Romů v obci a nepodložená obvinění partnerů založená na nepravdivých údajích. Za této situace konstatujeme, že starosta znemožňuje věcnou diskusi nad řešením situace.

Názor pana Juřika na neúčinnost integračních aktivit vnímáme jako účelovou argumentaci, která má zakrýt nečinnost a nechotu vedení obce aktivně se podílet na začleňování sociálně vyloučených obyvatel do společnosti.

Výroky ke kvalitě služeb, kvalifikaci pracovníků o.s. Ester, využití dotačních prostředků či přístupy Agentury pro sociální začleňování považujeme za pomluvu, kterou nelze omluvit v pozici starosty tím, že se jedná o vyjádření osobního názoru.

4.2. Politika zaměstnanosti

Velká část obcí organizuje veřejně prospěšné práce. V několika obcích (Uhelná, Bernartice, Kobylá nad Vidnavkou) na těchto místech pracují výhradně Romové. V obcích bývá zřizováno 5–7 míst, z toho průměrně polovina je obsazena Romy. (FSS MU v Brně, 2008)

V rámci mikroregionu Zlatohorsko realizují zdejší obce dva projekty financované z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Obec Mikulovice získala finanční prostředky pro roky 2009-2012 na uskutečnění projektu „Zvyšování motivace a podpora integrace příslušníků romských lokalit“. Celý mikroregion pak v období let 2009 – 2011 realizuje projekt „Integrace sociálně vyloučených skupin na trh práce“.

4.3. Vzdělávací politika

Vzhledem k velikosti obcí a absenci základních škol, musí některé děti do škol dojíždět do jiných, větších obcí. Některé obce a neziskové organizace iniciují projekty na podporu dojíždění romských dětí.

Asistenti pedagogů jsou téměř na všech školách, kam romské děti docházejí. Na některých školách najdeme i několik asistentů a v jedné obci na Javornicku je asistentka pedagoga dokonce v mateřské škole. (FSS MU, 2008)

Agentura pro sociální začleňování vedla jednání se základní školou v Javorníku o možné spoluúčasti na programu Férová škola, který realizuje Liga lidských práv.

4.4. Sociální politika, podpora sociálních a návazných služeb

Město Jeseník zaměstnává terénního sociálního pracovníka. Na financování tohoto pracovníka žádá město část finančních prostředků u Rady vlády pro záležitosti romských komunit v rámci projektu Podpora terénní práce v Jeseníku.

OSPOD Jesenicko zajišťuje oblast primární prevence ve školách v rámci prevence sociálně patologických jevů. Spolupracuje s terénními pracovníky při řešení situace potřebných rodin.

V současnosti jsou na Jesenicku schváleny dva projekty - vybudování multifunkčního centra sociálních služeb v Kobylé nad Vidnavkou a realizován je projekt Sociální integrace na Jesenicku.

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb

Střednědobý plán sociálních služeb byl zpracován pro celou oblast Jesenicka pod vedením města Jeseník s názvem „Komunitní plán sociálních služeb a služeb souvisejících na Jesenicku pro roky 2011 až 2013“. Do komunitního plánování byly zapojeny všechny obce SMOJ (Sdružení měst a obcí Jesenicka) a probíhalo ve třech pracovních skupinách: senioři, skupina zdravotně postižených osob a osob zdravotně znevýhodněných a ve skupině sociálně vyloučených osob a osob ohrožených sociálním vyloučením.

Věnujme se blíže cílům a opatřením, které vypracovaly pracovní skupiny sociálně vyloučených osob a osob ohrožených sociálním vyloučením:

1. Cíl: Udržení a zkvalitnění stávajících sociálních služeb a souvisejících služeb pro sociálně vyloučené a ohrožené sociálním vyloučením na území okresu Jeseník

Opatření: Zachování rozsahu a kvality stávajících sociálních služeb, souvisejících služeb a aktivit: azylové domy, dům na půl cesty, intervenční centra, kontaktní centrum, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, odborné sociální poradenství, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociální rehabilitace, sociálně terapeutické dílny, terénní programy.

2. Cíl: Zajištění koncepčního přístupu a zvýšení dostupnosti bydlení pro rodiny a jedince ohrožené sociálním vyloučením na území okresu Jeseník

Opatření: Zřídit poradenské a konzultační centrum jak pro uživatele, tak pro poskytovatele sociálních služeb, obce a majitele ubytovacích kapacit

3. Cíl: Zvýšení zaměstnanosti a zaměstnatelnosti klientů sociálních služeb potýkajících se s nezaměstnaností v okrese Jeseník

Opatření: Zajištění větší provázanosti subjektů, které mají možnost ovlivnit zaměstnanost a zaměstnatelnosti klientů sociálních služeb

Aktivita:

- Vytvoření systému podpory zaměstnávání v rámci poskytovatelů sociálních služeb

- Navázání spolupráce mezi Úřadem práce v Jeseníku a poskytovateli sociálních služeb při práci s nezaměstnanými
- Zajištění fungování veřejné služby v rámci okresu Jeseník
- Projednávání dalších možností ke zvýšení zaměstnanosti s obcemi a městy – např. zaměstnávání v rámci veřejných zakázek 10 % místních dlouhodobě nezaměstnaných
- Zajištění vzniku a fungování systému pracovního poradenství

4. Cíl: Vytvoření zastřešující organizace poskytovatelů sociálních služeb v okrese Jeseník

Opatření: Vytvoření organizace, která bude sjednocovat poskytovatele sociálních služeb na Jesenicku a bude mít za cíl ustavení kompetentního a respektovaného partnera pro vyjednávání s krajem, městy a obcemi a dalšími organizacemi

5. Výsledky evaluace

5.1. Vstupní informace

Na Jesenicku jsme se setkali jak s vřelým přijetím, tak i s odmítáním. V rámci pilotních rozhovorů zaznívaly pochyby, jestli se bude dít něco dál po odchodu Agentury. Názory byly velmi různorodé, což odpovídalo i celkové charakteristice regionu, ve kterém Agentura působila. Pro jedny Agentura nic nedělala, jiní „slyšeli kritiku, ale jediná Agentura něco dělá“. Některé obce chtějí téma řešit, jiné ho popírají a o Romech tvrdí, že „to nejsou jejich obyvatelé“. Na některých obcích prý zaznívá „rasismus“ a „goebelština“, některé obce se zase cítí být málo podpořeny, jinde „by starostka chtěla, ale zastupitelstvo ji brání“. Také pojem sociálně vyloučená lokalita je trnem v oku některých. „Jak může být sociálně vyloučená lokalita, když bydlí uprostřed vesnice?“ Doba byla moc krátká na nějaké dopady, lokální konzultant byl jen na půl úvazek.

Ustavující setkání lokálního partnerství proběhlo dne 29. května 2008 v Jeseníku. *Zpráva o činnosti Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách za období 1/2008-6/2009* uvádí, že partnerství vzniklo tzv. na zelené louce, bez návaznosti na nějaké místní platformy.

Bylo celkem stanoveno osm priorit lokálního partnerství. Každá priorita měla vztah k místnímu dění. Priorita 1 (Zajištění fundraisingu pro lokální partnery) reagovala na potřebu zajištění financování poté, co se ukázalo, že se práce nebude moci opírat o finanční podporu ze strany Agentury. Priorita 2 (Zajištění TSP pro některé části Jesenicka) byla převzata z komunitního plánu a reagovala na absenci terénní sociální práce. Priorita 3 (Realizace projektů naplánovaných v minulém roce) se týkala přípravy projektového záměru o.s. Darmoděj a o.s. Společenství Romů na Moravě. Priorita 4 (Konzultační činnost) se vázala k dalším chystaným projektovým záměrům. Priorita 5 (Vytvoření plánu integrace) byla zahájena v obci Kobylá n. Vidnavkou, Velké Kuněticce a Jeseník. Priorita 6 (Projekt „Nová šance“) se týkala reintegrace žáků zpět do hlavního proudu vzdělávání. Priorita 7 (Projekt Odborného učiliště v Lipové Lázních) směřovala k udržení žáků na učilišti a jejich uplatnění na trhu práce. A Priorita 8 (Individuální projekt pro region Jesenicka) se začala rozjíždět.

Zpráva o činnosti Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách v roce 2009 (březen 2010) informuje o zúžení počtu priorit do čtyř: Priorita 1: Zajištění fundraisingu pro lokální partnery, Priorita 2: Zajištění TSP pro některé části Jesenicka, Priorita 3: Konzultační činnost, Priorita 4: Zahájení přípravy plánu integrace. Postup plánování na Jesenicku byl rozvržen tak, aby do něj byly zahrnuty potřeby jednotlivých lokalit a zároveň v něm nechyběly cíle, které se týkají regionu jako celku. Byly vytipovány tři oblasti: Kobylá nad Vidnavkou, Mikulovicko a Jeseník. Probíhaly přípravy 5 projektových žádostí – na prodej a

rekonstrukci Azylového domu v Jeseníku, vytvoření zázemí pro sociální služby v Mikulovicích, komunitní centrum v Bílé vodě, komunitní centrum v Uhelné a ve Vlčicích.

Lokální partnerství zasedalo v únoru a květnu 2009. V rámci strategického plánu byla v roce 2009 dokončena analytická část.

Výroční zpráva o činnosti Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách 2010 (březen 2011) uvádí, že v prvním pololetí 2010 probíhalo v lokalitě Jesenicko strategické plánování, započaté v červenci 2009. Jeho výstupem byl Strategický plán lokálního partnerství Jesenicko. Dokument byl přijat na jednání partnerství dne 9. 6. 2010 v Jeseníku a následně vzat na vědomí zástupci obcí sdružených ve SMOJ (Sdružení města a obcí Jesenicka) dne 17. 6. 2010 v Písečné. Od jara do podzimu 2010 probíhaly přípravy projektů v rámci programů IOP 3.1 b a IP OPLZZ. K 1. 5. 2010 dochází ke změně na pozici lokálního konzultanta. Stávající konzultant přechází nově do Bruntálu a na Jesenicku jej nahrazuje konzultantka. V průběhu dubna a května je předávána činnost v lokalitě mezi oběma lokálními konzultanty. V rámci revize strategického plánu byl připraven Návrh postupu a plánování ve vytyčených oblastech zaměstnanosti, inkluzivního vzdělávání a dostupnosti bydlení, který byl v říjnu schválen lokálním partnerstvím, a byla započata činnost oborových pracovních skupin. Od listopadu probíhá v rámci oborových pracovních skupin revize plánu a jeho doplňování o nové cíle a podporovaná opatření.

V roce 2010 proběhly tři zasedání lokálního partnerství a čtyři setkání pracovních skupin. Vliv na formování místních inkluzivních politik má rozhodnutí partnerů podat celkem šest žádostí na investiční projekty zaměřené na posílení infrastruktury sociálních služeb na Jesenicku a dva individuální projekty sloužící k financování sociálních služeb po dobu až čtyř let.

Nepodařilo se urovnat spor mezi obcí Uhelnou a o.s. Ester a přímo podpořit konkrétní organizace v regionu (např. Silezika). Většina partnerů se však shoduje, že Agentura přispěla ke změně politik a postupů v oblasti sociálního začleňování na Jesenicku. Co se působení Agentury v roce 2011 (a dále) týče, partneři vyjádřili zájem, aby se Agentura i nadále věnovala problematice zaměstnanosti a bezdomovectví v regionu, aby vytvořila konkrétní mapy bytového fondu na Jesenicku anebo realizaci projektů, při jejichž přípravě spolupracovala. Činnost Agentury by tak neměla být ukončena nárazově, ale měla by v podobném stylu pokračovat i nadále a pozvolna přecházet na jiný subjekt, který by převzal veškeré její aktivity.

Rozhodnutí Monitorovacího výboru z února 2011 bylo ukončit činnost Agentury k 30. červnu 2011 se zajištěním tzv. vzdálené podpory.

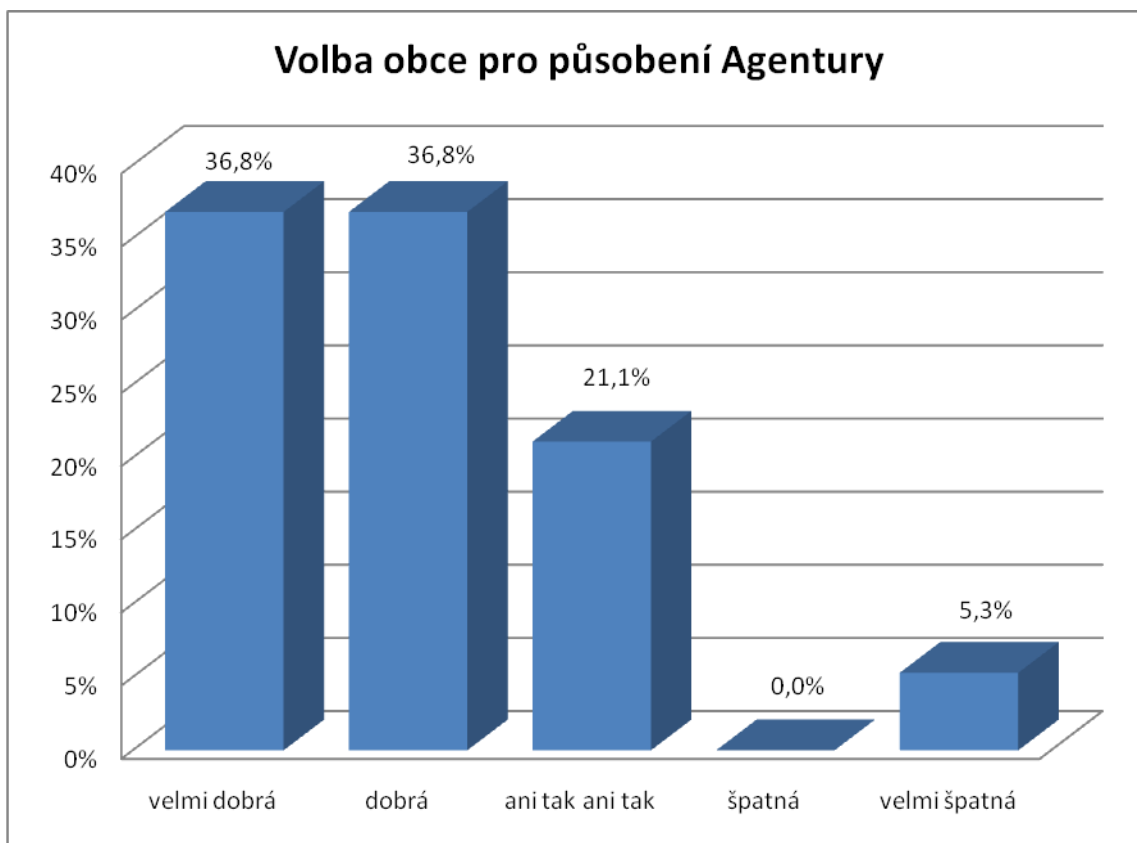
Časový snímek působení Agentury

Agentura začala v lokalitě působit od května 2008, kdy bylo založeno lokální partnerství. V roce 2008 jsou stanoveny priority činnosti. Lokální partnerství zasedalo v únoru a květnu 2009. V rámci strategického plánu byla v roce 2009 dokončena analytická část, plánování se začíná v červenci a probíhá do prosince 2009. V březnu 2010 je plánování dokončeno. V červnu 2010 se podávají na MPSV první projektové žádosti (Multifunkční centrum sociálních služeb v Kobylé nad Vidnavkou, Vybudování zázemí pro poskytování sociálních služeb na Javornicku, Integrované centrum Mikulovice, Multifunkční komunitní zařízení Bílá Voda, Zkvalitnění a rozšíření služeb Azylového domu Boétheia). Dokument byl přijat na jednání partnerství dne 9. 6. 2010 v Jeseníku a následně vzat na vědomí zástupci obcí sdružených ve SMOJ (Sdružení města a obcí Jesenicka) dne 17. 6. 2010 v Písečné. Od jara do podzimu 2010 probíhaly přípravy projektů v rámci programů IOP 3.1 b a IP OPLZZ. K 1. 5. 2010 dochází ke změně na pozici lokálního konzultanta. V srpnu 2010 je v rámci řešení nefunkční spolupráce mezi obcí Uhelnou a o.s. Ester diskutován záměr projektů IOP 3.1b o.s. Ester a IP Vápenná). V roce 2010 proběhly tři zasedání lokálního partnerství a čtyři setkání pracovních skupin. V rámci revize strategického plánu byl připraven Návrh postupu a plánování ve vytyčených oblastech zaměstnanosti, inkluzivního vzdělávání a dostupnosti bydlení, který byl v říjnu schválen lokálním partnerstvím. V září 2010 jsou podány další projekty: Multifunkční centrum sociálních služeb a fakultativních činností ve Vápenné, Společné aktivity obcí mikroregionů Žulovska a Javornicka při integraci osob ze sociálně vyloučených romských lokalit a Sociální integrace na Jesenicku

5.2. Počátky intervence do lokality

Důležité je, jakým způsobem se Agentura na Jesenicku uvedla a etablovala. Dále také okolnost, zdali byla v obci chtěná a žádaná.

Samotný **výběr Jesenicka pro spolupráci s Agenturou** považují místní aktéři spíše za dobrou volbu. Za velmi dobrou volbu ji pokládají téměř dvě pětiny dotázaných (36,8%) a za dobrou volbu další téměř dvě pětiny aktérů (36,8%). Neutrální postoj k rozhodnutí pro spolupráci zaujímá více než pětina dotázaných (21,1%). Za špatnou volbu ji nepokládá nikdo a za velmi špatnou volbu méně než desetina aktérů (5,3%). Celkově jsou tedy s výběrem pro spolupráci s Agenturou spokojeny téměř tři čtvrtiny aktérů (73,6%) a nespokojena méně než desetina z nich (5,3%).

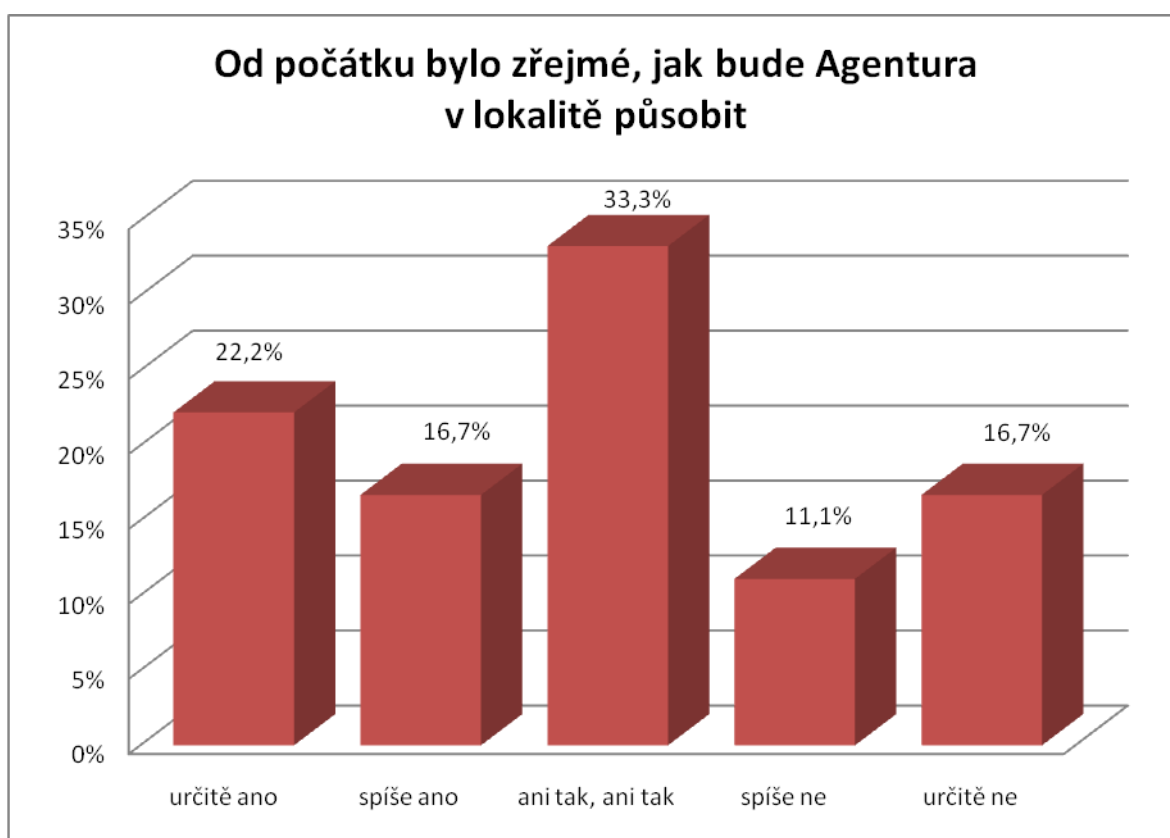
V rozhovorech aktéři uvedli, že výběr Jesenicka byl dobrou volbou, protože se jedná o „problémy území, které se mohly začít řešit“. „Velmi jsme o to usilovali.“ Naskytla se díky tomu „možnost navázání spolupráce s ostatními subjekty na jiné platformě“. V regionu je potřeba se tématu věnovat, „mluvím o regionu, je tu hodně lidí z cílové skupiny“. Volba byla dobrá, protože „problematika týkající se sociálního začleňování je v tomto kraji stále aktuální“. Na druhou stranu jsou i pochyby. „Určitý problém tu je, ale těchhle obyvatel tu není moc, takže hodnotím na půl“. Celkově ale bylo nejvíce slyšet, že se jedná o region, „kde tyhle lidi máme a bylo potřeba řešit a ty aktivity koordinovat“.

Očekávání byla zpočátku velká. Na počátky působení Agentury si mnozí nevzpomínají. Ti, kteří ano, tak hovoří buď o bezproblémovém vstupu, nebo nějakých potížích. Mnozí si vzpomínají na počáteční optimismus, spolupráce byla od počátku dobrá, „přivítali jsme vznik Agentury a ten byl bezproblémový“, hned od počátečního kontaktu s lokálním konzultantem se začalo vyjednávat o zapojení do aktivit. Zdejší konzultant byl už vybaven zkušenostmi odjinud, takže věděl, co je potřeba dělat. „Tady to bylo v pořádku, přišli už se zkušenostmi z Přerova, takže bez problémů.“

Na jiné ale začátek působil rozpačitě, protože „bylo málo informací, postupně se kromě informací vytvářely osobní kontakty.“ Nebo byl doslova „pionýrskéj, obrovské dílo, takže

trochu krok do neznáma a tvořilo se to na koleně, ale fungovali nejlíp, jak mohli“. Někde vnímali nástup jako příliš intervenční, „tlačili na nás hned od počátku silou“.

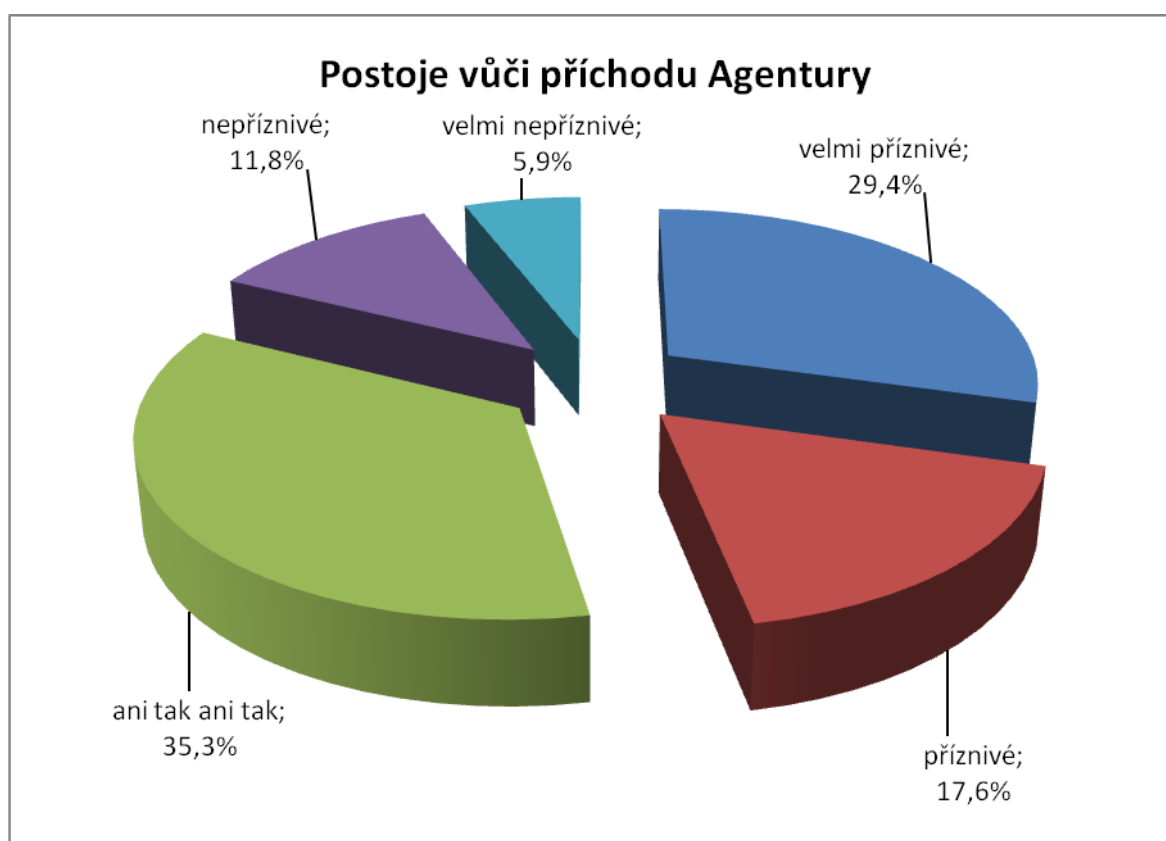
Jak vidíme z dalších údajů, Agentura dokázala v Jeseníku aktérům sdělit, **jak bude v obci působit a jakým způsobem bude pracovat** tak napůl. Určitě nebylo zřejmé její působení téměř pětina aktérů (16,7%) a spíše nebylo zřejmé další více než desetina aktérů (11,1%). Neutrální stanovisko zaujala k této netransparentnosti třetina dotázaných (33,3%). Celkem tedy nebylo od počátku zřejmé, jak bude Agentura v místě působit více než čtvrtina aktérů (27,8%). Naopak určitě srozumitelné bylo pro více než pětinu dotázaných (22,2%) a spíše srozumitelné pro méně než pětinu respondentů (16,7%).

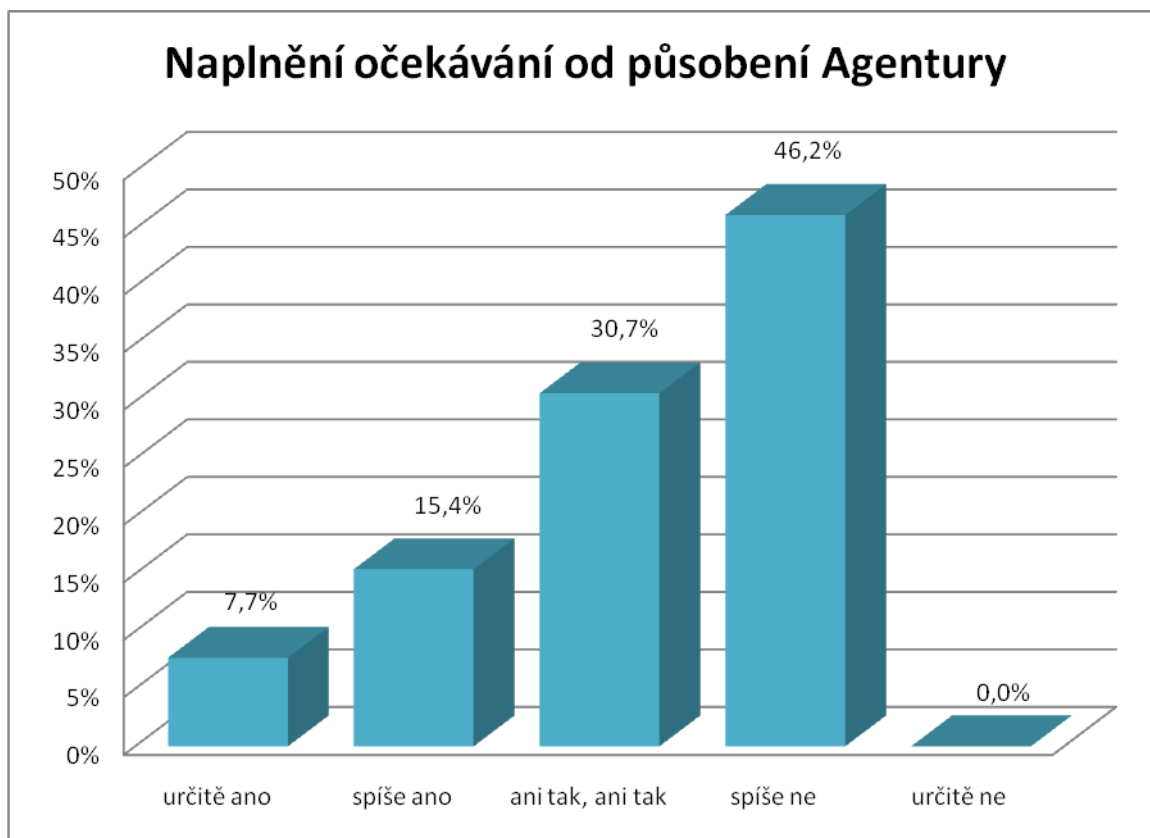
Celková **atmosféra v obci ve vztahu k příchodu Agentury** se dá charakterizovat jako přívětivá. Ze začátku nebylo aktérům zcela jasné, co mohou čekat. Do Agentury „*vkládali mnohé naděje*“. Ze začátku se dá hovořit o panujícím „*entuziasmu, ale pak, když se něco nezačalo plnit, tak některé vztahy ochladly*“. Prostředí bylo vstřícné. „*Viděla jsem v tom přínos, nevím jak ostatní*“. Jiní příchod nezaregistrovali. „*Oni se nepředstavili, nic, celková neznalost*“. Ti, kteří o Agentuře věděli předem, se „*těšili*“. Atmosféra se lišila obec od obce.

„Bylo to dost rozmanité, záleží na konkrétní obci, někde byla i nedůvěra.“ Z hlediska opomíjeného regionu to bylo dobré, „ale moc se tomu nevěřilo“, atmosféra odrážela všeobecnou nejistotu a nejasná očekávání.

Data vypovídají o tom, že **postoje obcí jako celku vůči příchodu Agentury** byly víceméně příznivé. Za velmi příznivé označila postoje obce vůči příchodu Agentury více než čtvrtina dotázaných (29,4%) a za příznivé méně než pětina dotázaných (17,6%). Neutrální postoje chovala více než třetina obcí (35,3%). Velmi nepříznivé postoje zaujímala obec vůči příchodu Agentury podle názoru přibližně dvacetiny aktérů (5,9%) a nepříznivé podle více než desetiny aktérů (11,8%). Celkově tedy nalézáme příznivé postoje obce vůči příchodu Agentury u téměř poloviny aktérů (47%).

A **do jaké míry se očekávání aktérů naplnila?** Názory aktérů vypovídají o značném rozčarování. Očekávání se určitě naplnila u méně než desetiny aktérů (7,7%) a spíše naplnila u více než desetiny aktérů (15,4%). Neutrální hodnocení nalézáme u téměř třetiny dotázaných (30,7%). Naopak spíše se očekávání nenaplnilo u téměř poloviny dotázaných (46,2%). Oněch rozčarovaných aktérů ve srovnání s původními očekáváními je poměrně dost.

Vysvětlení, proč tomu tak je, nalézáme v rozhovorech s aktéry. Ti očekávali „hájení práv těch, co zastupuje a vytváření koncepce sociálního začleňování“. Očekával se plošný přínos a pomoc „s řešením problémů v celé lokalitě“. Agentura měla zajistit odborníky, kterých se v místě nedostává. Očekávání se vztahovala ke konkrétní práci, „myslela jsem, že se budou řešit konkrétní problémy, bylo to moc obecné, konečný efekt je žádný“. Od Agentury se očekávalo plnější zapojení do činností organizací. „Původně jsme mysleli, že agentura bude sama rozjíždět ty projekty, ale pak jsme museli my“. Poradenství mělo být více konkrétní. Aktéři měli snadněji dosáhnout na finanční zdroje, měla se prohloubit spolupráce.

Vzhledem ke zjištěným pestrým očekáváním a velkému projektování všemožných názorů a podnětů do příchozí intervence, jsme se rozhodli blíže věnovat také tomu, jak aktéři vnímali cíle a poslání Agentury a jak hodnotili jejich dosahování.

5.3. Dosahování cílů, poslání Agentury a jejich vnímání aktéry

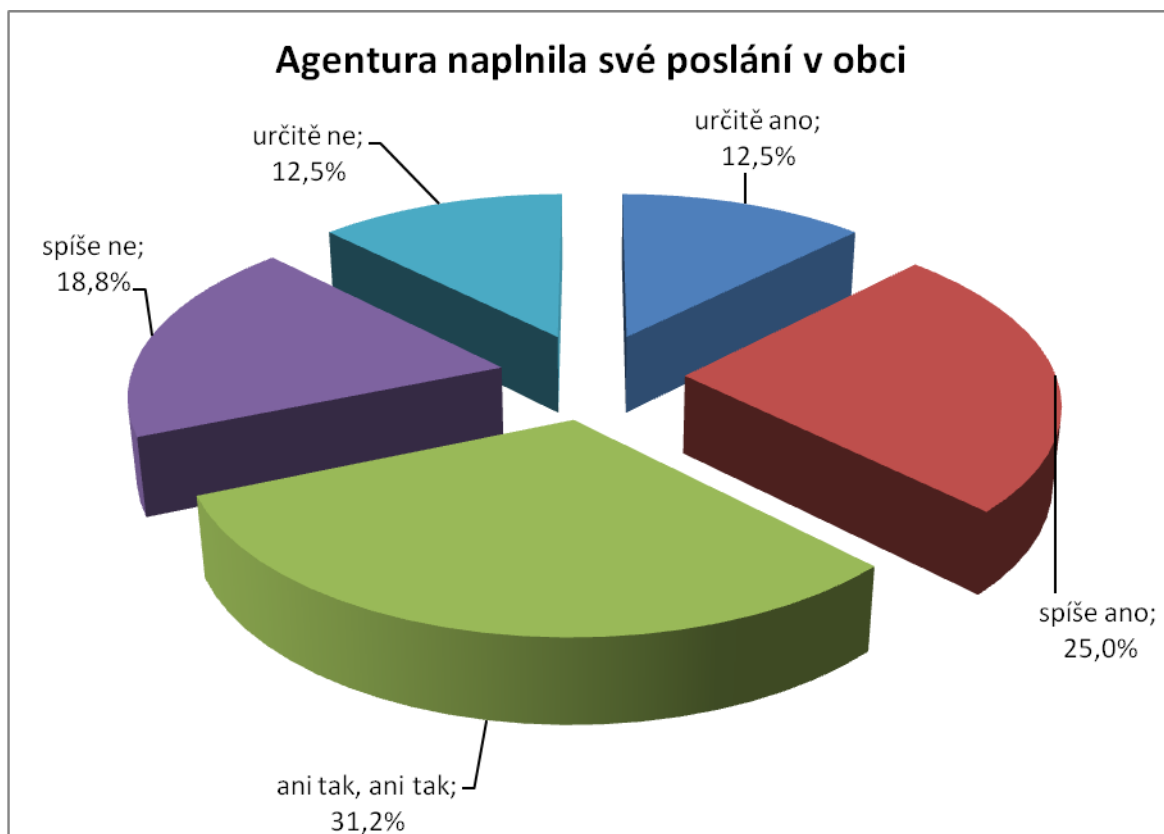
Základní dokument pro podporu sociálního začleňování ve městech, obcích a mikroregionech definuje **hlavní poslání Agentury** následovně: „Agentura je nástrojem Vlády ČR k zajištění podpory obcím v procesu sociálního začleňování. Agentura pro sociální začleňování

podporuje obce a města, aby mohly plnit svoji funkci - zajišťovat či pomáhat zajistit všem občanům rovný přístup ke vzdělávání, bydlení, zdravotní péči, zaměstnání, sociálním službám a bezpečí. Agentura podporuje taková opatření, která pomohou samosprávám v procesu sociální integrace obyvatel ohrožených sociálním vyloučením a v rozvoji sociálně vyloučených lokalit v kontextu a zájmu celé obce/města a všech jejích občanů. Posláním Agentury je propojovat subjekty na místní úrovni tak, aby spolupracovaly při sociálním začleňování. Agentura podporuje nadresortní přístup a propojování působení veřejné správy a neziskového sektoru.“

Zejména se pak jedná o podporu v oblasti:

- zajištění služeb na podporu vzdělání, podporu zaměstnanosti, sociálních služeb a sociálního bydlení, a zajištění infrastruktury pro tyto služby
- čerpání prostředků z evropských strukturálních fondů, státního rozpočtu, krajských dotačních programů a dalších zdrojů
- komunikace s ústředními orgány státní správy, zejména resorty, které mají sociální začleňování v gesci; z podnětů při práci v lokalitách Agentura formuluje návrhy v oblasti legislativy, dotačních titulů, sociálních politik, apod.

Podívejme se dále, jak bylo **poslání Agentury, které aktéři vnímali dosti nejednoznačně, podle jejich názoru naplňováno v obci**. Určitě bylo naplněno podle více než desetiny dotázaných (12,5%) a spíše bylo naplněno podle čtvrtiny dotázaných (25%). Neutrálně hodnotí dosažení poslání Agentury téměř dvě třetiny respondentů (31,2%). Spíše své poslání Agentura v obci nenaplnila podle méně než pětiny dotázaných (18,8%) a určitě své poslání nenaplnila podle více než desetiny aktérů (12,5%). Je zřejmé, že se jedná především o ty aktéry, kteří poslání Agentury situují do oblasti přímé a konkrétní práce a v oblasti metodického působení spatřují pouhé teoretizování. Celkově tedy Agentura naplnila své poslání v očích více než čtvrtiny aktérů (37,5%).

V *Základním dokumentu pro podporu sociálního začleňování ve městech, obcích a mikroregionech* je uvedeno, že hlavním posláním Agentury je podpořit obce a města, aby mohly plnit svoji funkci - zajišťovat či pomáhat zajistit všem občanům rovný přístup ke vzdělávání, bydlení, zdravotní péči, zaměstnání, sociálním službám a bezpečí. Právě na toto jsme se dotazovali aktérů v dotazníku a požádali jsme je, aby posoudili, **do jaké míry podpořila Agentura obec, aby byl zajištěn rovný přístup ve jmenovaných oblastech.**

V oblasti vzdělávání se vyslovili aktéři tak, že rovný přístup ke vzdělávání byl zajištěn podle 64,3% dotázaných, nebyl zajištěn podle 28,6% dotázaných a neutrální hodnocení vystavilo 7,1% dotázaných.

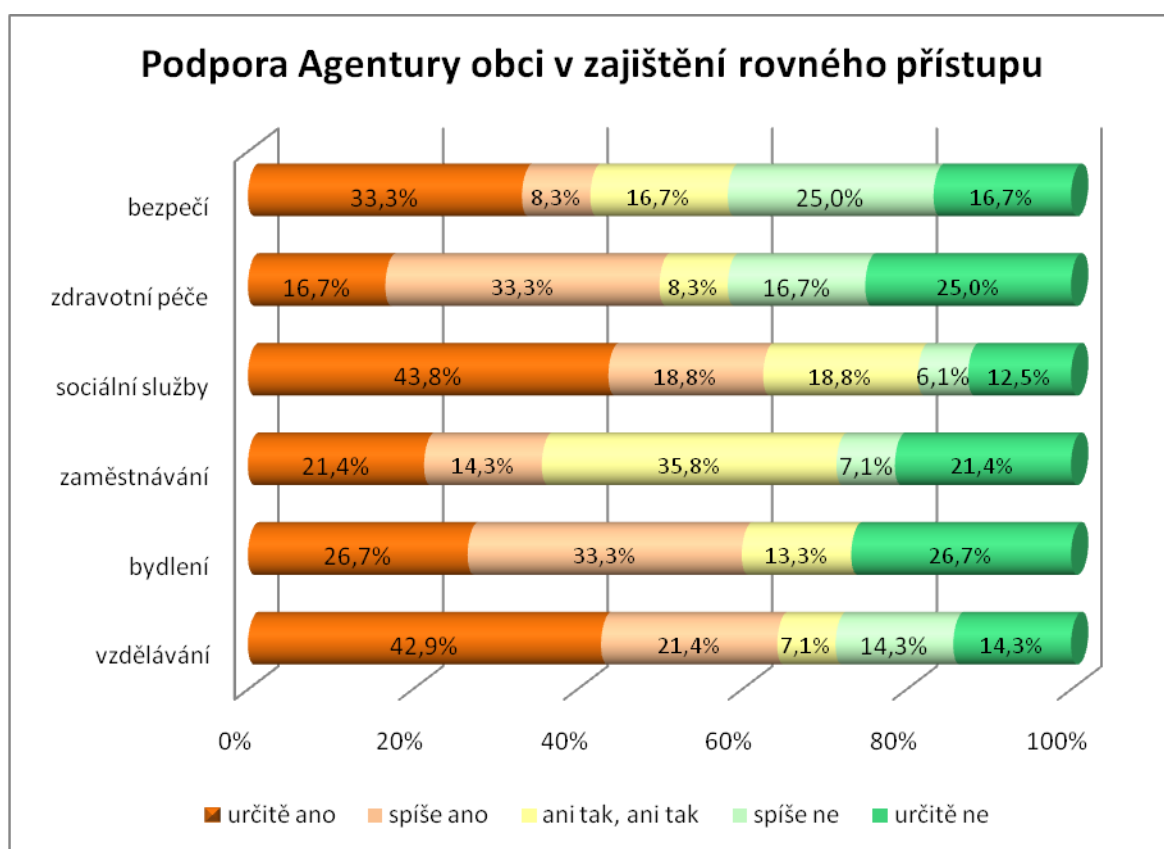
V oblasti bydlení se vyslovili aktéři tak, že rovný přístup k bydlení byl zajištěn podle 60% dotázaných, nebyl zajištěn podle 26,7% dotázaných a neutrální hodnocení vystavilo 13,3% dotázaných.

V oblasti zaměstnávání se vyslovili aktéři tak, že rovný přístup k zaměstnání byl zajištěn podle 35,7% dotázaných, nebyl zajištěn podle 28,5% dotázaných a neutrální hodnocení vystavilo 35,8% dotázaných.

V oblasti sociálních služeb se vyslovili aktéři tak, že rovný přístup k sociálním službám byl zajištěn podle 62,6% dotázaných, nebyl zajištěn podle 18,6% dotázaných a neutrální hodnocení vystavilo 18,8% dotázaných.

V oblasti zdravotní péče se vyslovili aktéři tak, že rovný přístup ke zdravotní péči byl zajištěn podle 50% dotázaných, nebyl zajištěn podle 41,7% dotázaných a neutrální hodnocení vystavilo 8,3% dotázaných.

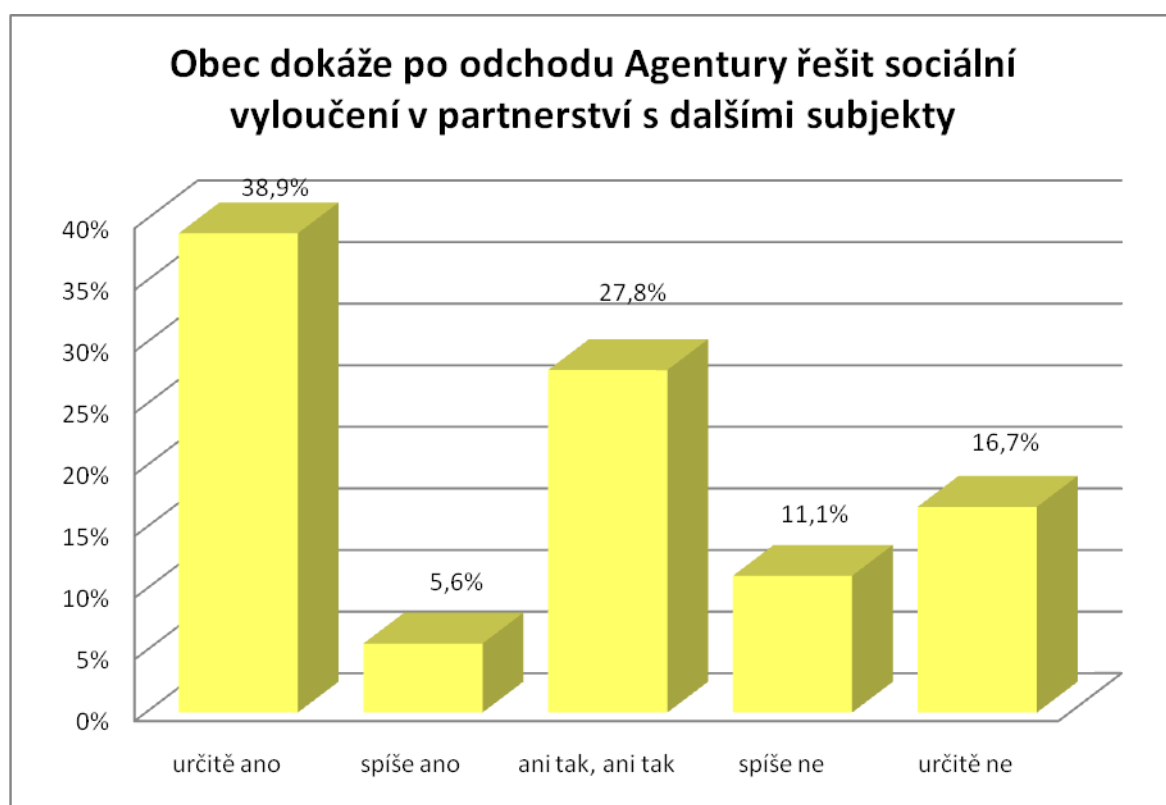
V oblasti bezpečí se vyslovili aktéři tak, že rovný přístup k bezpečí byl zajištěn podle 41,6% dotázaných, nebyl zajištěn podle 41,7% dotázaných a neutrální hodnocení vystavilo 16,7% dotázaných.

Jak z uvedeného grafu vidíme, tak podpora Agentury k zajištění rovného přístupu mířila především do oblasti vzdělávání (64,3%) a sociálních služeb (62,6%) a bydlení (60%), o něco méně do oblasti zdravotní péče (50%), bezpečí (41,6%) a zaměstnávání (35,7%).

Další hodnocení se rovněž týká sféry naplnění poslání Agentury, kterým měla být podpora obce. **Dokáže obec po ukončení pilotního působení Agentury funkčně řešit problematiku sociálního vyloučení v partnerství s dalšími subjekty v místě?**

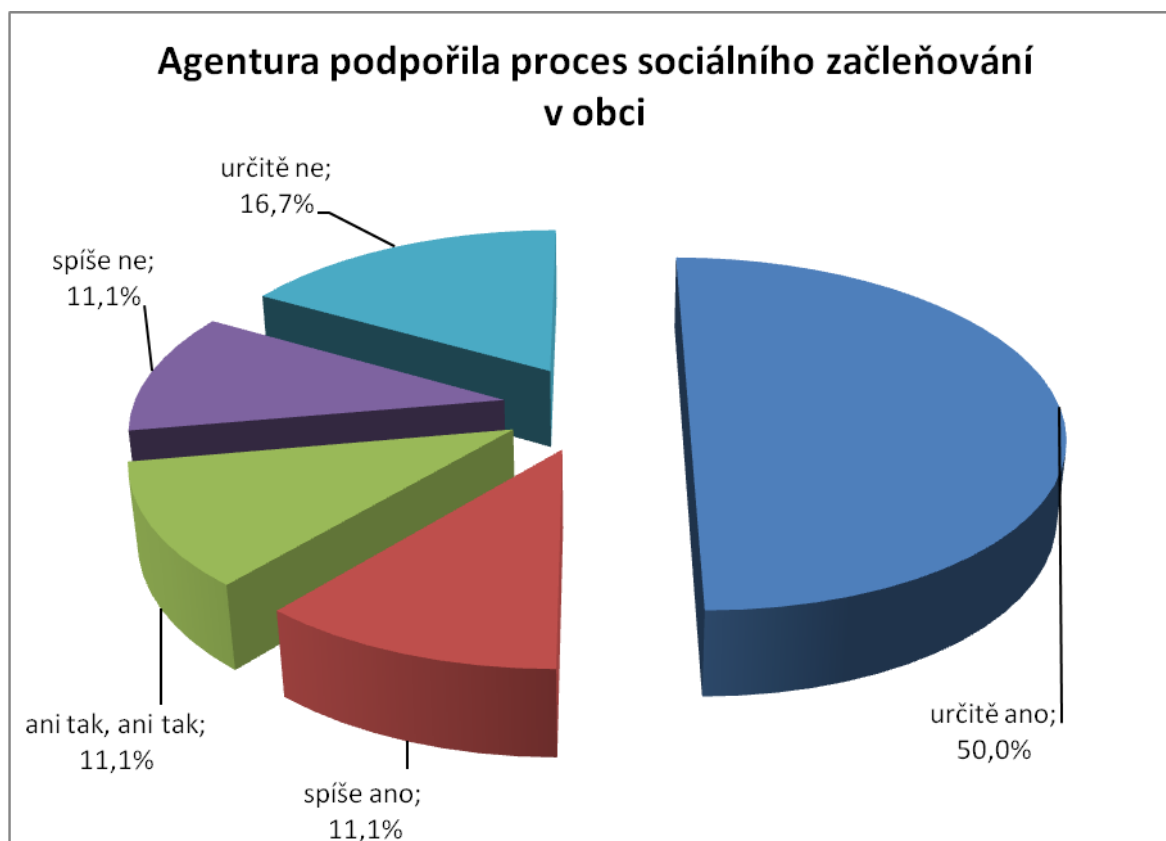
Určitě to obec dokáže podle téměř dvou pětín dotázaných (38,9%) a spíše to obec dokáže podle méně než desetiny dotázaných (5,6%). Neutrální hodnocení v tomto bodě vystavila více než čtvrtina aktérů (27,8%). Naopak obec problematiku spíše neumí řešit podle více než desetiny dotázaných (11,1%) a určitě neumí řešit podle méně než pětiny dotázaných (16,7%). Jak vidíme, tak se hlavní poslání Agentury naplnilo podle téměř více než dvou pětín aktérů (44,5%) a nenaplnilo podle více než čtvrtiny aktérů (27,8%).

A jak aktéři hodnotí skutečnost, zdali **Agentura podpořila nebo nepodpořila proces sociálního začleňování v obcích**? Jak ukazují kvantitativní údaje, tak Agentura podpořila proces sociálního začleňování v místě zcela podle poloviny dotázaných (50%) a spíše podpořila podle více než desetiny dotázaných (11,1%).

Více než desetina respondentů označila možnost ani tak, ani tak (11,1%). Podle více než desetiny dotázaných Agentura proces v obci spíše nepodpořila (11,1%) a podle méně než pětiny aktérů proces určitě nepodpořila (16,7%).

Tedy celkem více než tři pětiny aktérů uvedly, že Agentura proces sociálního začleňování v obci podpořila (61,1%).

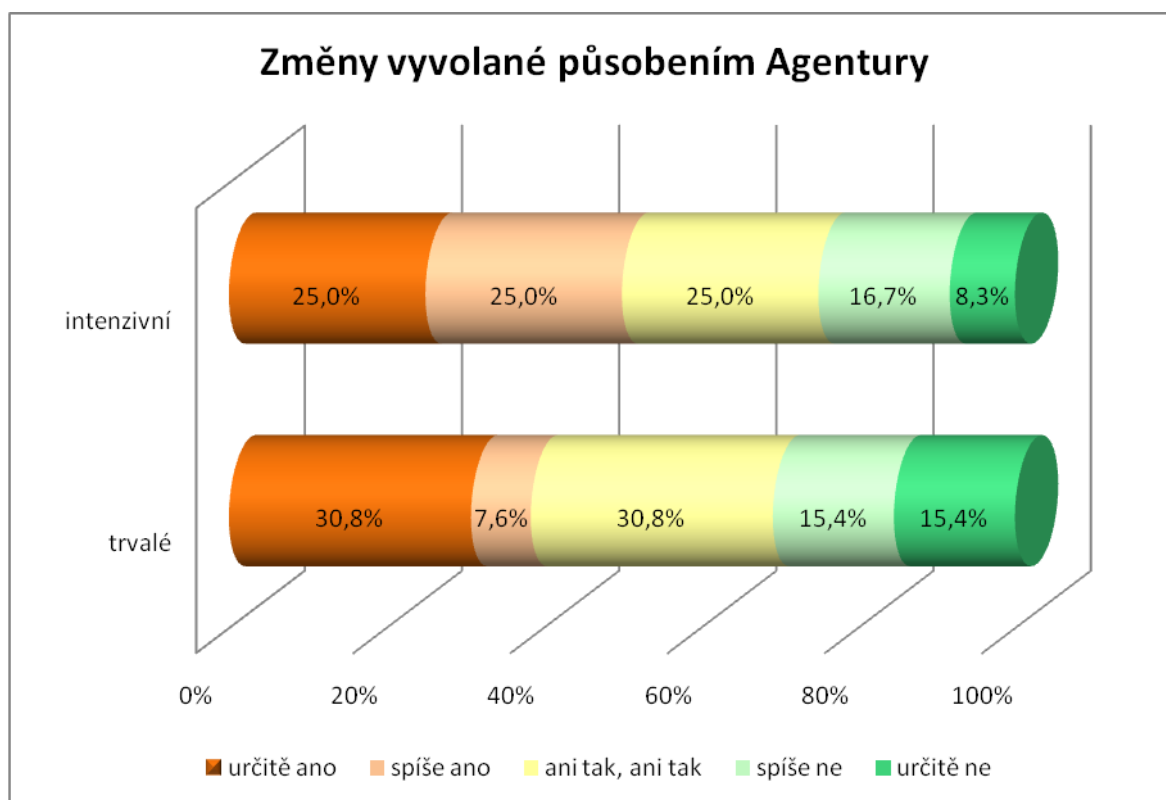
Čím nejvíce Agentura proces sociálního začleňování v obci podpořila? Podle odpovědí aktérů se ukazuje, že tato podpora spočívala především v tom, že ukázala obcím, „že *pokud se nepřidají, tak situace se bude horšit*“. Někde se navázal „*kontakt mezi minoritou a majoritou*“. Agentura „*udělala strašně moc práce*“ a to v oblasti podpory „*jednotlivých projektů*“, „*poradenstvím a širokým přehledem*“. Práce začala získávat tvar, „*byla tu ta koordinace a postarali se o řadu aktivit*“. „*Snad vyšel projekt na vybudování komunitního centra volnočasových aktivit pro děti.*“ Mnozí ale nedokážou přínosy pojmenovat, o ostatních obcích nemají přehled.

Jakou mají povahu změny, které Agentura do obce přinesla? Jsou změny trvalé nebo krátkodobé? Jak intenzivní změny jsou? A lze je považovat za pozitivní nebo negativní?

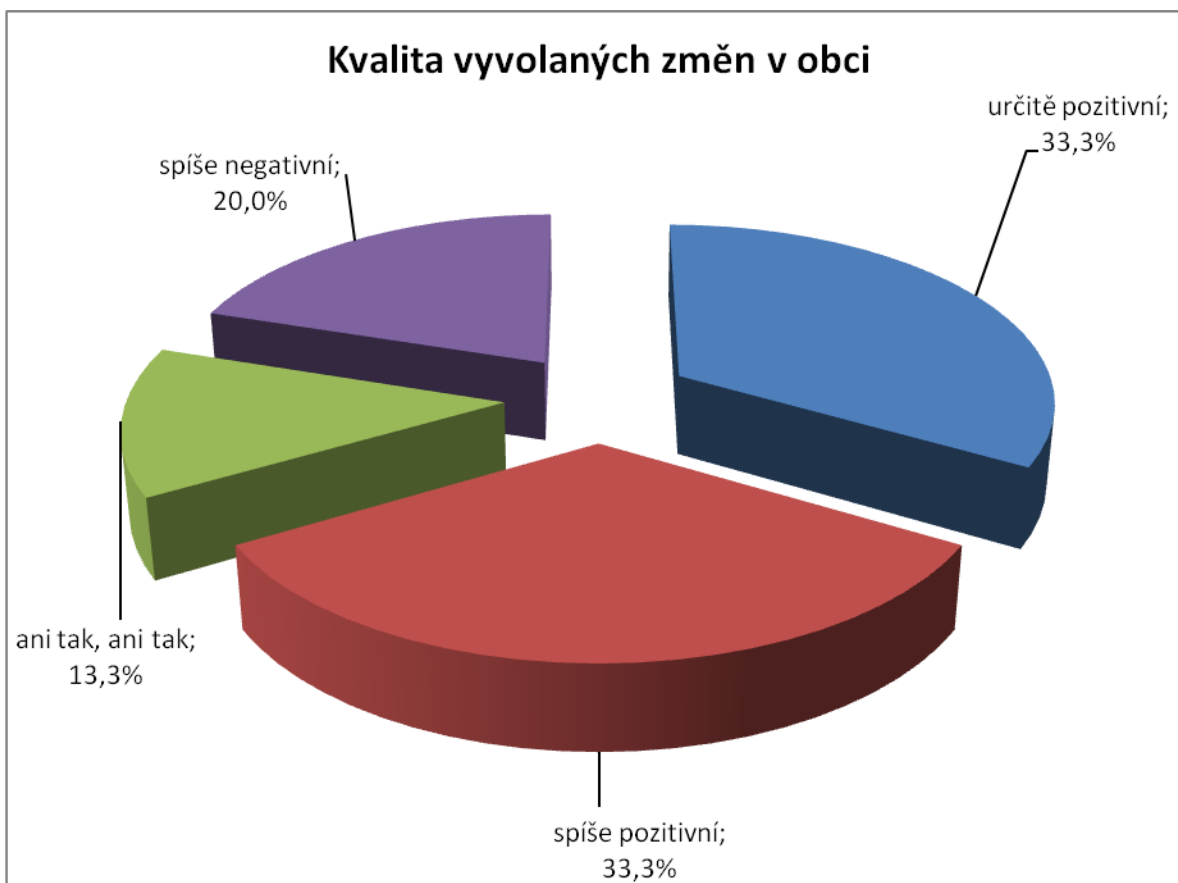
Změny považuje za zcela **intenzivní** čtvrtina dotázaných (25%), další čtvrtina aktérů považuje změny za spíše intenzivní (25%). Neutrální hodnocení vystavila intenzitě změn také čtvrtina dotázaných (25%). Za spíše neintenzivní změny pokládá méně než pětina dotázaných (16,7%) a za zcela neintenzivní necelá desetina aktérů (8,3%).

Změny považuje za určitě **trvalé** téměř třetina dotázaných (30,8%) a za spíše trvalé méně než desetina z nich (7,6%). Za ani trvalé, ani krátkodobé je považuje téměř třetina aktérů (30,8%). Za spíše krátkodobé změny pokládá méně než pětina dotázaných (15,4%) a za zcela krátkodobé další téměř pětina respondentů (15,4%).

Projektovou řečí tedy můžeme hovořit o téměř čtyřicetiprocentním očekávání udržitelnosti změn (38,4%).

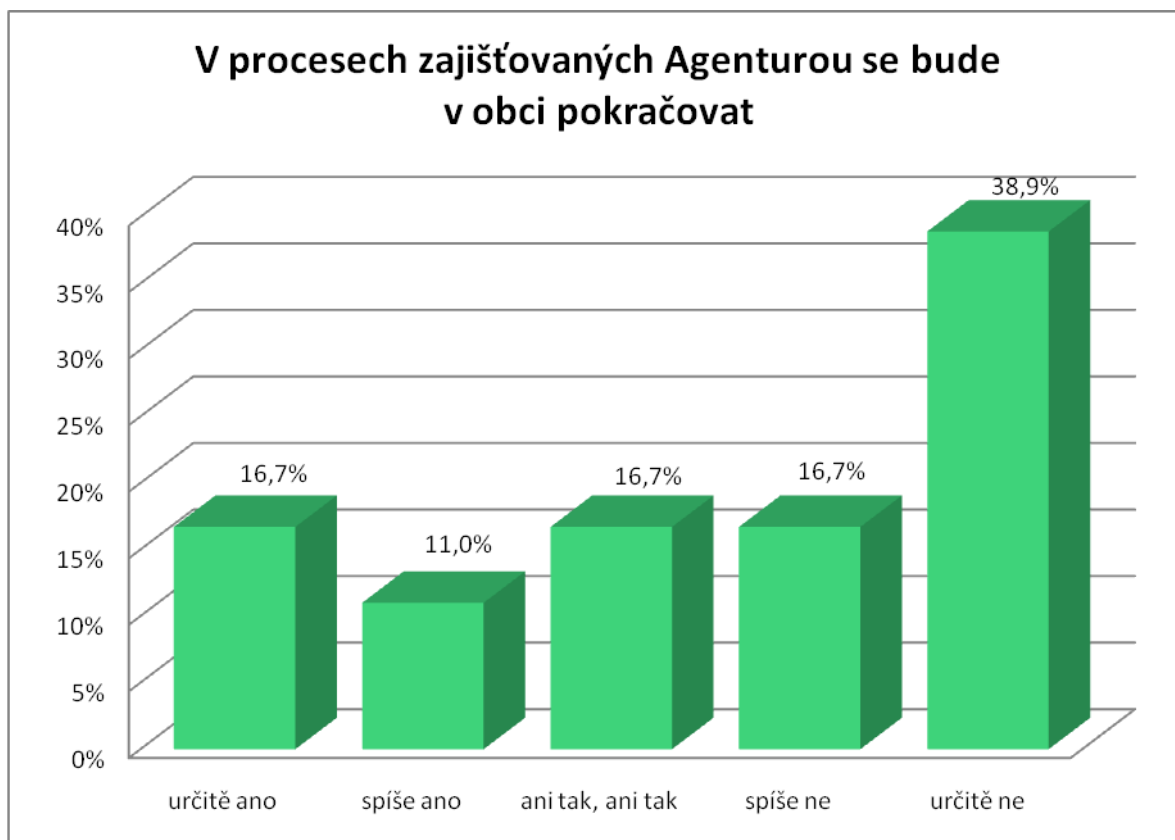

Z hlediska **kvality změny** hodnotí třetina dotázaných změny jako určitě pozitivní (33,3%) a třetina dotázaných jako spíše pozitivní (33,3%). Za ani pozitivní, ani negativní změny pokládá více než desetina aktérů (13,3%) a za spíše negativní pětina aktérů (20%).

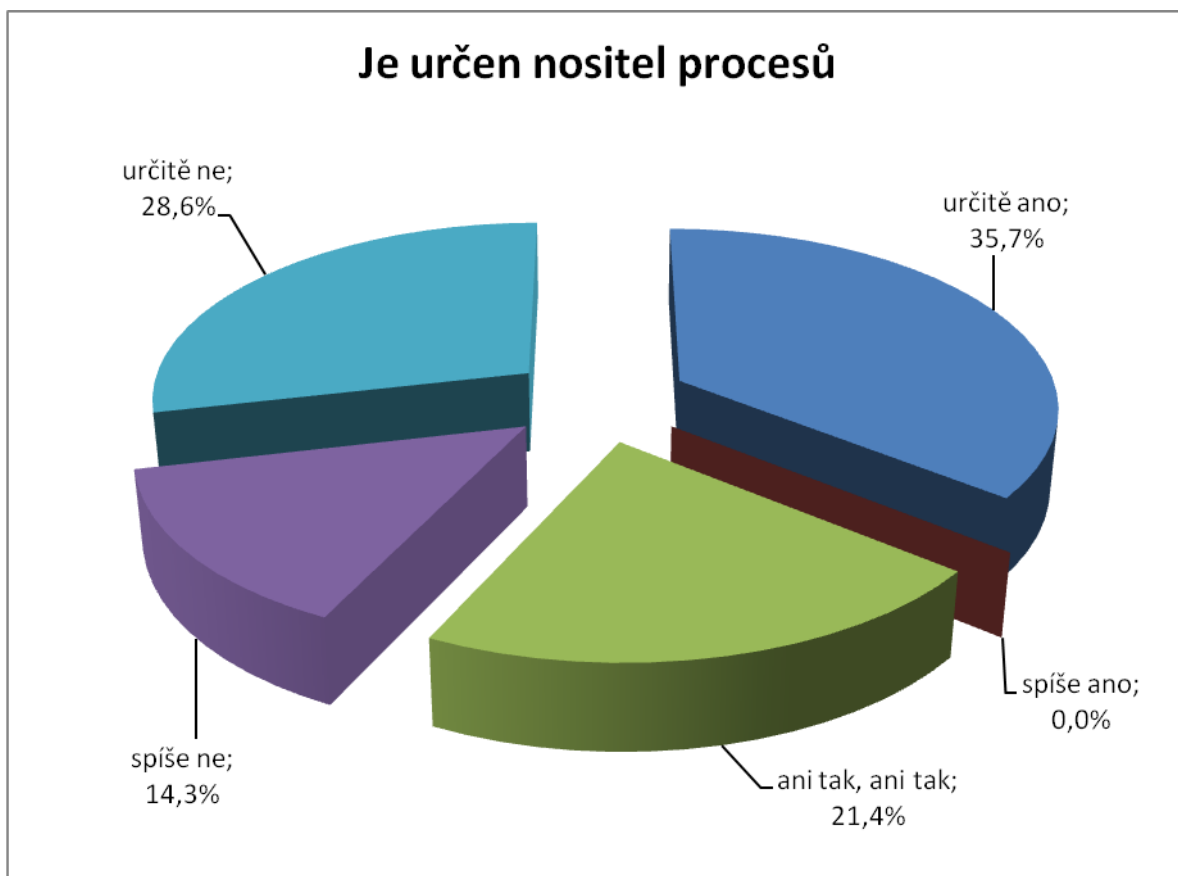

Ke zmiňovaným změnám aktéři dodávali, že je určitě registrují. „*Ano, jsou tu nějaké*“, to byla nejčastější odpověď. V rozhovorech ale nezaznívají nějaké konkrétní výsledky. Došlo k tomu, „*že se o tématech začalo hovořit*“. Nově se objevila „*informovanost, poradenství, víc se o tom mluví*“, „*koordinace*“, ale pořád se opakuje vágní: „*Ano. Něco je vidět*“, případně „*nic*“.

Agentura na Jesenicku skončila k poslednímu červnu a byla zařazena do systému vzdálené podpory. **Budou procesy doposud zajišťované Agenturou v obci dále pokračovat?** Na tuto otázku odpověděla méně než pětina (16,7%), že procesy budou určitě pokračovat a více než desetina dotázaných (11%), že budou spíše pokračovat. Nerozhodnuta je méně než pětina respondentů (16,7%). To, že procesy nebudou určitě pokračovat, se domnívají téměř dvě pětiny dotázaných (38,9%) a to, že nebudou spíše pokračovat, si myslí méně než pětina dotázaných (16,7%). Jak vidíme, více než čtvrtina aktérů je přesvědčena o pokračování procesů (27,7%) a více než polovina je vůči pokračování skeptická (55,6%).

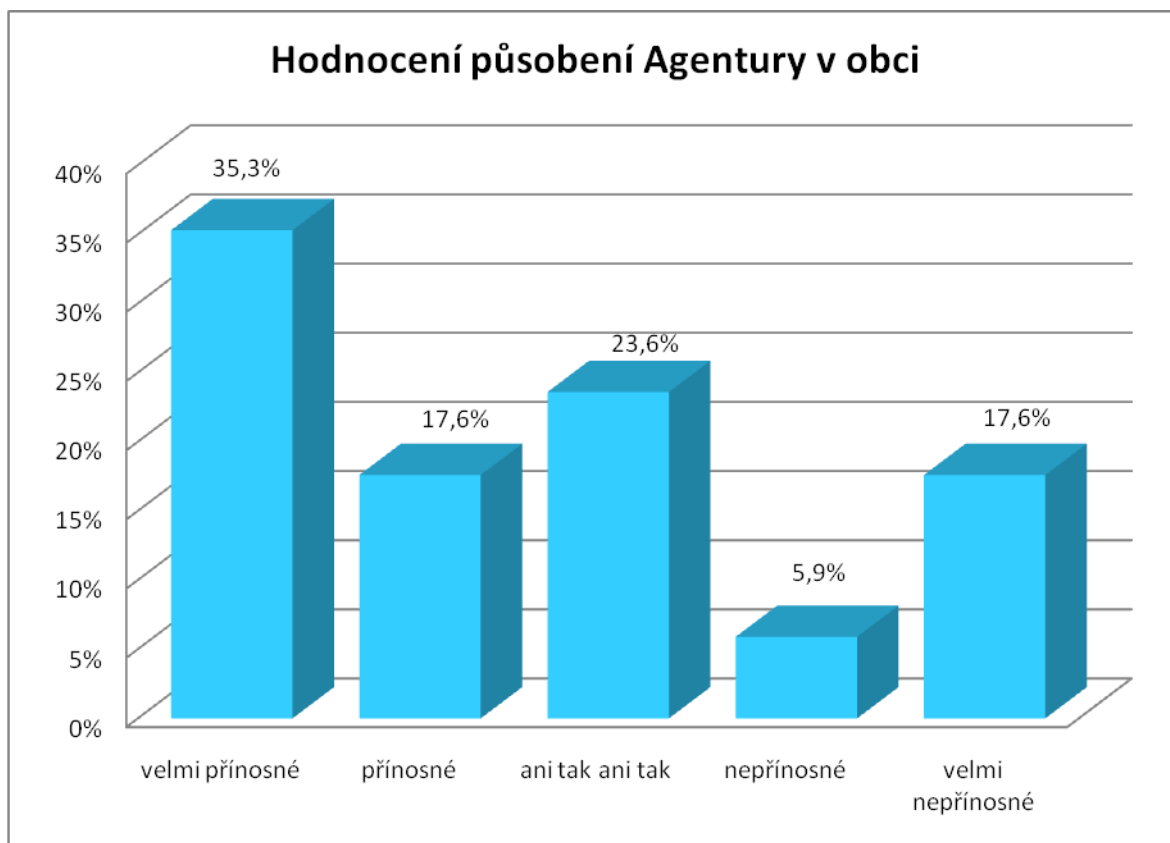

Více než třetina aktérů uvedla (35,7%), že je určitě **určen „nástupce“, nositel procesů, který převeze úlohu Agentury po jejím odchodu**. Pochybuje více než pětina aktérů (21,4%). Pro více než desetinu aktérů nositel spíše není zajištěn (14,3%) a pro více než čtvrtinu dotázaných není určitě zjištěn (28,6%). O udržitelnosti procesu tak můžeme začít ještě pochybovat.

Tímto **nositelem** má být odbor sociálních věcí, ale ten je „*přece jen pro Jeseník*“. Dále jednotliví starostové, ale návrhů je více: „*měli by to být partneři z toho partnerství*“, „*možná něco bude tvořit Ester*“, „*lokální partneři*“, „*není zatím určen nikdo, ale možná se na tom budou lidé střídat*“. Minimálně bude pokračovat spolupráce mezi jednotlivými partnery.

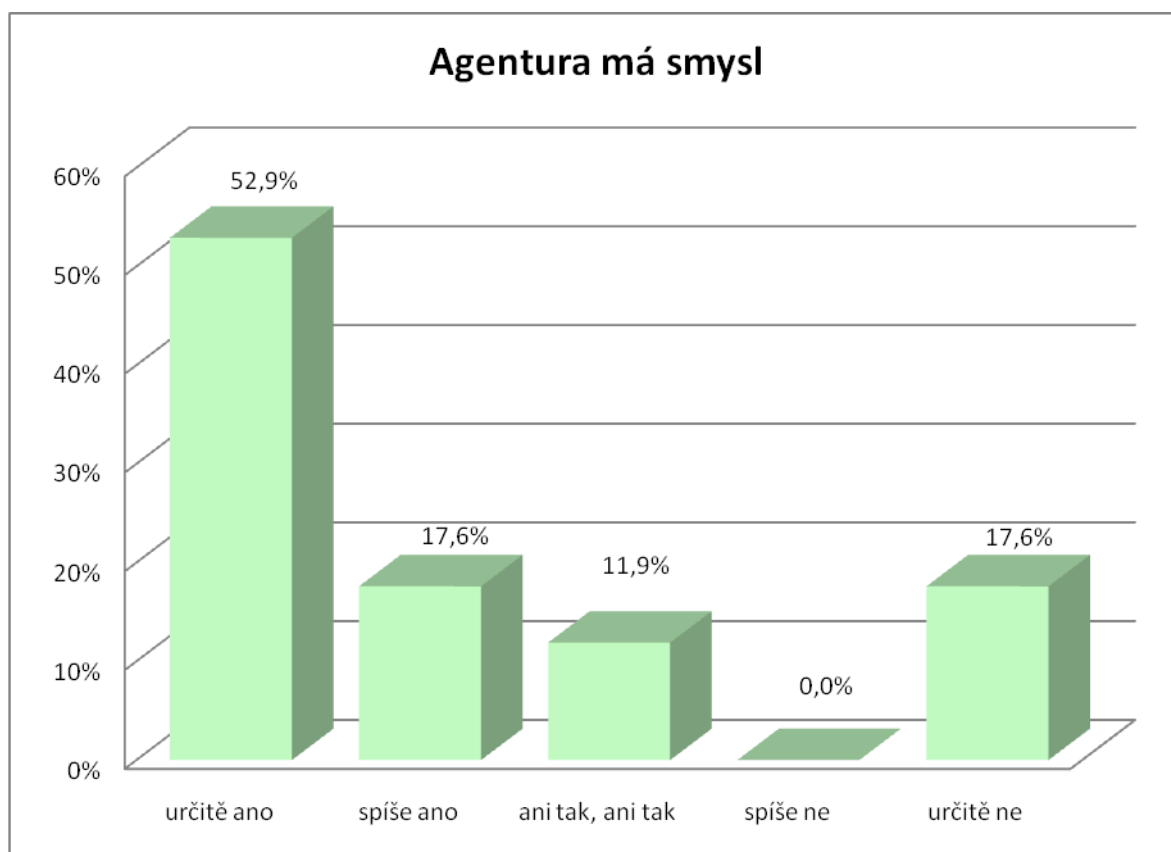
Jaké je tedy **celkové vyhodnocení působení Agentury na Jesenicku**? Více než třetina aktérů pokládá působení Agentury v obci za velmi přínosné (35,3%) a méně než pětina ho pokládá za přínosné (17,6%). Za ani přínosné, ani nepřínosné považuje působení Agentury méně než čtvrtina dotázaných (23,6%). Za nepřínosné působení Agentury označila méně než desetina dotázaných (5,9%) a za velmi nepřínosné další méně než pětina aktérů (17,6%). Celkem tedy přínos Agentury spatřuje v místě přibližně polovina aktérů (52,9%), což je ve srovnání s ostatními lokalitami mírně podprůměrné hodnocení.

Co je příčinou takového hodnocení? Aktéři se ve výpovědích vraceli ke „kauze Uhelná“, kdy došlo ke konfliktu mezi neziskovou organizací a obcí. Jak víme, pokus Agentury mediovat spor skončil neúspěchem a mnozí aktéři se kloní k tomu, že *„Agentura sem chce sestěhovat Romy“*. Především obce jsou skeptické, *„nic nevysvětlili a odmítají respektovat právo obce na samosprávu“*. Nejsou vidět hmatatelné výsledky, *„nějaká informovanost byla, ale nic konkrétního neudělali“*. Jak se zdá, aktéři mají při hodnocení trochu potíže vyjádřit se k regionu jako celku, vědí toho více jen ve věcech, které se jich bezprostředně týkaly. Agentura přinesla *„osvětu“*, *„prezentaci problematiky sociálně vyloučených skupin“*. Jinde se *„podal návrh na individuální projekt“*. Někde se podařilo *„nastartovat komunikaci“*, jinde nebyl zaznamenán žádný přínos. *„Jen se stále analyzovalo a scházelo, ale žádná přínosná nabídka nepřišla.“* *„Necítím se kompetentní na tuto otázku odpovědět. Já jen vím, že lidé, kteří byli zapojeni do procesu, se opravdu snažili.“*

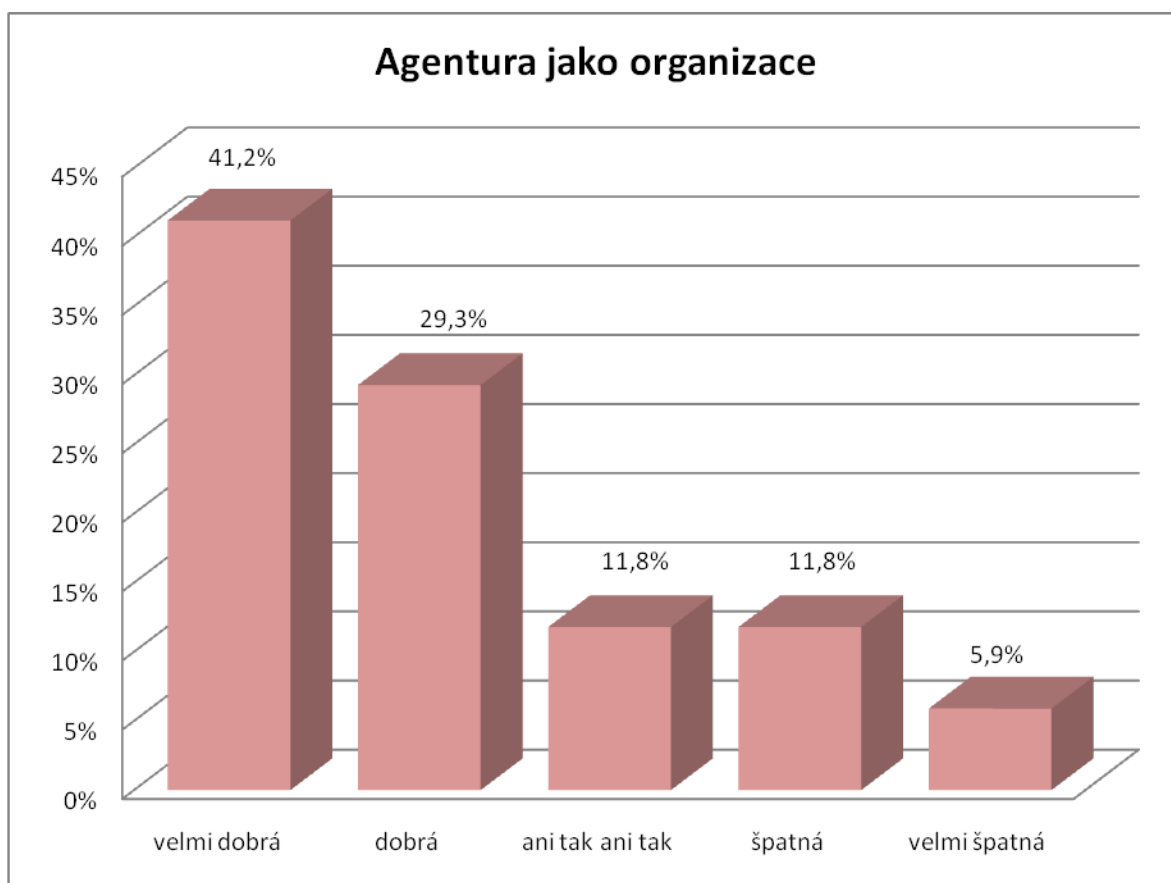
Co by se mělo stát, aby bylo působení Agentury přínosnější než doposud? Především se věnovat práci déle, aby byly vidět výsledky. Práce začala slibně, ale odchod znamená přetržení kontinuity. Agentura by měla mít větší kompetence. „*Vůbec nemohla zasahovat, takže si lidé jen postěžovali, neviděla jsem konkrétní řešení.*“ Agentura by měla brát více ohled na názory místní majoritní populace a také rozvinout nějaké vlastní aktivity, „*uskutečnit něco na vlastní pěst*“. Prospěla by jí větší aktivita a efektivita. Určitě by měla být „*lepší organizace, pomoc například se psaním projektů.* Personální obsazení bylo dobré, ale přístup by měl být od všech stejný, ještě nejsme zvyklí na to, že tyhle činnosti patří k životu.“

Jaký má Agentura jako organizace svého zaměření smysl? Podle více než poloviny dotázaných má určitě smysl (52,9%) a podle méně než pětiny respondentů má spíše smysl (17,6%). Více než desetina se svým hodnocením váhá (11,9%). Méně než pětina aktérů uvedla, že určitě smysl nemá (17,6%). Celkem více než dvě třetiny aktérů nalézají v tomto počínání smysl (70,5%).

Větší smysl by měla, kdyby disponovala nějakými nástroji „*přinucení*“. Také zatím „*nikdo jiný s ničím jiným nepřišel, je to jediná podobná organizace*“. Smysl spočívá v tom, že se s jejím příchodem „*spoustu problémů dostalo na povrch, začaly se řešit*“. Diskutuje se o principech, na kterých by Agentura měla stát – zde se střetává etnický princip s principem hodnotově – morálním. Užitek je ale zřejmý. „*Pokud by tu nebyla, tak by byli všichni Romové bezdomovci a neměli by střechy a záchody*.“ Zkrátka „*lepší než nic*“. Výborný je přenos dobrých praxí, v tom je viděn velký přínos. Koordinace má své limity, musí zde být lidé, kteří se chtějí nechat koordinovat a také se musí umět stát dobrými partnery.

Agentura jako organizace (ve smyslu instituce) působila na aktéry spíše dobrým dojmem. Za velmi dobrou ji označily více než dvě pětiny respondentů (41,2%), za dobrou pak více než čtvrtina dotázaných (29,3%). Více než desetina dotázaných Agenturu jako organizaci neshledala za ani dobrou, ani za špatnou (11,8%). Za špatnou organizaci ji označila více než desetina aktérů (11,8%) a za velmi špatnou více než dvacetina aktérů (5,9%).

Někteří aktéři organizaci shledávají jako bezproblémovou, kde jsou „*slušní lidi*“, organizaci působící „*kompaktně a stabilně*“, která měla „*vše dobře zvládnuté*“. Je „*škoda, že tu bude končit*“. „*Jsou pro nás přirození partneři a morální partneři, větší než třeba obec, nebo kraj*“.

Jiné hlasy jsou zase velmi kritické. Nejednalo se s nimi dobře, byla „*malá komunikace, hráli sami za sebe*“, organizace byla „*chaotická*“ s „*arogantními lidmi*“.

„*Čekala jsem více, byla jsem nadšená, ale moc se to nevyvedlo. To je ale můj názor, čekala jsem konkrétní kroky, vydatnou pomoc s bydlením, nebo sociálním podnikem, který bude pro naše klienty přínosem, zatím se stále jen analyzuje, školí, kurzy se nevyužijí. Naši klienti potřebují vytvořit taková pracovní místa, která zvládnou, využije se přírodní materiál, který je pro nás dostupný, a který je užitivý.*“

Jak nahlíží aktéři na cíl Agentury? Základní dokument pro podporu sociálního začleňování ve městech, obcích a mikroregionech definuje cíl následovně. „*Cíle Agentury je dosaženo, pokud obec dokáže funkčně řešit problematiku sociálního vyloučení v partnerství s úřady, školami, neziskovým sektorem, policií, podnikateli a dalšími subjekty a při zapojení občanů. Dílčím způsobem může být cíle dosaženo i tehdy, pokud Agentura podpoří procesy sociálního začleňování v obcích, ovšem komplexní řešení není možné např. z politických důvodů.*“

Aktéři vnímají cíl následovně a nutno opět říci, že různorodě. Setkali jsme se různorodým pojetím cílů. „*Cíl je skvělý.*“ „*Abych řekl pravdu, nevím.*“ Jen málo se objevuje to, že by měla Agentura koordinovat a síťovat jednotlivé partnery. Měla by se „*pokusit dohnat jednotlivé strany k tomu, aby začaly jednat*“. Cílem je „*propojování subjektů při sociálním začleňování*“. Dále metodické působení a odborné řízení, ale „*to se nedělo, dělají to od stolu*“.

Agentura má podporovat neziskový sektor. O tom, že by měla podporovat obce, ale od nikoho neslyšíme. Dále má podporovat „*sociálně slabé*“ a dávat pomoc „*těm, kdo ji potřebují, pořád se omílá dokola sociální vyloučení, ale upřednostňují jen Romy*“.

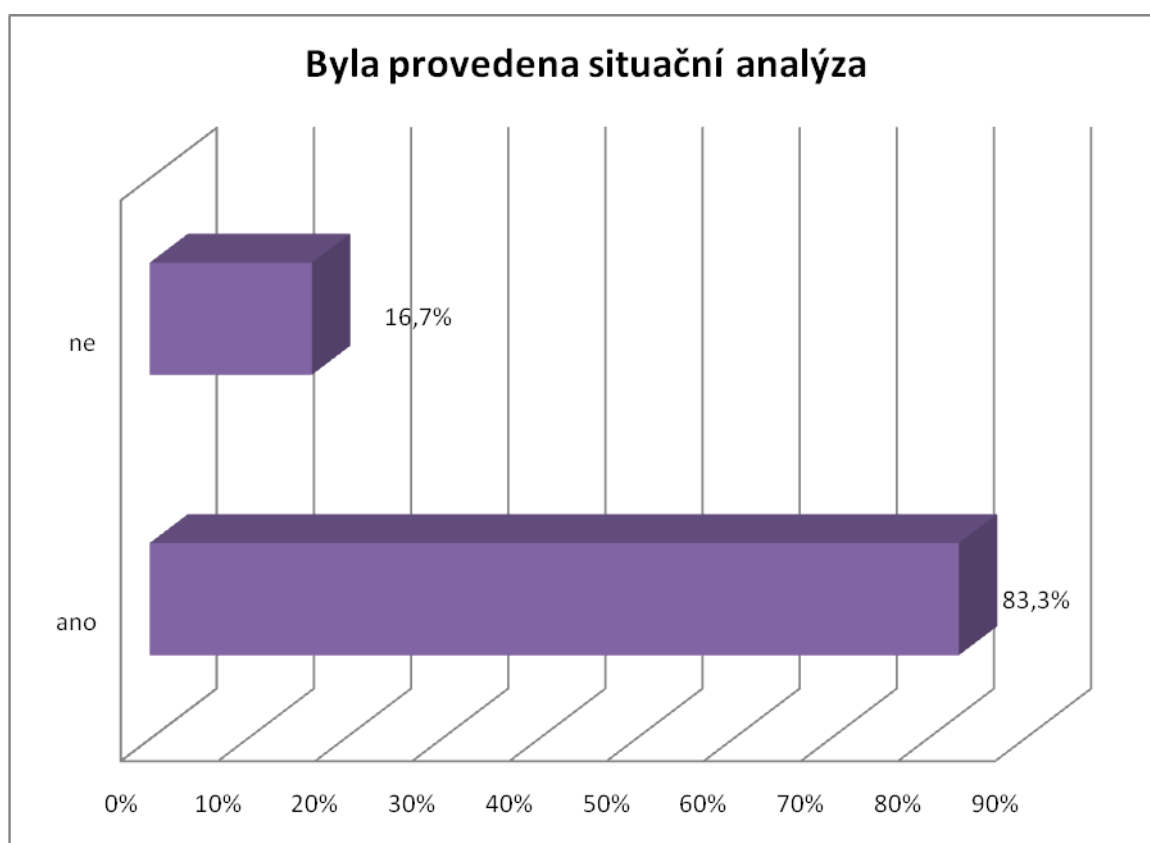
Agentura má za cíl „*působit v nejproblematičtějších místech a pomoci předcházet sociálnímu vyloučení*“. A realizovat konkrétní aktivity k podpoře bydlení, vzdělávání a zaměstnanosti. „*hlavně zprostředkovat lidem zaměstnávání, pak bude klid*“.

Existuje mnoho **okolností, které mohly ovlivnit působení Agentury v obcích**. Co ovlivňovalo podle aktérů působení Agentury na Jesenicku? Jednalo se o několik vlivů. Jednak nebylo působení podporováno veřejným míněním, doslova panovala „*nevole občanů*“, dále různorodá podpora ze strany obcí, nízká ochota ke vzájemné spolupráci, malé možnosti regionu, velmi špatná komunikace, odmítání poslouchání jiných názorů, různá spolupráce jednotlivých složek.

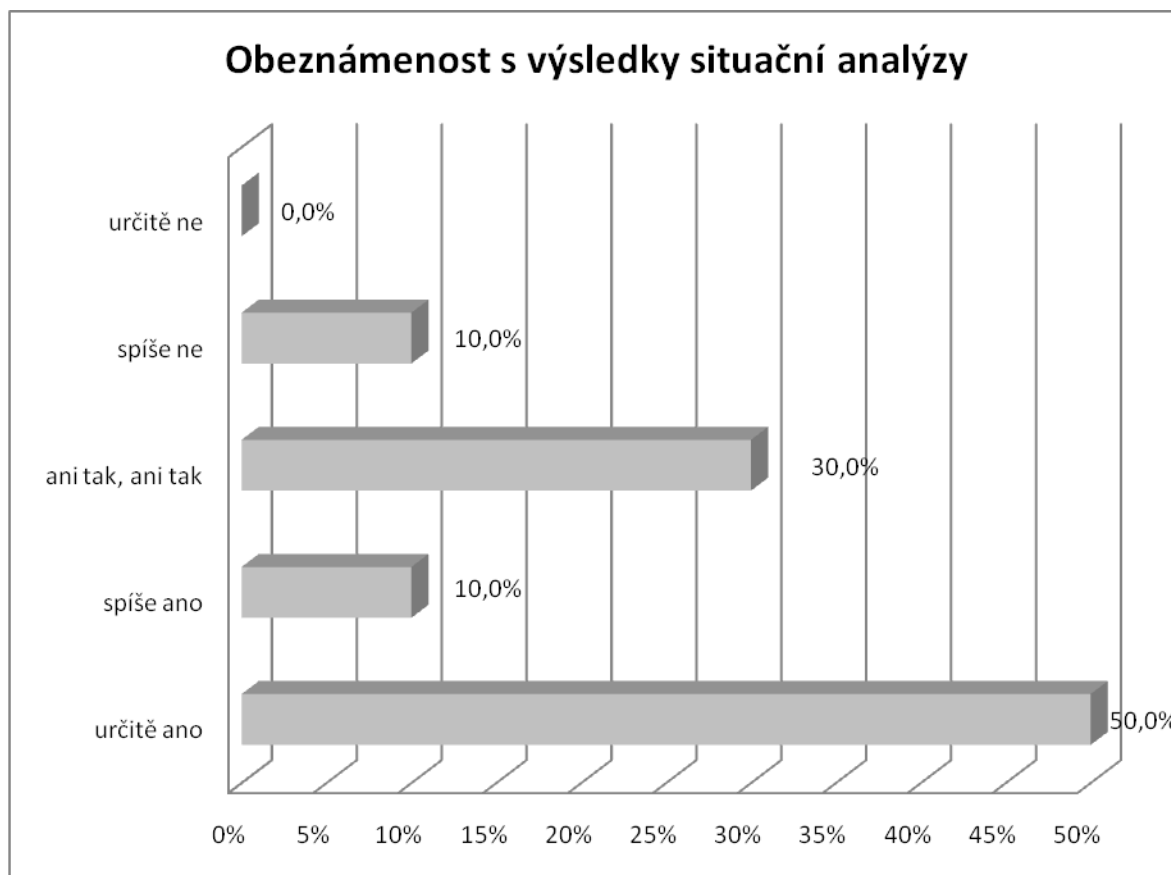
5.4. Situační analýza

Za standardní součást působení Agentury v lokalitě bylo zajištění **provedení situační analýzy**. Která si kladla za úkol přinést data o obyvatelích lokality, hlubší porozumění dění v lokalitě a celkové situaci a pochopení příčin problémů a souvislostí, které jsou překážkami v řešení. Takováto analýza je *nezbytným předpokladem pro kvalitní strategické plánování, a stanovení jednotlivých kroků proti sociálnímu vyloučení* (Příručka pro sociální integraci).

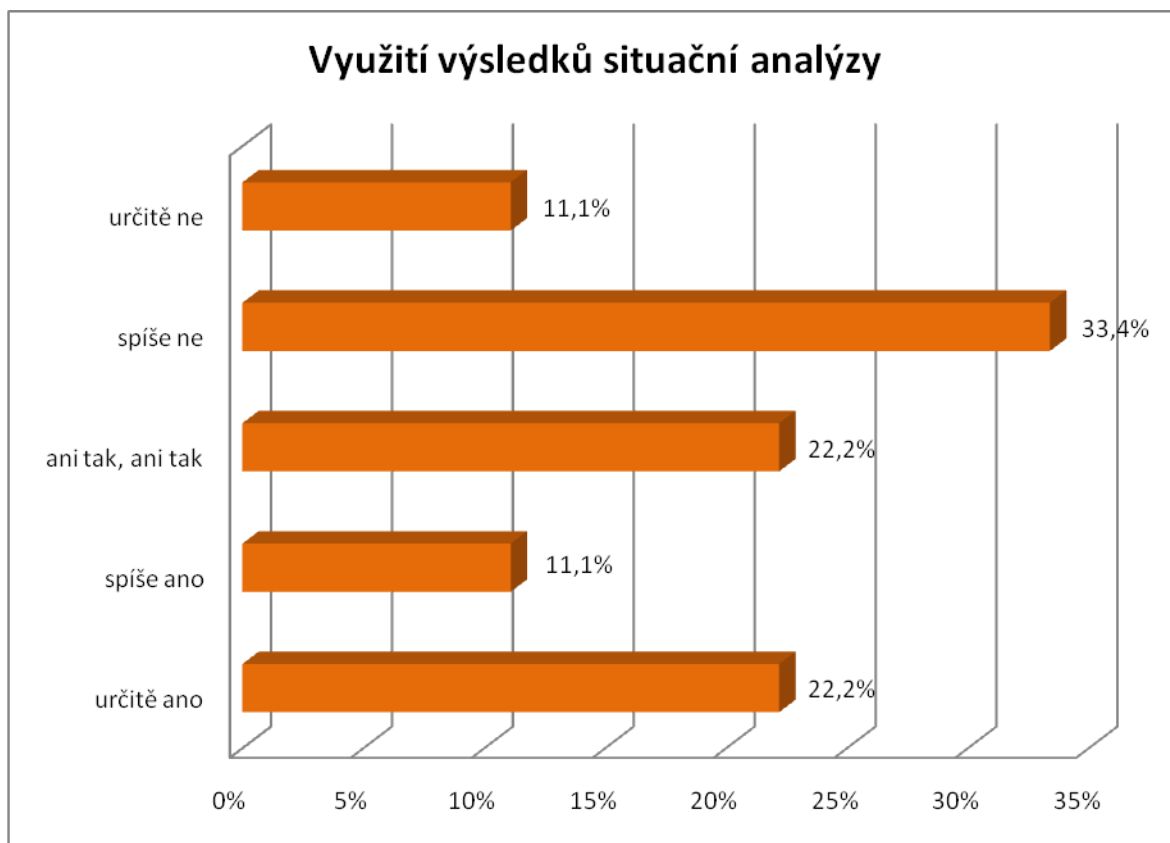
Prověřovali jsme, **zdali byla situační analýza provedena** a jak ji místní aktéři přijali. Na Jesenicku odpověděly více než čtyři pětiny dotázaných, že analýza vznikla (83,3%) a méně než pětina, že o ní neví (16,7%).

S **výsledky situační analýzy se zcela určitě obeznámila** polovina aktérů (50%) a další desetina se s nimi spíše obeznámila (10%). Téměř třetina respondentů s odpovědí váhá (30%). A desetina aktérů uvedla, že se s analýzou spíše neobeznámila (10%).

Výsledky situační analýzy určitě využila více než pětina dotázaných (22,2%) a spíše využila více než desetina dotázaných (11,1%). Celkově je využila třetina aktérů (33,3%). S odpovědí váhala více než pětina dotázaných (22,2%). Naopak spíše výsledky nevyužila více než třetina respondentů (33,4%) a určitě je nevyužila více než desetina respondentů (11,1%).

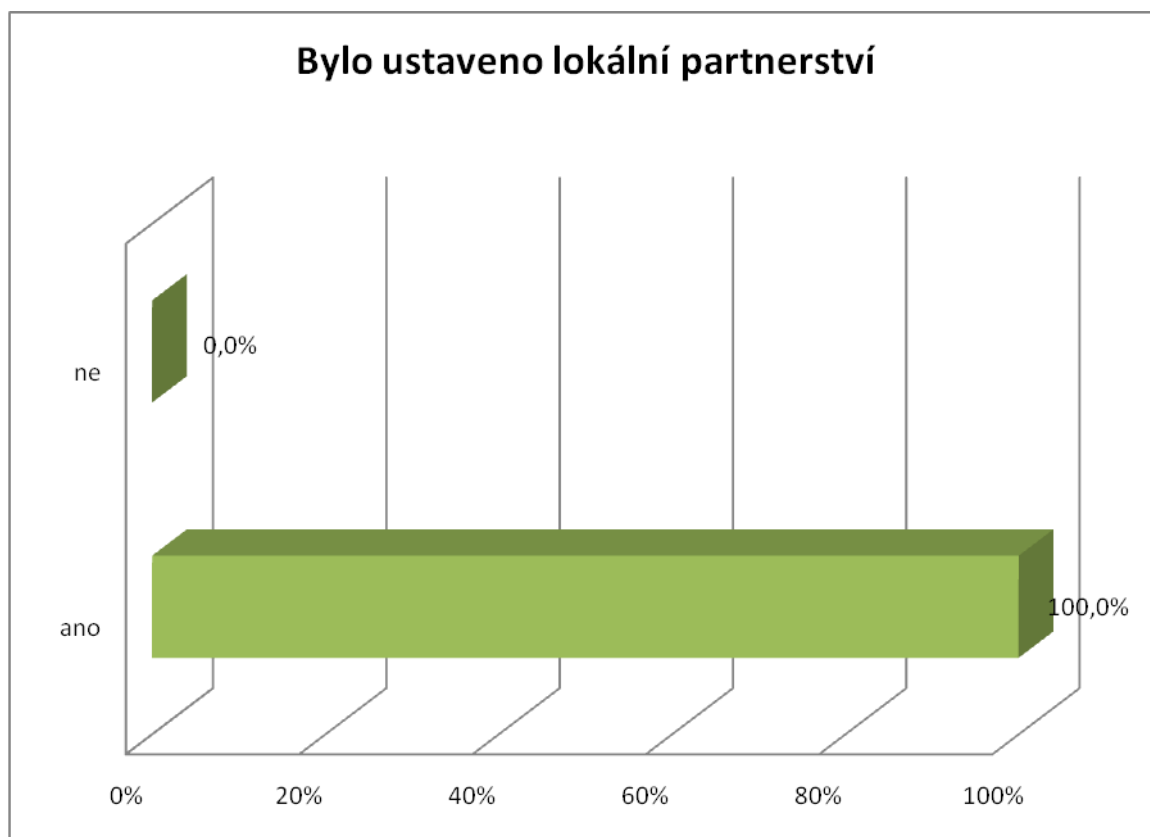

Analýza není považována za využitelný politický dokument s patřičnou váhou. Je na ní odkazováno, zejména na uvedená data. „*Nějaké podmínky jsme odsud čerpali.*“ „*To co bylo předvedeno, odpovídalo mým zkušenostem.*“

5.5. Vyhodnocení metod – lokální partnerství a spolupráce s aktéry

V Základním dokumentu pro podporu sociálního začleňování ve městech, obcích a mikroregionech se uvádí, že lokální partnerství je základem činnosti Agentury v lokalitách. Lokální partnerství je platforma, na které dochází k pravidelnému setkávání zástupců obce a dalších aktérů, kteří jsou nebo mohou být angažováni v procesu sociálního začleňování. V rámci této platformy dochází k aktivizaci / síťování, jehož smyslem je aktivizace místních kapacit, podpora místních organizací, maximální využití dostupných místních zdrojů, dále poskytování know-how ve všech klíčových oblastech, jež mají vliv na sociální začleňování, a zprostředkování nejlepší praxe z dalších obcí.

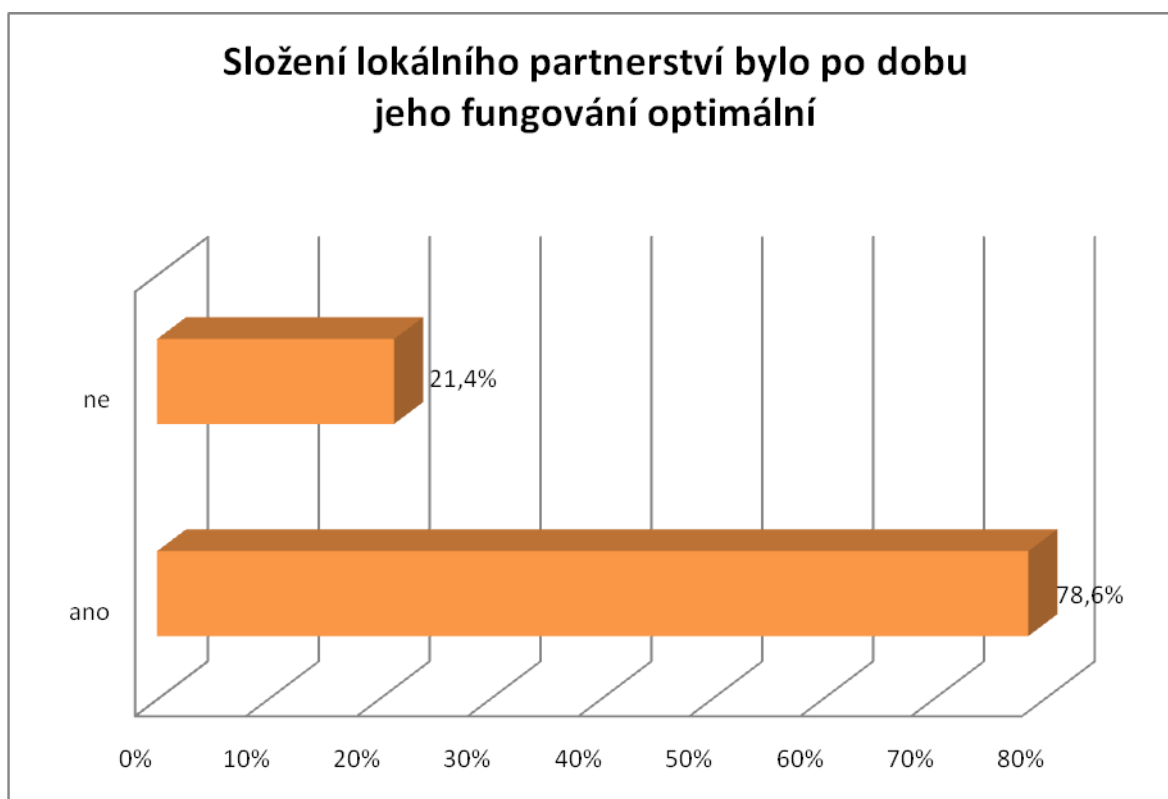
Prověřovali jsme, zdali bylo **lokální partnerství** ustaveno. Na Jesenicku skutečně vzniklo, jak potvrzují všichni dotázaní.

Do Lokálního partnerství Jesenicko byli podle hodnocení aktérů **osloveni vhodní partneři**, o tom jsou přesvědčeni všichni respondenti.

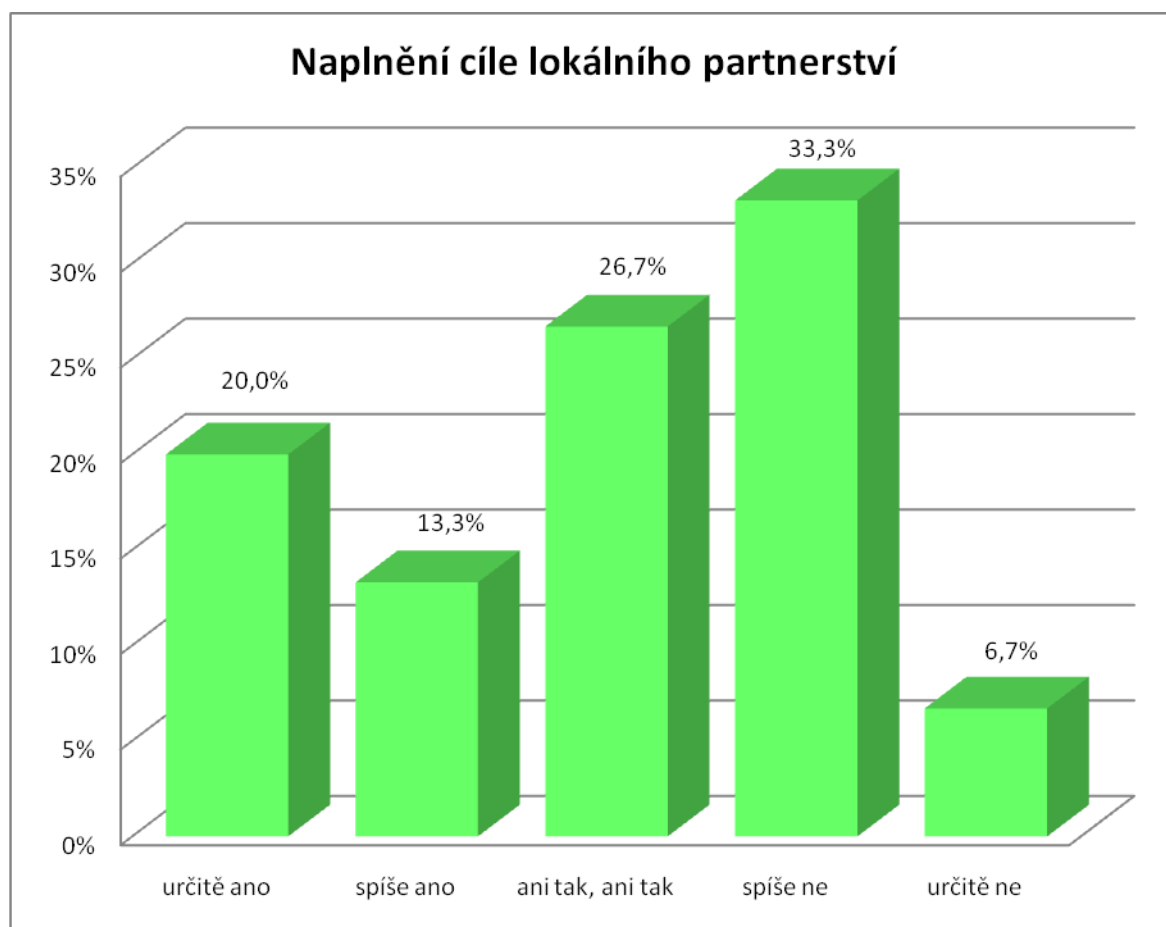
Ke **složení lokálního partnerství** se aktéři vyslovovali celkem příznivě. Atmosféra se uvnitř vyvíjela. Zpočátku byla dobrá, později „*nastalo zklamání, protože některé obce měly moc velká očekávání*“. Někdo se domnívá, že se skupina soustředila na neziskový sektor a na obce a ostatní neměli takový prostor. Bylo by možné „*skupinku rozšířit*“. Ne všichni k partnerství přistupovali odpovědně, „*ne všichni to přijmuli s plnou vážností*“.

Ne všichni aktéři pokládají **složení lokálního partnerství po dobu jeho fungování** za optimální. Více než pětina uvedla, že složení nebylo po dobu fungování optimální (21,4%). Důvodem mohlo být poměrně pestré složení lokálního partnerství, které někdo vítal, jinému ale zase bylo na překážku. Někteří členové vyvolávali v partnerství pnutí a přinášeli do platformy některé spory. „*Přišly rozvraty od členů zastupitelstev obcí*“. Byli tam lidé kompetentní, „*asi se nic jiného nedalo vybrat*“. Poměr neziskových organizací a obcí údajně nebyl vyvážený.

Hlavním cílem lokálního partnerství bylo podle aktérů napomoci integraci v regionu a působit preventivně proti sociální exkluzi. Na partnerství se cíl vyjednával. „*Nějaká dohoda tam byla, myslím, že to bylo pokusit se řešit ty problémy v rámci celého regionu*“. Cílem partnerství bylo „*stanovit priority s ohledem na možnosti schopnosti subjektů*“ a „*pobavit se o tom, co je kde potřeba, co pro to umíme udělat vlastními silami*“. Měli se zapojit „*všichni*“ a mělo dojít ke koordinaci postupu. Deklarovaná byla pomoc sociálně vyloučeným lokalitám. Někomu cíl unikal, protože se „*jen neustále jednalo a jednalo*“. Cílem bylo nalézt řešení v oblasti bydlení, zaměstnanosti, vzdělávání. Řešily se „*nejžhavější problematiky a problematika projektů*“.

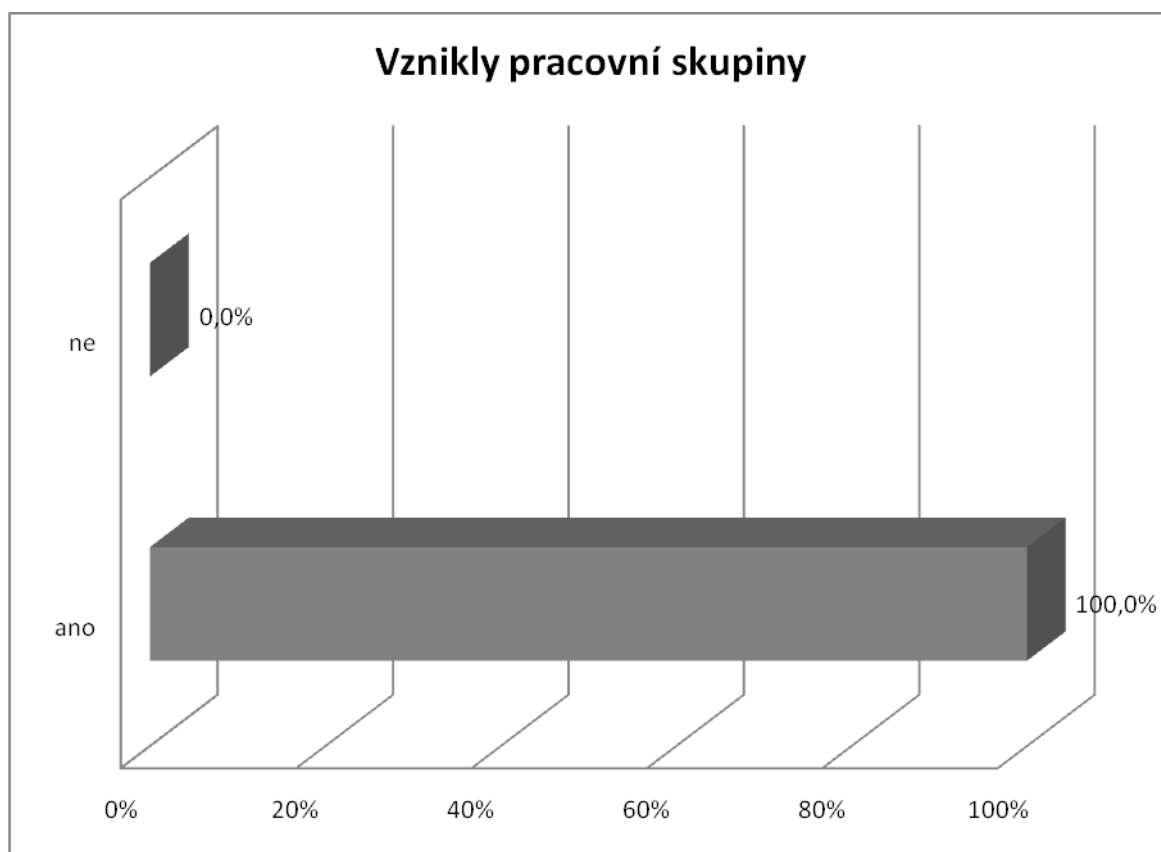
Podle hodnocení aktérů došlo k **naplnění zmíněného cíle lokálního partnerství** z menší části. Podle pětiny dotázaných bylo cíle lokálního partnerství určitě dosaženo (20%) a podle více než desetiny dotázaných bylo cíle spíše dosaženo (13,3%). To, že cíle nebylo ani dosaženo ani nedosaženo, uvedla více než čtvrtina respondentů (26,7%). Cíle spíše nebylo dosaženo podle názoru třetiny aktérů (33,3%) a určitě nebylo dosaženo podle téměř desetiny dotázaných (6,7%). To, že bylo dosaženo cíle lokálního partnerství, tedy celkem označily třetina aktérů (33,3 %)

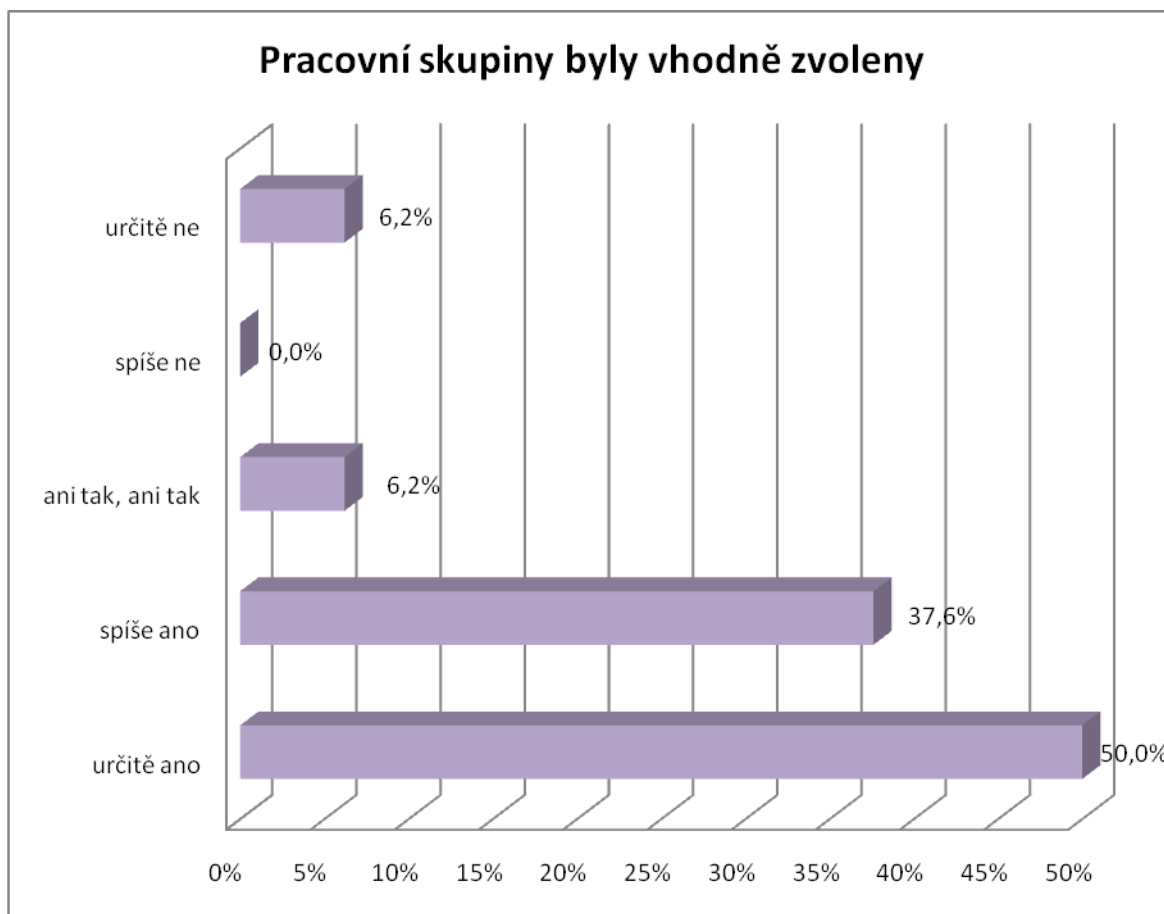
Aktéři mezi **pozitiva lokálního partnerství** uváděli především rozšíření obzorů, informování, počáteční chuť řešit problémy, vzájemnou komunikaci, schválení individuálního projektu města, že se začalo o problémech otevřeněji hovořit, setkání různých aktérů, spolupráci, snahu o hledání řešení a v neposlední řadě „někdy byly i chlebičky“.

Objevovala se také **negativa lokálního partnerství**. K nim patří střet mezi perspektivou neziskových organizací a obcí, změna původních podmínek, za nichž Agentura nastupovala, nedůvěra, špatná komunikace s vedením Agentury v počátcích, „*bagatelizace problémů*“, nevyvážené jednání a pozice různých subjektů, „*postup systémem pokus – chyba*“, chabé výsledky, „*obcím byly cíle nesrozumitelné*“, „*byla malá propagace*“. „*Připadalo mi mnohdy, že se jednotlivé složky nebyly schopny domluvit na spolupráci a že někdy šlo o pouhou formalitu v další spolupráci.*“

V rámci lokálního partnerství vznikly **pracovní skupiny**. O tom jsou přesvědčeni všichni partneři (100%). Setkávaly se skupiny zaměstnanost, bydlení a vzdělávání a všechny byly napojeny na IP Jeseník.

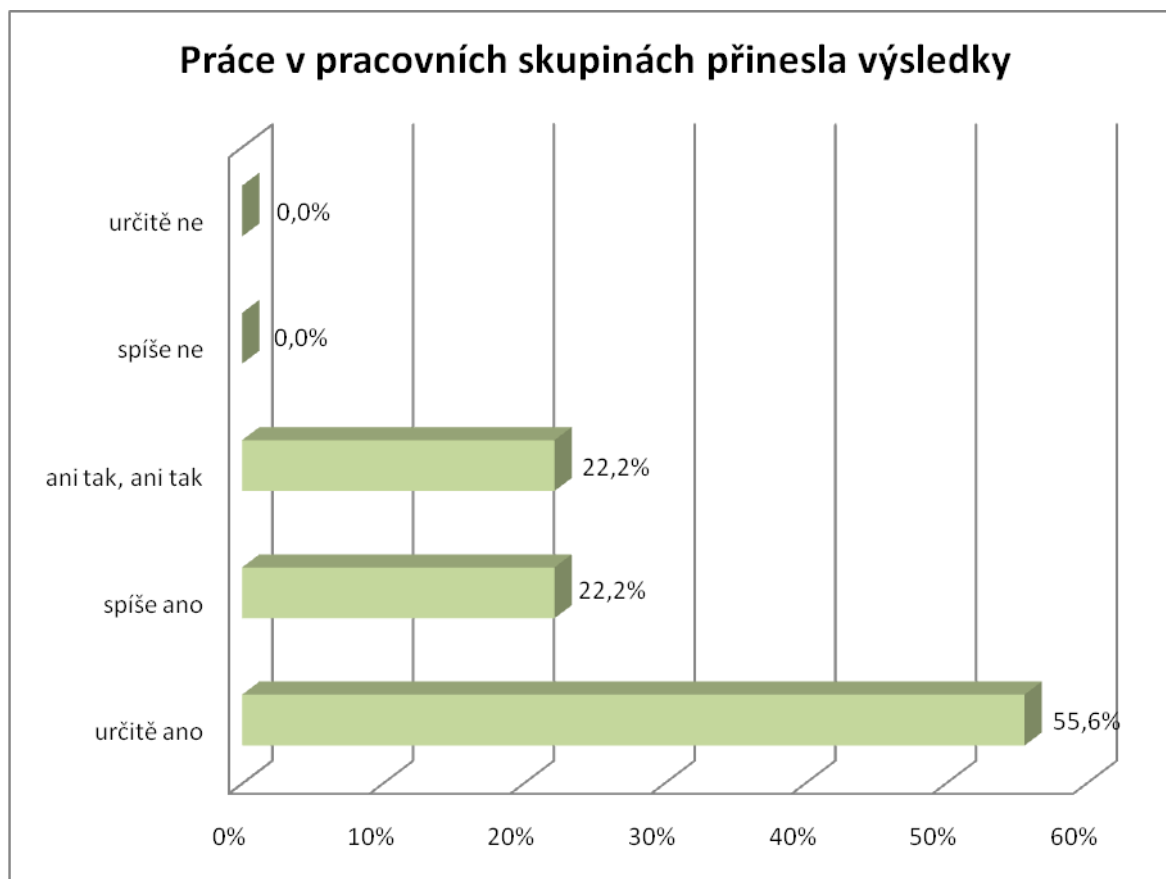

Podle poloviny aktérů byly pracovní skupiny určitě dobře zvoleny (50%) a podle více než třetiny byly spíše dobře zvoleny (37,6%). Téměř desetina s odpovědí váhá (6,2%) a stejný počet uvedl, že skupiny určitě nebyly dobře zvoleny (6,2%).

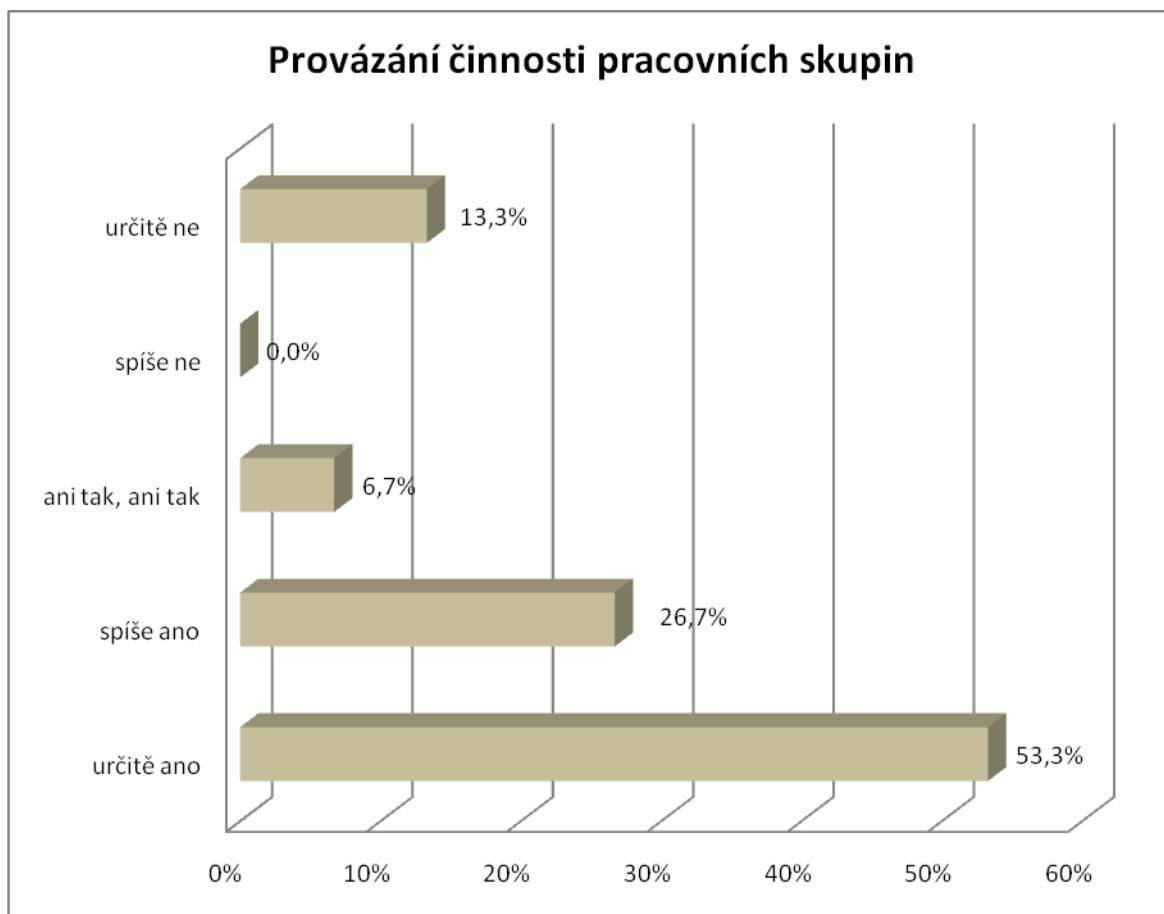
Co aktérům vadilo? Vždyť „vznikly na základě diskusí, zezdola“. A byly „kompetentní“. Problém byl na počátku, kdy se ve skupinách objevili jen lidé názorově blízcí. Byly zpočátku méně zastoupeny obce. Skupiny provedly „výběr hlavních problémů a následně vytvoření pracovních skupin bylo provedeno velmi dobře“. „Byli tam zástupci organizací, jichž se to týká.“

Přinesla práce v pracovních skupinách nějaké výsledky? Více než polovina uvedla, že práce určitě výsledky přinesla (55,6%) a více než pětina uvedla, že práce výsledky spíše přinesla (22,2%). Neutrální hodnocení zaznamenáváme u více než pětiny respondentů (22,2%). Nikdo neuvedl, že by práce k žádným výsledkům nevedla. Celkově tak přínos práce vnímají více než tři čtvrtiny dotázaných (77,8%).

Práce v pracovních skupinách se týkala tvorby strategického plánu, formulování potřeb cílových skupin, nastartování spolupráce. „*Podařilo se v každé v těch oblastí ty kroky zkoordinovat a nastartovat řešení problémů.*“

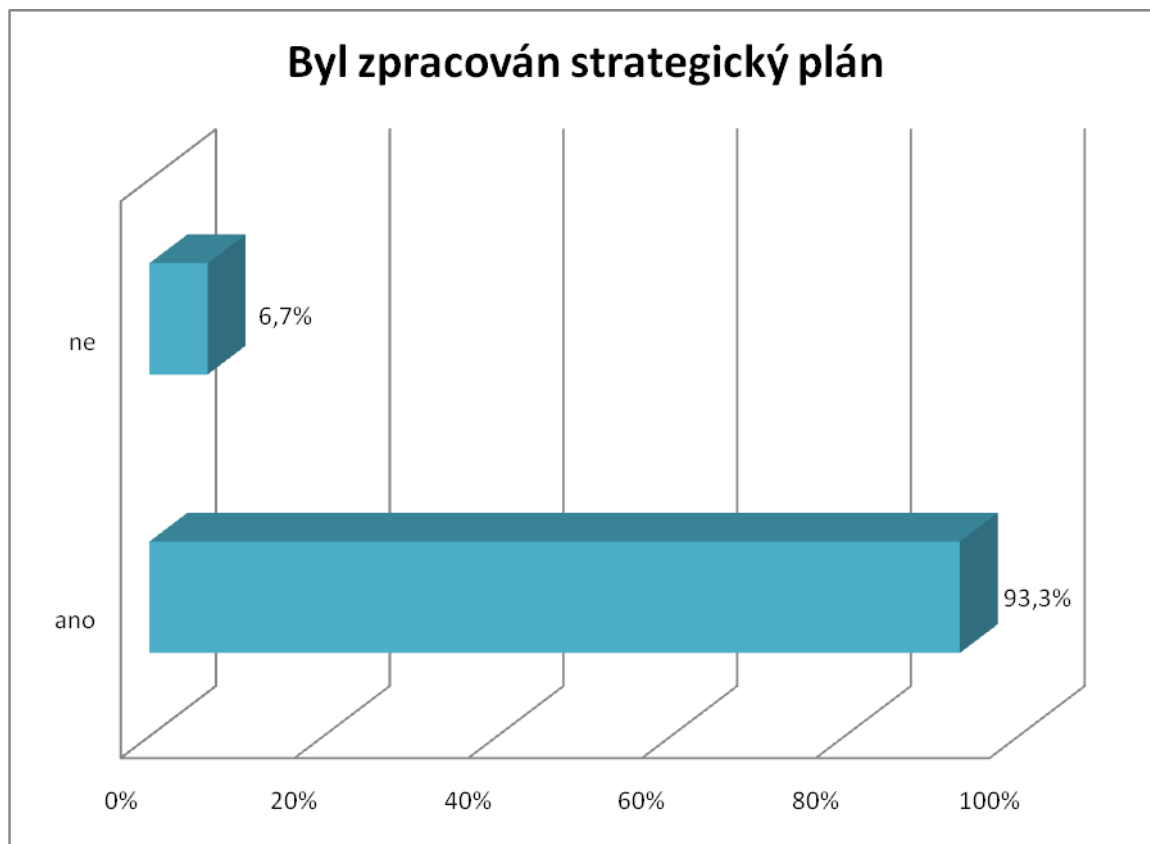
Důležité je, zdali došlo k **provázání pracovních skupin**. Skutečnost, že určitě došlo k provázání práce, potvrdila více než polovina dotázaných (53,3%). Podle více než čtvrtiny k provázání práce spíše došlo (26,7%). Méně než desetina respondentů s odpovědí váhala (6,7%) a odpověď určitě ne označila více než desetina z nich (13,3%).

5.6. Vyhodnocení metod – strategický plán

V Základním dokumentu pro podporu sociálního začleňování ve městech, obcích a mikroregionech se uvádí, že v rámci lokálního partnerství se utváří strategický plán. Jedná se o metodu, která koordinuje vlastní tvorbu strategického plánu sociálního začleňování a zajišťuje podporu jeho přijetí radou a zastupitelstvem obce jako závazného rozvojového dokumentu. Na přípravě plánu se podílí všichni aktéři uvedení v cílové skupině Agentury. Činnost směřuje k podpoře realizace cílů a aktivit obsažených ve strategickém plánu, asistenci partnerům při přípravě jednotlivých projektových záměrů. Má docházet k monitorování naplňování strategického plánu, jeho aktualizaci a revizi, dopady integračních opatření mají podléhat evaluaci.

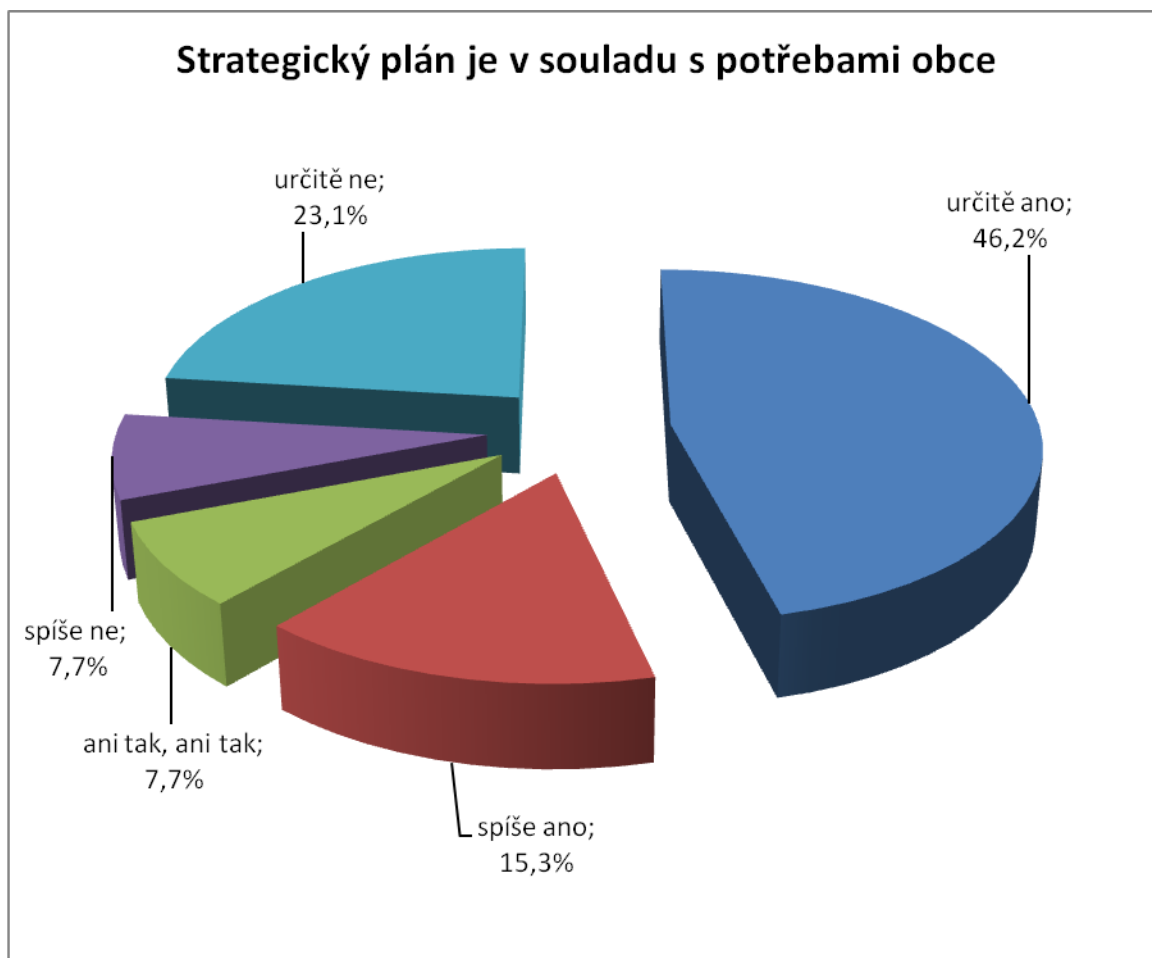
Na Jesenicku byl **strategický plán** zpracován, to uvádí většina dotázaných (93,3%).

Jak jeden z aktérů dodává: *„Byl zpracován, ale naše obec jej nepřijala - je to duplicita sociálního plánu komunitních služeb.“*

K okolnostem vzniku aktéři uvádí, že se rodil v pracovních skupinách a jedná se o *„lehce umělé dílo“*. Byl šit *„horkou jehlou, s velkými nedostatky, jeho hodnota je hodnota toho papíru, bylo to narychlo, aby něco bylo“*.

Je **strategický plán v souladu s potřebami obce**? Na tuto otázku existuje poměrně jednoznačná odpověď. Téměř polovina aktérů odpověděla, že je plán určitě v souladu s potřebami obce (46,2%) a více než desetina dotázaných odpověděla, že je spíše v souladu s těmito potřebami (15,3%). Méně než desetina aktérů s odpovědí váhá (7,7%). Spíše není plán v souladu s potřebami podle méně než desetin dotázaných (7,7%) a určitě není podle téměř čtvrtiny dotázaných (23,1%).

Koncem června vychází v tisku následující informace s titulkem „Čtyřadvacet obcí Jesenicka se spojilo. Mají plán, jak pomoci sociálně slabým“.

29.6.2010 - MF DNES - Kraj Olomoucký ČTK

JESENÍK S vybudováním nízkoprahového zařízení v Mikulovicích, azylového bydlení v Travné či se vznikem agentury podporovaného zaměstnávání v Jeseníku počítá plán pomoci sociálně slabým z Jesenicka, který přijalo čtyřadvacet měst a obcí z regionu. Na jeho realizaci se bude snažit získat desítky milionů korun z evropských a národních zdrojů Lokální partnerství Jesenicko, jehož členy jsou kromě samospráv i školy či neziskové organizace. Vytvoření plánu iniciovala Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách. „Sociální vyloučení má na Jesenicku specifickou podobu. Nejde tu o jedno město či ghetto, ale o zhruba dvě desítky obcí. Každá zvlášť se potýká se sociálním vyloučením. V každé obci může být například jen jeden sociálně vyloučený dům,“ řekla konzultantka Agentury pro sociální začleňování pro oblast Jesenicka Martina Mařáková. Schválený plán obsahuje podle ní čtyři hlavní oblasti, a to podporu vzdělávání, bydlení, zaměstnanosti a prevence sociálně patologických jevů.

V oblasti vzdělávání dokument počítá například s vybudováním či rekonstrukcí nízkoprahových zařízení, zaváděním odborných asistentů ve školách nebo s podporou žáků při vstupu na střední školy a udržení se na nich.

Prioritami dokumentu v oblasti bydlení je zajištění takzvaných startovacích bytů pro lidi s drogovou nebo kriminální minulostí a ubytování klientů azylových domů.

Další projekty zahrnují programy prevence závislosti na alkoholu, drogách či gamblerství nebo vytvoření agentury podporovaného zaměstnávání a podporovaných míst.

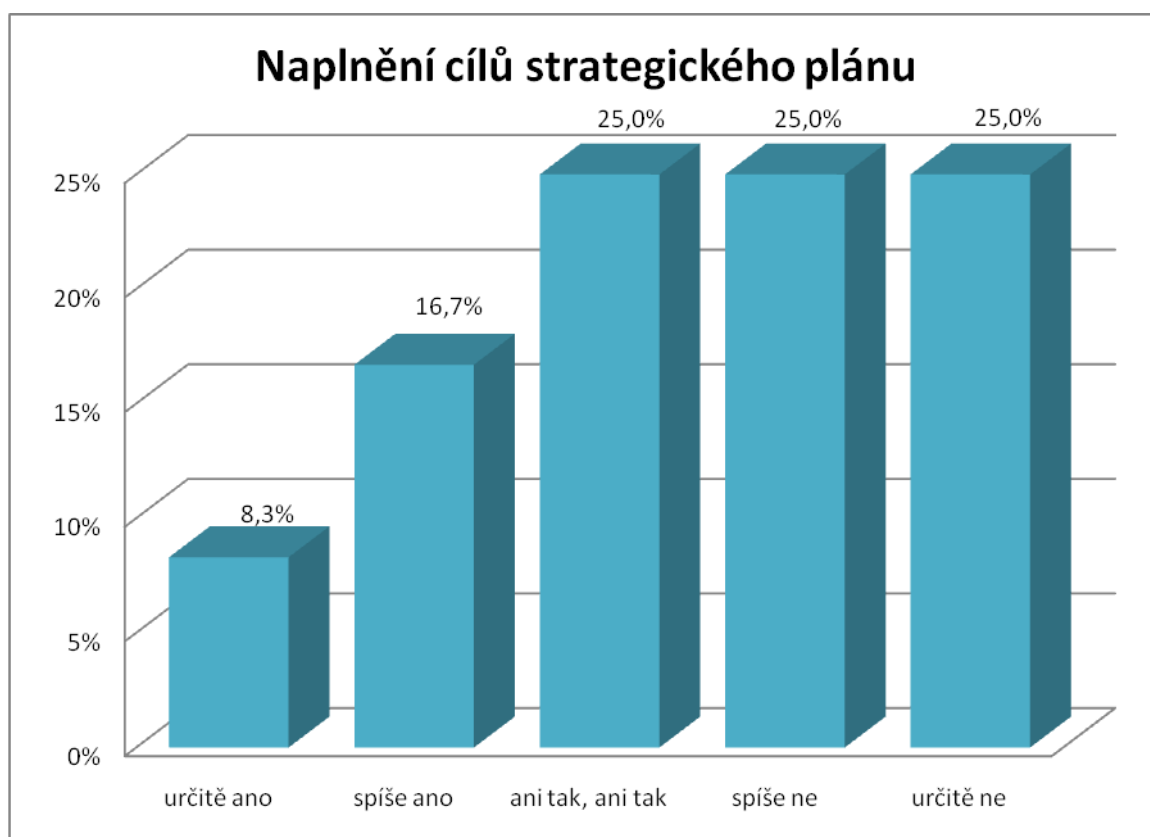
Plán jeho autoři připravili na období od letošního do konce roku 2012.

„Čtyři projekty již byly podány. Jedná se o nízkoprahová centra, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a terénní sociální práce. V současné době vrcholí příprava dalších tří,“ uvedla Mařáková. Jesenicko dlouhodobě patří mezi regiony s nejvyšší nezaměstnaností v zemi.

Na konci května v regionu hledalo práci celkově 3 169 lidí, nezaměstnanost činila 14,2 procenta.

Byly **naplněny cíle strategického plánování**? Podle téměř desetiny dotázaných byly cíle strategického plánu určitě naplněny (8,3%) a podle méně než pětiny byly spíše naplněny (16,7%). To, že nebyly ani naplněny, ani nenaplněny, označila čtvrtina aktérů (25%). Podle čtvrtiny respondentů byly cíle spíše nenaplněny (25%) a podle další čtvrtiny aktérů byly určitě nenaplněny (25%).

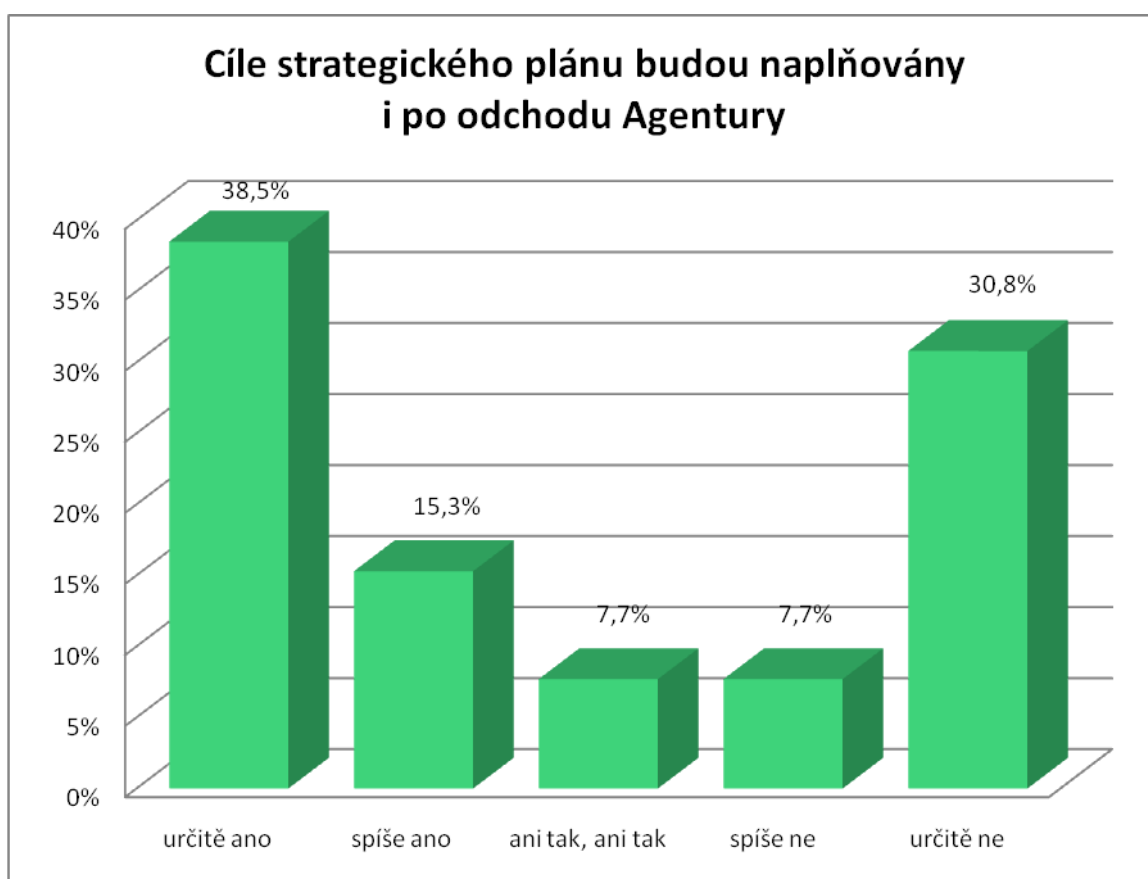
Celkově tedy dosažení cílů strategického plánování označila jen čtvrtina aktérů (25%).

Komentář k naplňování strategického plánu se týkal především skutečnosti, že něco bylo naplněno, ale dotázaný „si není úplně jistý“. Cíle jsou dlouhodobé a je ještě brzy na nějaké vyhodnocení. Problémem plánu je, že není kvalitní, jinak by byly cíle plněny. „Nebylo ani nic vytyčeno, proto to možná nenaplnili.“ Cíle nebyly „dotaženy do konce“.

Pro samotné hodnocení projektu je důležité, zdali **budou cíle strategického plánu naplňovány i po „odchodu“ Agentury** z lokality. Téměř dvě pětiny dotázaných se domnívají, že cíle budou určitě naplňovány i po odchodu Agentury (38,5%) a více než desetina si myslí, že budou spíše naplňovány (15,3%). Téměř desetina respondentů s odpovědí váhá (7,7%). Podle téměř desetiny respondentů k dosahování cílů spíše nedorazí (7,7%) a podle téměř třetiny určitě nedorazí (30,8%).

Celkem je tedy o dlouhodobém dosahování cílů přesvědčena více než polovina aktérů (53,8%).

Dosahování cílů předpokládá také ty, co je budou dosahovat a ti moc nejsou vidět. „Ulehne na něj prach a stane se suvenýrem archeologů.“ Jedinou zárukou by bylo setrvání Agentury, která má v místě autoritu. „Je to v ohrožení, pokud zde pomáhala a nebude tu, a nikdo to nepřevzme, tak je to určitě ohrožené.“

Je podle aktérů vytvořený **strategický plán kvalitním dokumentem**? Určitě je kvalitní podle více než třetiny dotázaných (36,4%) a spíše kvalitní je podle téměř pětiny dotázaných (18,2%). Za ani kvalitní, ani za nekvalitní ho považuje méně než pětina aktérů (18,2%). Za spíše nekvalitní plán pokládá méně než desetina dotázaných (9%) a za určitě nekvalitní téměř pětina dotázaných (18,2%).

O kvalitě plánu je přesvědčena více než polovina aktérů (54,6%).

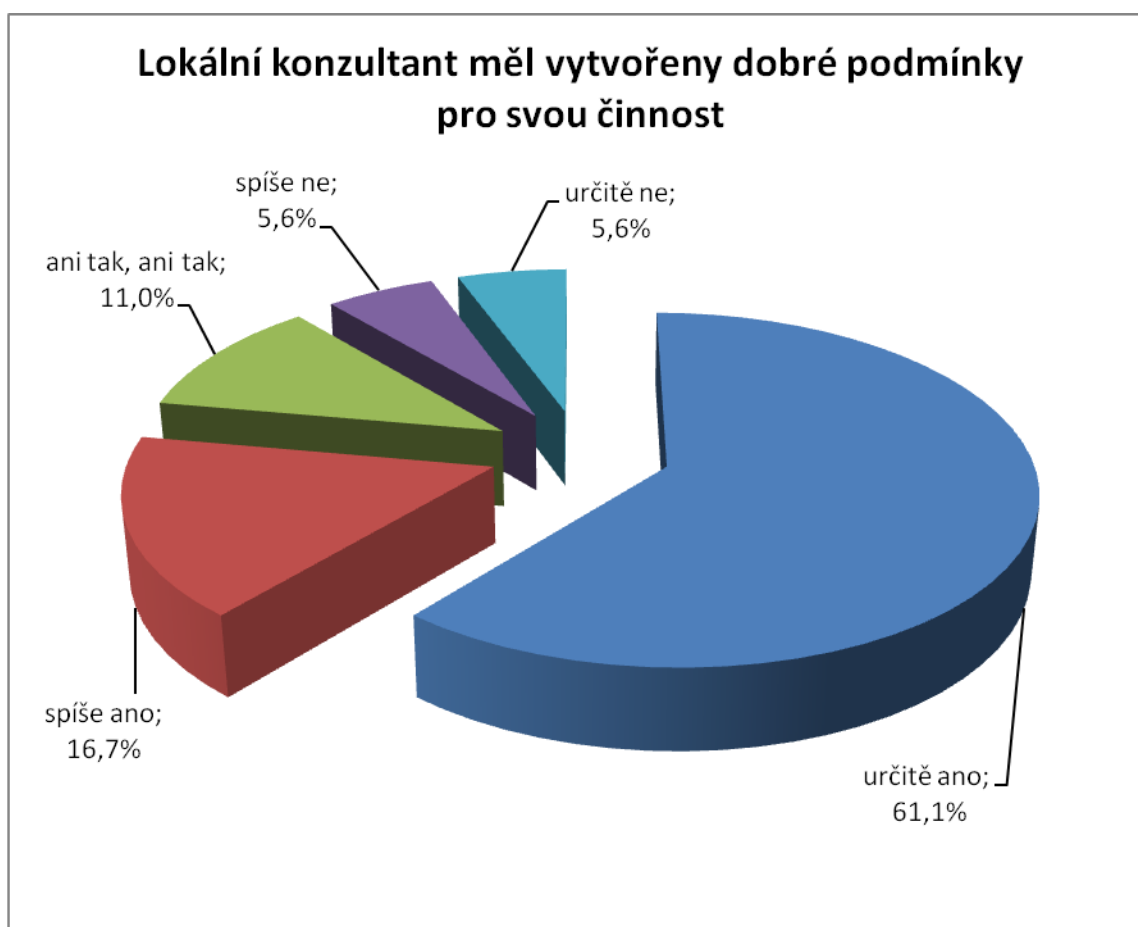
Názory na hodnocení plánu se skutečně rozchází. Na jedné straně „*byl kvalitní, ty situace byly reálné, ale nebyl použitelný pro realizaci*“. „*Myslím, že se na tom podílela spousta lidí, co tomu rozumí, ale já to nedokážu posoudit.*“ „*Myslím, že je poctivě vytvořený*“ a proto „*chci, aby byl úplně naplněn celej*“. Někdo o něm mnoho neví, není s ním „*srozuměn*“. Stalo se to, že „*dobré myšlenky z něj vyšuměly*“.

5.7. Vyhodnocení metod – lokální konzultant

V Základním dokumentu pro podporu sociálního začleňování ve městech, obcích a mikroregionech se předpokládá, že metody Agentury budou naplňovány prostřednictvím lokálního konzultanta. Jedná se o významný prvek, který ovlivňuje implementaci integračních opatření, proto je třeba se věnovat i této konzultantské roli.

Podle aktérů se v lokalitě vystřídali dva lokální konzultanti. V nahlížení na ně se aktéři liší – jednou hodnotí lépe prvního, podruhé zase druhého. Verbální ohodnocení jsou ale vcelku příznivá pro oba konzultanty.

Důležité je, zdali **měl lokální konzultant vytvořeny v lokalitě dobré podmínky pro svou činnost**. Z odpovědí aktérů vyčteme, že podmínky měl k práci příznivé. Určitě je měl dobré podle více než tří pětín dotázaných (61,1%) a spíše dobré podle méně než pětiny dotázaných (16,7%). S odpovědí váhala více než desetina respondentů (11%). Kolem dvacetiny aktérů označuje podmínky za spíše nedobré (5,6%) a stejný počet za určitě nedobré (5,6%).

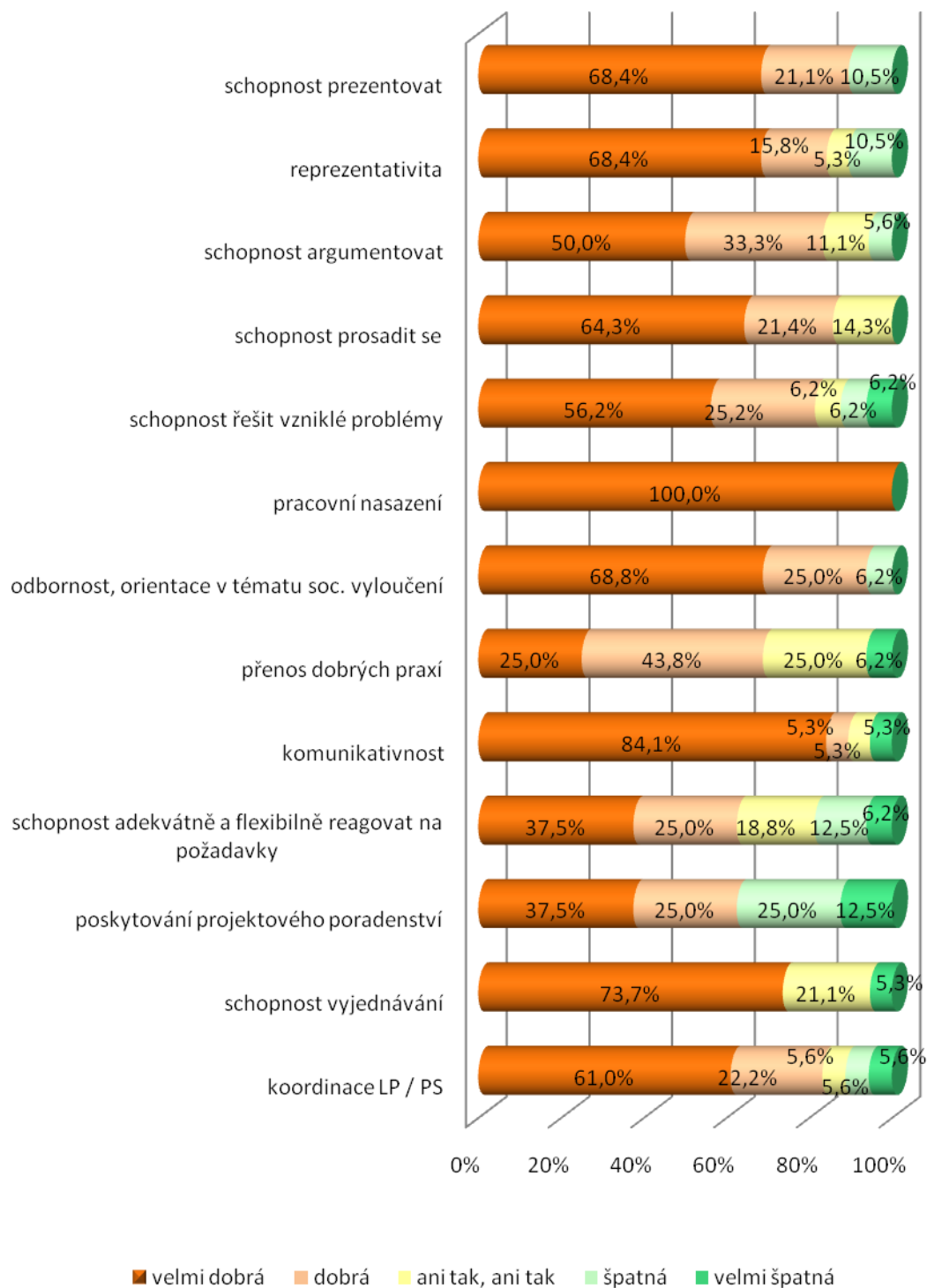
Aktéři k tomu dodávají, že „*měl cestáky, dost peněz*“. Nebyly viditelné žádné překážky, které by konzultantovi bránily v práci. Druhá konzultantka měla ztíženější situaci, „*převzala to ve fázi rozkladu*“. Co se ale aktérům nelíbilo, že si konzultanti „*hráli na svém písečku*“.

Co se týká **hodnocení kompetencí lokálního konzultanta**, navrhli jsme celkem třináct klíčových kompetencí, které aktéři hodnotili jednu po druhé. Tyto kompetence jsme navrhli podle nároků kladených na práci lokálního konzultanta a vybrali jsme ty, které byly z oblasti sociálních kompetencí a kompetencí v oblasti metod (odborné). Čtenáře žádáme o opatrnost při interpretaci výsledků. Byť aktéři hodnotí kompetence lokálního konzultanta, tak si musíme být vědomi, že zvládnutí kompetencí souvisí s celkovou rolí Agentury a její pozicí v lokalitě – závisí na kultuře sociálního prostředí, na místním kontextu a situaci, který mohl dát některým kompetencím vyniknout, jiné mohly být zase potlačeny zájmy a potřebami aktérů situace. Kompetence jsou v tomto ohledu spoluvytvářeny.

Jak dokládá následující graf, místní aktéři ocenili kompetence druhé lokální konzultantky jako velmi dobré nebo dobré následovně.

Všichni aktéři ocenili konzultantovo pracovní nasazení (100%), více než čtyři pětiny odbornost a orientaci v tématu sociálního vyloučení (93,8%), schopnost prezentovat (89,5%), komunikativnost (89,4%), schopnost prosadit se (85,7%), reprezentativitu (84,2%), koordinaci lokálního partnerství / pracovních skupin (83,2%), schopnost argumentovat (83,3%), schopnost řešit vzniklé problémy (81,4%). Více než dvě třetiny dotázaných také ocenily schopnost vyjednávání (73,7%) a schopnost přenosu dobrých praxí (68,8%). Více než polovina aktérů ocenila poskytování projektového poradenství (62,5%) a schopnost adekvátně a flexibilně reagovat na požadavky (62,5%).

Hodnocení lokálního konzultanta

5.8. Vyhodnocení metod – projektové poradenství

V Základním dokumentu pro podporu sociálního začleňování ve městech, obcích a mikroregionech se uvádí, že další metodou působení Agentury je poradenství pro čerpání prostředků z evropských strukturálních fondů. Agentura má poskytovat poradenství pro čerpání prostředků z evropských strukturálních fondů všem partnerům v lokálním partnerství, přičemž se má zaměřovat na operační programy jako OP LZZ (zejména osa 3), OP VK (zejména osa 1.2), IOP (zejména 3.1b investice do infrastruktury sociálních služeb, 3.1c investice v oblasti sociální ekonomiky a 5.2c zlepšení prostředí v problémových sídlištích) a ROP. Agentura má poskytovat poradenství při administraci projektů a podporu při realizaci Integrovaných plánů rozvoje měst (IPRM).

Poskytoval lokální konzultant v lokalitě projektové poradenství? Polovina aktérů uvádí, že ano (50%). A druhá polovina uvádí, že ne (50%).

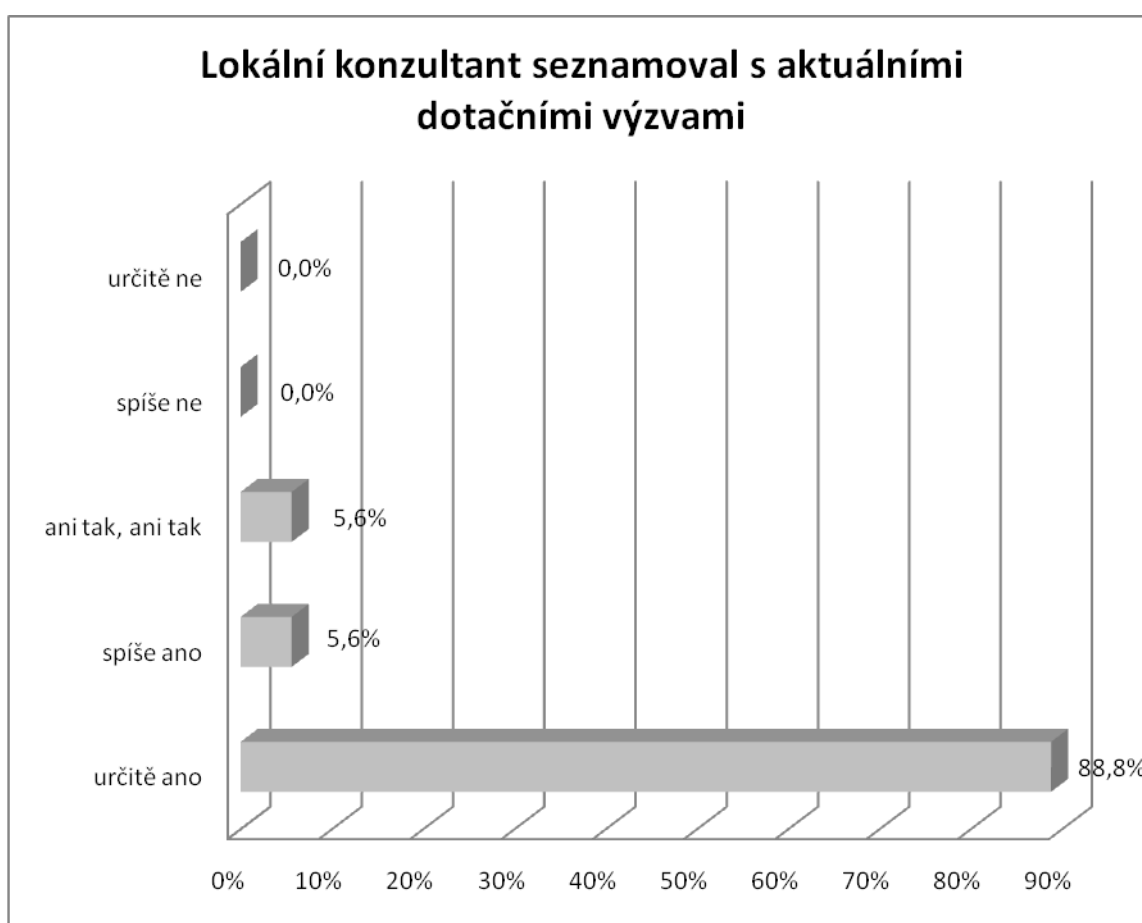

Ti, kteří odpověděli, že neposkytoval, tuto odpověď vztahovali vůči sobě. Tuto službu nepotřebovali a ani ji nepožadovali. „Nedělali jsme projekt.“ Dalším důvodem jsou postoje

aktérů. „Protože jsem člověk, který to vidí pesimisticky, aby byl připraven, a to jsou věci, které se jim nelíbí, nenašli jsme společnou řeč.“

Nebo nebylo poradenství efektivní. „Vždycky když sem o něco požádal, tak nebyl konkrétní výsledek“. ... „neustále jsme apelovali, ale pomoc nepřišla.“

Úkolem lokálního konzultanta bylo **seznamovat aktéry s aktuálními dotačními výzvami**. Podle většiny odpovídajících byli aktéři seznamováni s dotačními výzvami (94,4%).

Dále jsme zjišťovali, jaké projekty byly v lokalitě zpracovány, v jaké jsou fázi realizace (schvalování) a jaký byl podíl projektového poradenství na jednotlivých projektech. Konfrontovali jsme tak podíl činností, které uvedl lokální konzultant a podíl činností, které označili ti partneři, kteří projekt připravovali. Reagovali jsme tak na vznášená podezření, že si pracovníci Agentury přisvojují práci aktérů.

Název projektu, operační program a č. výzvy	Žadatel	Cílová skupina	Finanční částka	Aktivity projektu	Doba realizace	Schválen/neschválen, příp. jiný stav	Míra spolupráce konzultanta*	Míra spolupráce – hodnocení aktérů	Zapojení projektového poradce Agentury ano/ne
OPLZ Z č. 31	Mikroregion Zlatohorsk	Etnické menšiny	5 987 340	Vznik nových pracovních míst, Rekvalifikace, Přednášky a poradenství	09/2009 – 08/2011	Neschválen	1	1,2,3,4,9	Ne
OPLZ Z č. 63	Darmoděj o.s.	Sociálně vyloučené osoby (SVL)	Neznáma	Řešení pracovních míst	Neznám	Neschválen	1	1,2,3	Ne
OPLZ Z č. 19	Obec Mikulovice	SVL	6 081 650,00	Získání dovedností, prevence sociálních pat. jevů, SAS, poradenství	11/2009 – 10/2012	Realizován	2	nezjištěno	Ne
IOP 3.1b	Boéthéia	SVL	17580 000	Rekonstrukce azylového domu		Neschválen	2	2,6	Ano
IOP 3.1b	Obec Mikulovice	SVL	15342 000	Rekonstrukce prostor pro NZDM, SAS a TP	01/2011 – 08/2011	Stažen žadatelem	2	nezjištěno	Ano
IOP 3.1b	Obec Bílá Voda	SVL	70740 00	Rekonstrukce prostor pro NZDM, SAS a TP	06/2011 – 10/2011	Stažen žadatelem	2	nezjištěno	Ano
IOP 3.1b	o.s. Ester	SVL	17264 000	Rekonstrukce prostor pro	10/2010-09/2012	V hodnocení MPSV	2	1,2	Ano

				NZDM , SAS a TP					
IOP 3.1b	Obec Vápenná	SVL	10061 000	Rekonstrukce prostor pro NZDM , SAS a TP	10/20 10- 08/20 11	V hodnocení MPSV	2	nezjištěno	Ano
IOP 3.1b	Obec Kobylá nad Vidnavkou	SVL	18410 00	Rekonstrukce prostor pro NZDM , SAS a TP	07/20 11- 01/20 12	Schválen (předpoklad realizace 07/2011)	2	nezjištěno	Ano
OPLZ Z IP	Obec Vápenná	SVL	24990 000	Zajištění fakultativních a sociálních služeb SAS, TSP	01/20 12- 09/20 15	Schválen (předpoklad realizace 01/2012)	2	nezjištěno	Ano
OPLZ Z IP	Město Jeseník	SVL	20468 000	Zajištění fakultativních a sociálních služeb SAS, TSP	06/20 11- 05/20 15	Realizován	2	1,2,3,5 8,9	Ano

Jak z tabulky vidíme, v lokalitě bylo zpracováno množství projektů. Některé byly úspěšné, některé stáhli samotní žadatelé. Lokální konzultantka poskytovala projektové poradenství, ve zjištěných případech platí, že partneři uváděli vyšší rozsah spolupráce, než jaký si vykazuje konzultantka.

Celkem bylo podáno 6 investičních projektů, čtyři byly staženy. Dva IP byly schváleny, v Jeseníku a ve Vápenné (o realizaci se ještě obec rozhodne).

Projektové aktivity se odehrávají zejména v roce 2010, kdy pozorujeme řadu aktivit. Přikládáme část textu ze zápisu SMOJ 17. 6. 2010:

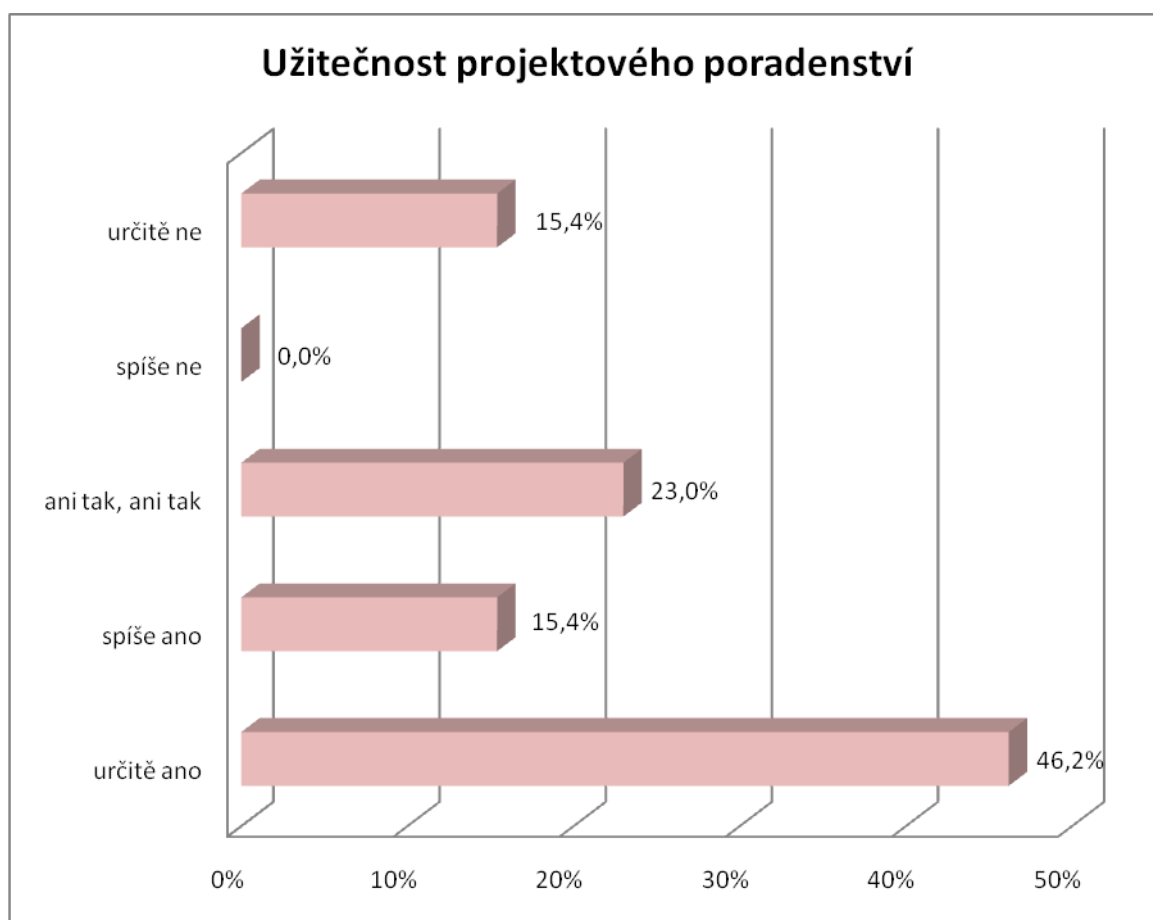
Hlavní náplní Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách (dále jen „ASZ“) předcházejícího roku bylo zpracování Strategického plánu lokálního partnerství Jesenicko v návaznosti na přípravu dotačních výzev MPSV ČR. V rámci tohoto strategického dokumentu lokální konzultanti (M. Mařáková a M. Navrátil), ve spolupráci s lokálními partnery a regionálními institucemi, zpracovávali projektové záměry a následně se spolupodíleli na zpracování projektových žádostí do programů IOP a IPO (viz níže). Na základě tohoto procesu byly stanoveny základní oblasti, kterými se ASZ v lokalitě zabývá, a to bydlení, zaměstnanost, sociálně patologické jevy a

podpora vzdělávání a péče o děti a mládež. Mezi hlavní cíle patří: zvýšení dostupnosti a efektivity sociálních služeb usnadňujících integraci do společnosti a návrat na trh práce sociálně vyloučených obyvatel, vytvořit zázemí pro terénní práce, zajistit vznik a udržitelnosti nízkoprahových center pro děti a mládež, stejně jako sociálně aktivačních služeb pro rodiny s dětmi, zabývat se prevencí kriminality, protidluhovým a pracovním poradenstvím. Smyslem projektových záměrů, blíže popsanych ve strategickém plánu, je vytvořit zázemí, které zajistí zavedení sociálně aktivizačních služeb jako nástrojů hlubší intervence pro práci s rodinou, vytvoření preventivních programů pro děti, mládež, dospělé a programů pracovního a protidluhového poradenství. Způsob, jakým toho chce ASZ dosáhnout, je využít vyhlášených výzev MPSV ČR, konkrétně pak Individuálního projektu obce (neboli IOP v rámci OP LZZ, oblast podpory 3.2), který se týká vybraných sociálních služeb, služeb na podporu zaměstnanosti, bydlení apod.; a Integrovaného operačního programu (neboli IOP 3.1b), zabývající se investičními projekty spojenými s budováním zázemí pro sociální služby. V rámci těchto výzev byly podány projektové žádosti Kobylé nad Vidnavkou, Bílé Vody, Mikulovic a o.s. Ester. Další projekty – žadatelů Boéthéia, Jeseník a Vápenná – budou podány nejpozději v srpnu 2010.

Mezi klíčové projekty patří:

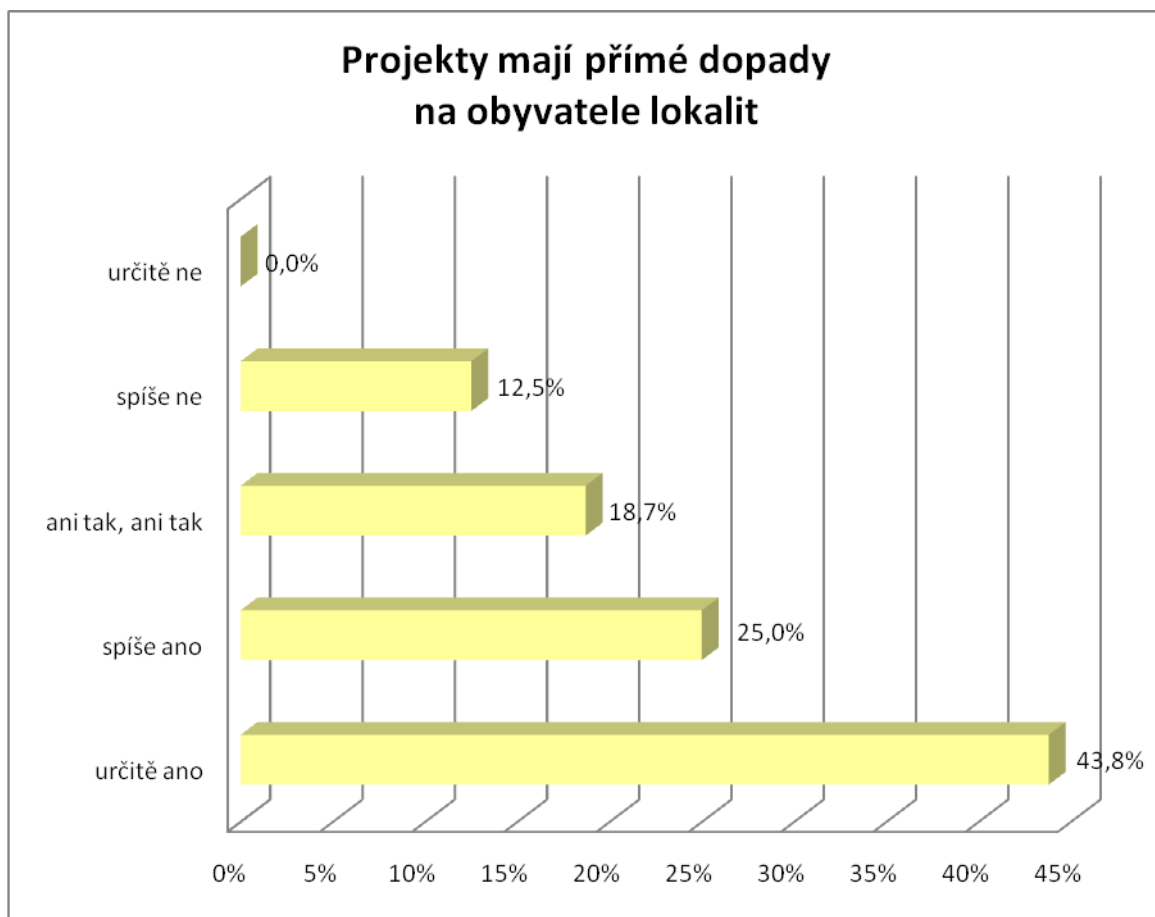
- Multifunkční centrum sociálních služeb v Kobylé nad Vidnavkou
- Vybudování zázemí pro poskytování sociálních služeb na Javornicku
- Integrované centrum Mikulovice
- Multifunkční komunitní zařízení Bílá Voda
- Zkvalitnění a rozšíření služeb Azylového domu Boéthéia
- Multifunkční centrum sociálních služeb a fakultativních činností ve Vápenné
- Společné aktivity obcí mikroregionů Žulovska a Javornicka při integraci osob ze sociálně vyloučených romských lokalit
- Sociální integrace na Jesenicku

Jak hodnotí aktéři **užitečnost projektového poradenství**? Téměř polovina dotázaných uvedla, že je poradenství určitě užitečné (46,2%) a další méně než pětina, že je spíše užitečné (15,4%). Téměř čtvrtina respondentů s odpovědí váhá (23%). Méně než pětina považuje projektové poradenství za určitě neužitečné (15,4%).

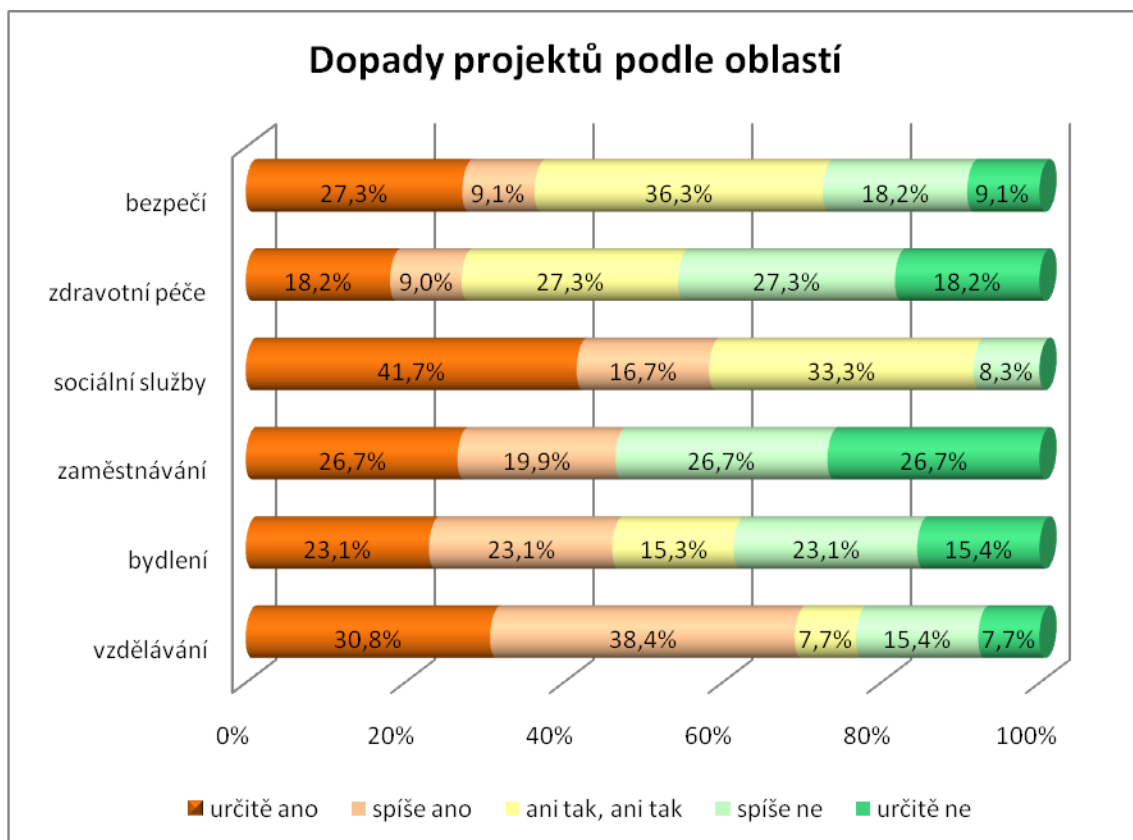

Užitečnost spočívá v tom, že poskytuje rady na složité otázky, obzvláště tam, kde nemají mnoho zkušeností.

Důležité ale je, zdali **mají projekty přímé dopady na obyvatele sociálně vyloučených lokalit**. Více než dvě pětiny dotázaných se domnívají (43,8%), že určitě mají projekty přímé dopady na obyvatele lokalit a čtvrtina dotázaných, že dopady spíše mají (25%). Přibližně pětina s odpovědí váhá (18,7%). Naopak více než desetina dotázaných si myslí (12,5%), že projekty přímé dopady spíše nemají. O přímých dopadech jsou tak přesvědčeny více než dvě třetiny aktérů (68,8%).

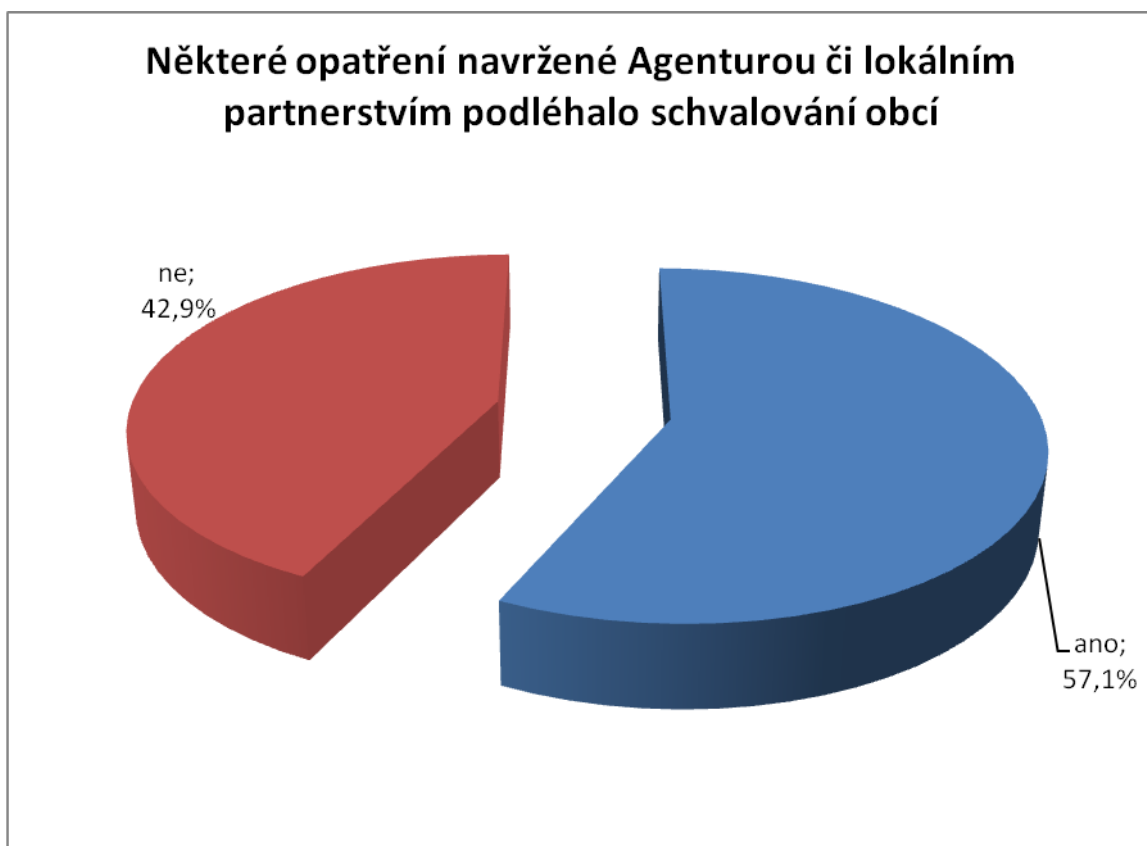

V jakých oblastech mají projekty podle aktérů dopady? Z následujícího srovnání je zřejmé, že dopady se v lokalitě týkají výhradně oblasti vzdělávání (69,2%), sociálních služeb (58,4%), méně pak oblasti bydlení (46,2%) a zaměstnávání (46,6%). Ještě menší v oblasti bezpečí (36,4%) a nejmenší v oblasti zdravotní péče (27,2%).

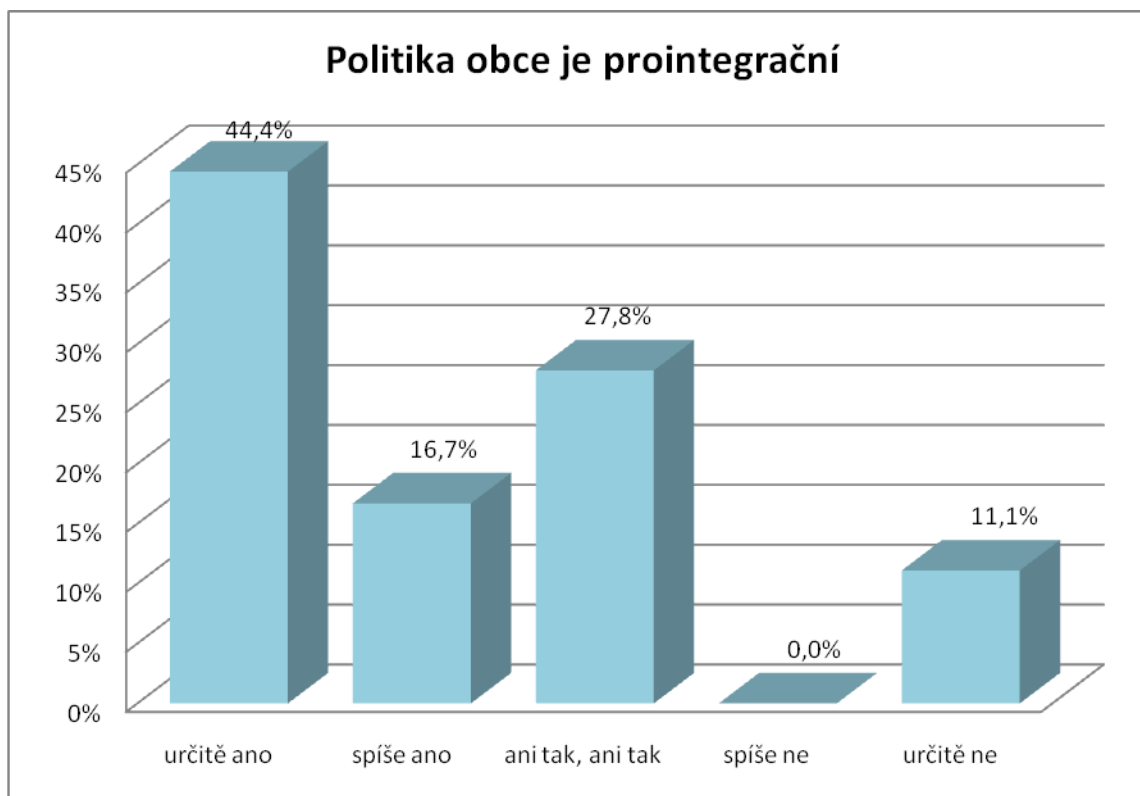
5.9. Dopady na místní sociální a integrační politiky

Podléhalo nějaké opatření navržené Agenturou či lokálním partnerstvím schvalování obcí?
Téměř tři pětiny dotázaných odpověděly, že ano (57,1%), více než dvě pětiny že ne (42,9%).

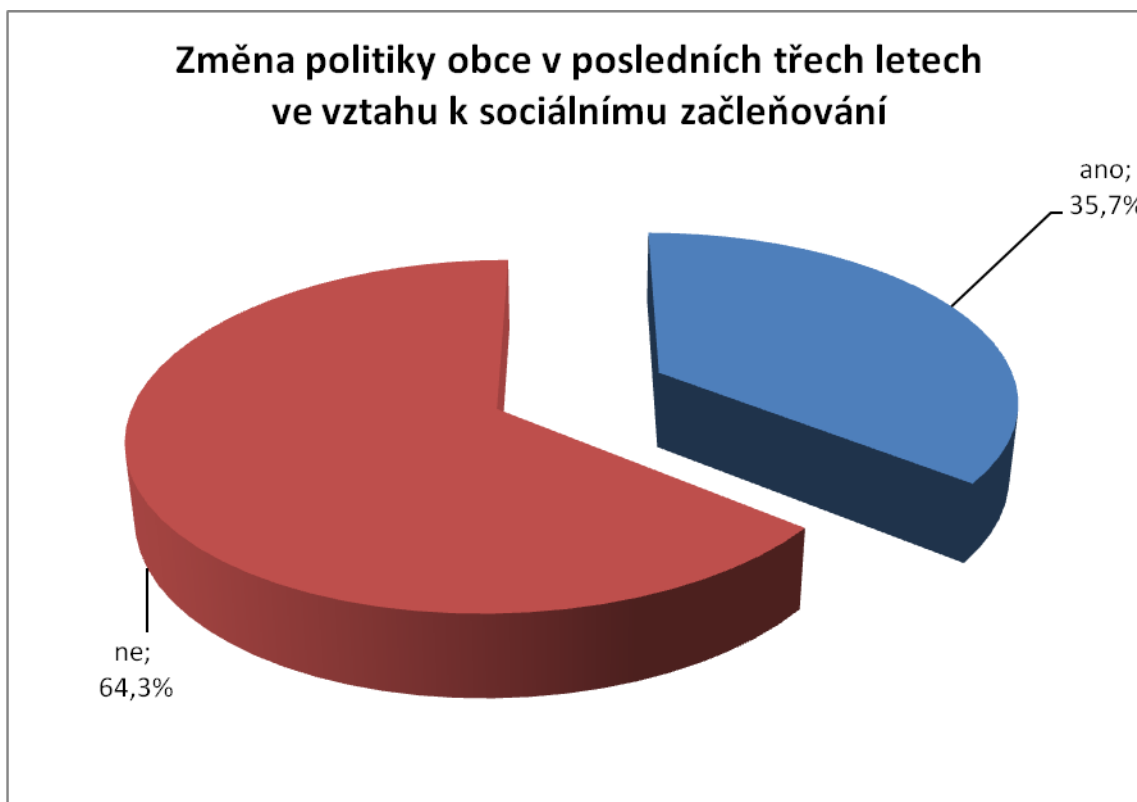
Aktéři uváděli, že schvalování se týkalo projektů, „všechny ale neschválili“, a blíže nespecifikovaných záměrů.

Působení Agentury do velké míry ovlivňuje politika obce. Považují aktéři **politiku své obce za podporující integraci (prointegrační)**? Za určitě prointegrační ji pokládají více než dvě pětiny dotázaných (44,4%) a za spíše prointegrační ji pokládá méně než pětina dotázaných (16,7%). Celkem ji tedy za integrační považují více než tři pětiny aktérů (61,1%). Více než čtvrtina neoznačila politiku za ani integrační, ani za neintegrační (27,8%). Za spíše neintegrační nepovažuje politiku obce nikdo a za určitě neintegrační více než desetina dotázaných (11,1%).

Někteří aktéři nechtěli politiku obce blíže komentovat, ale i toto o něčem vypovídá. Diskutovány jsou proměny vedení obcí po komunálních volbách a jejich vztah k sociálnímu začleňování. Někde došlo ke zlepšení, jinde ke zhoršení. *„Dřív spíš byla neutrální až prointegrační, teď se ale zradikalizovala, a mají postoj, my je tu nechceme a nemáme zájem, ale je to posledníma volbami, špatnej starosta“*. Někde se snaží, jedna z obcí reaguje slovy: *„My nikoho nevyhazujeme, ale teď se dostáváme k důležité věci, nikdo se neptá, jakou možnost, možnosti obec má? My nejsme schopni tu komunitu vstřebat, je moc velká“*. Dochází nejen ke sporům, ale i kompromisům. *„Přes názorové proudy jsme schopni dohodnout se na řešení problému.“* Musíme souhlasit s aktérem, který situaci komentuje slovy *„je to pořád zbytečně ožehavé téma“*.

Došlo ke **změně politiky obce ve vztahu k sociálnímu začleňování v posledních třech letech?** Více než třetina dotázaných si myslí, že ano (35,7%). A téměř dvě třetiny aktérů se domnívají, že nikoliv (64,3%).

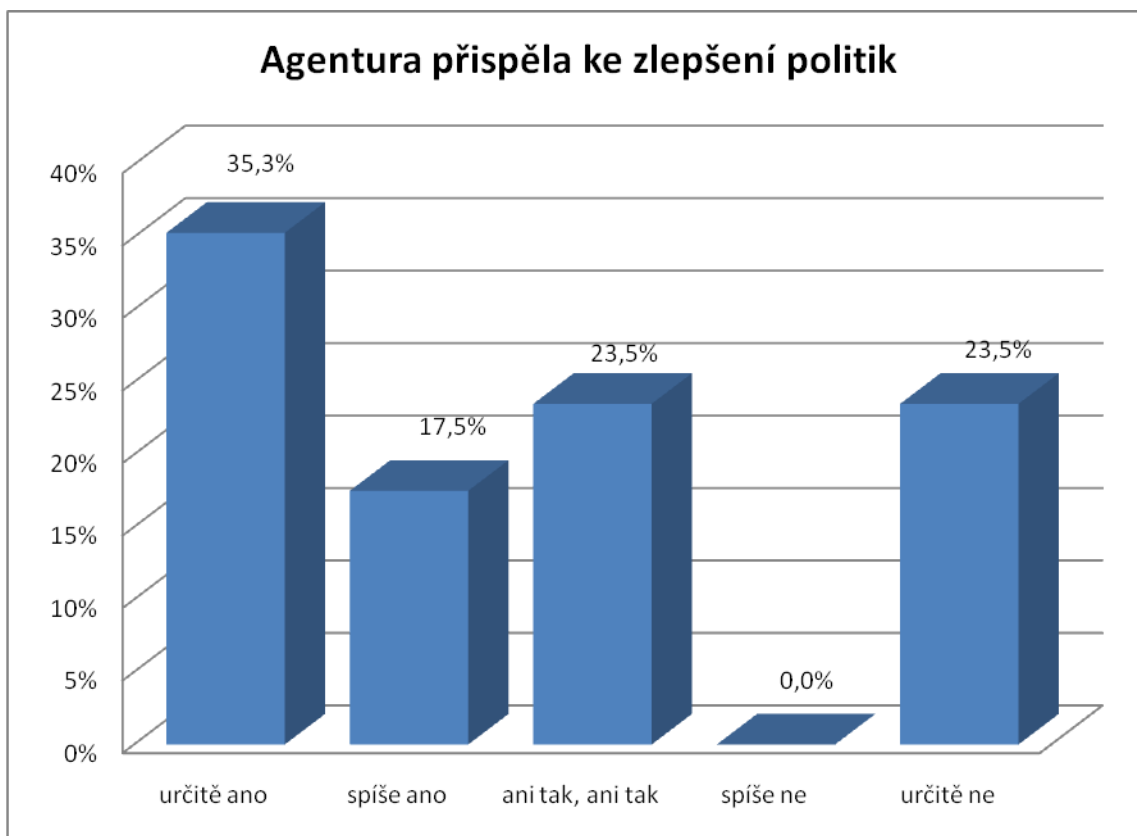

Ti, kteří uvedli, že se politika změnila, hovořili o změnách k lepšímu i horšímu. „*Někde se změnila pozitivně a někde negativně, a i to je dobře, není jim to jedno a aspoň se dá jednat*“. Negativní změny v praxi znamenají to, že se „*ten jejich postoj vyostřil ve vztahu k sociálně vyloučeným*“. Obce si kráčí svou cestou, „*odmítáme rádobý akce, které dělají občanská sdružení, my děláme podle požadavku rovný s rovným, vycházíme ze zákona, ale nikdy jsme jim neškodili*“.

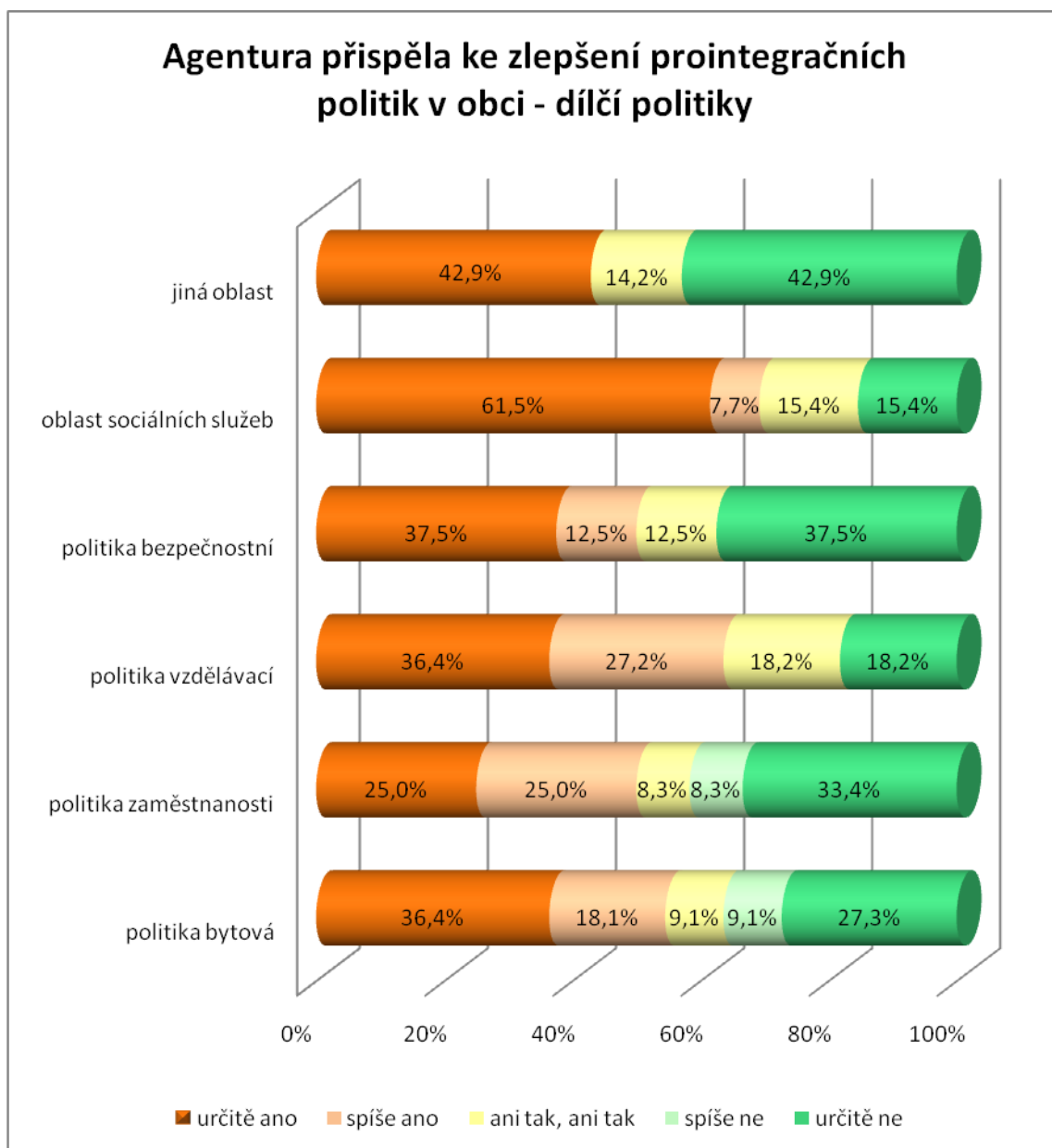
Z výpovědí jsou cítit vyostřené situace i vzájemné vztahy mezi obcemi a NNO. Je zřejmé, že Agentura se ocitla ve složité situaci moderace těchto sporů, bohužel se jí moc nedařilo napětí mírnit. Na Jesenicku se odehrává někde více, někde méně dramatický boj o hledání sociální spravedlnosti.

Přispěla Agentura svou přítomností ke zlepšení prointegračních politik v obci? Že určitě ano uvedla více než třetina dotázaných (35,3%) a že spíše ano uvedla téměř pětina (17,5%). Přítomnost Agentury vedla ke zlepšení politik podle více než poloviny aktérů (52,8%).

Méně než čtvrtina označila odpověď ani tak ani tak (23,5%). Téměř čtvrtina ale uvedla, že Agentura ke zlepšení určitě nepřispěla (23,5%).

A v jakých oblastech politik zlepšení nastalo? Z následujícího grafu je patrné, že ke zlepšení podle názoru aktérů došlo zejména v oblasti sociálních služeb (69,2%) a v politice vzdělávací (63,6%). O něco méně v politice bydlení (54,5%), v politice zaměstnanosti (50%) a v politice bezpečnostní (50%). Ke zlepšení došlo i v jiných oblastech.

Zajímavé je, že uvést nějaké konkrétní příklady se aktérům moc nedaří, vzpomínají především na projekty, které se uskutečnily a jejich dopady.

Zato k **možnostem řešení problému sociálního vyloučení v obcích** se aktéři vyjadřují podrobně. Jakoby chyběl nějaký zásadní podnět k řešení problémů. „*Možná jen Bůh může zasáhnout, aby agresivita nerostla, ale to asi Agentura nemůže vyřešit.*“ Možnosti existují, ale chybí „*dostatek vůle*“. „*Nálada je tu teď dost špatná.*“ „*To by zde musel působit nadšenec s odpovídajícími prostředky.*“

Přitom se bude jednat o dlouhodobý problém. Množství malých obcí nahlíží na problém perspektivou ekonomickou, jedná se o problém nezaměstnanosti. „*Taky ta definice sociálního vyloučení je trochu rozmlžená, ale ta dnešní moderní, že občané bez zaměstnání žijí jinak než majorita, to je ekonomický problém. Vytváření pracovních míst ...*“ Nabídkou zaměstnání a bydlení „*se ty problémy zmenší, ještě je potřeba podpořit organizace, co se zabývají sociálně vyloučenými a finanční podpora*“.

Problém je často hledán na straně sociálně vyloučených. „*V rámci toho systému se dělají zásadní chyby - azylové bydlení ... pokud neplatím, dostanu se na okraj společnosti, pak do azylového bydlení, kde se mám líp než předtím a nechce se mi odcházet, pak se zase ve společnosti nechytnu a dají mě tam zpátky, kdyby se jim dalo daleko horší bydlení, tak by si pak vážili toho, že z něj můžou odejít a snažili by se.*“ Ale možností jak tyto situace řešit nejsou v regionu k dispozici. „*Nemáme moc možností, je tu nezaměstnanost, i naši lidi dojíždějí za prací a zaměstnávání je první předpoklad pro integraci, nikdo je nenutí se ani snažit ... nemají ani příležitost se snažit*“.

Místním organizacím chybí kapacity. „*V podstatě nemáme v současné době časový prostor k tomu, abychom se nad problematikou sociálního začleňování zamýšleli 'globálně', z pohledu celého města či regionu. K tomu nám chybí nejen informace, ale i motivace.*“

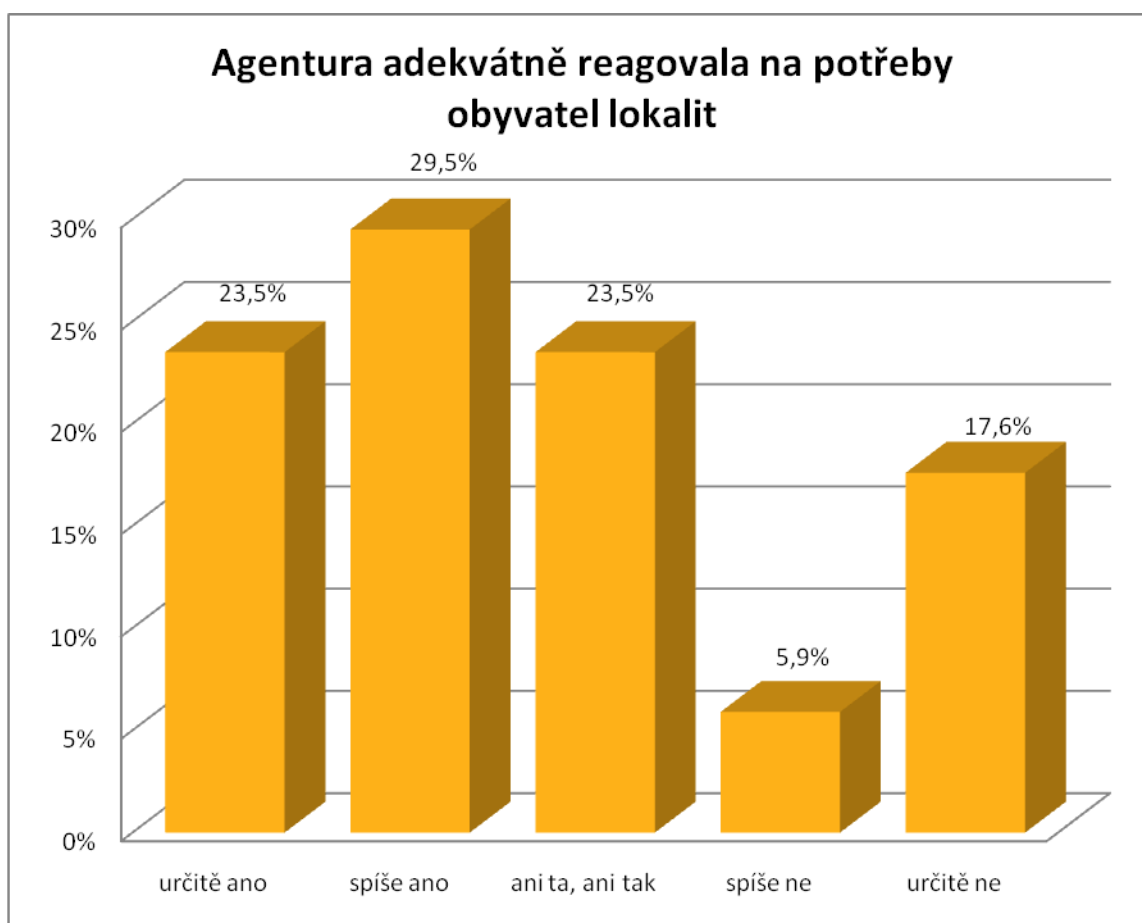
Přitom všichni tuší, že jde o „*stále pořád jedno a to samý, bydlení, práce, finance, vzdělávání dětí*“. Chybí podpora, také ze strany státu.

Příčinou zdejších problémů je podle názoru aktérů zejména „*nedostatečná nabídka na trhu práce, negativní postoje společnosti k cílové skupině, neochota cílové skupiny přizpůsobit se*“, koncentrace vyloučených osob na jednom místě, „*odlehlost a špatná dopravní dostupnost*“, neprovázanost legislativy, „*demografické charakteristiky, po vystěhování Němců sem přišli tihle lidé*“, „*nechuť spolupráce, jsou v ulitě a nechtějí nic dělat*“, „*obrovské podcenění, zanedbání té problematiky*“, neadekvátní přístup a nabídka levných nemovitostí - „*u nás jsou levné nemovitosti, takže se koupí, nastěhují sem sociálně potřební a tím se vlastně vytvoří vyloučená lokalita*“.

5.10. Dopady v oblasti eliminace sociálního vyloučení

Dokázala Agentura v lokalitě **reagovat na potřeby obyvatel sociálně vyloučených lokalit**? Určitě dokázala reagovat na potřeby podle méně než čtvrtiny dotázaných (23,5%) a spíše dokázala reagovat podle více než čtvrtiny dotázaných (29,5%). Tedy více než polovina aktérů se domnívá, že Agentura dokázala na potřeby obyvatel lokalit reagovat (53%).

Méně než čtvrtina s odpovědí váhá (23,5%). A méně než desetina aktérů si myslí, že Agentura na potřeby spíše adekvátně nereagovala (5,9%) a podle téměř pětiny určitě adekvátně nereagovala (17,6%). Celkem tedy na potřeby obyvatel lokalit Agentura podle hodnocení přibližně čtvrtiny aktérů reagovat nedokázala (23,5%).

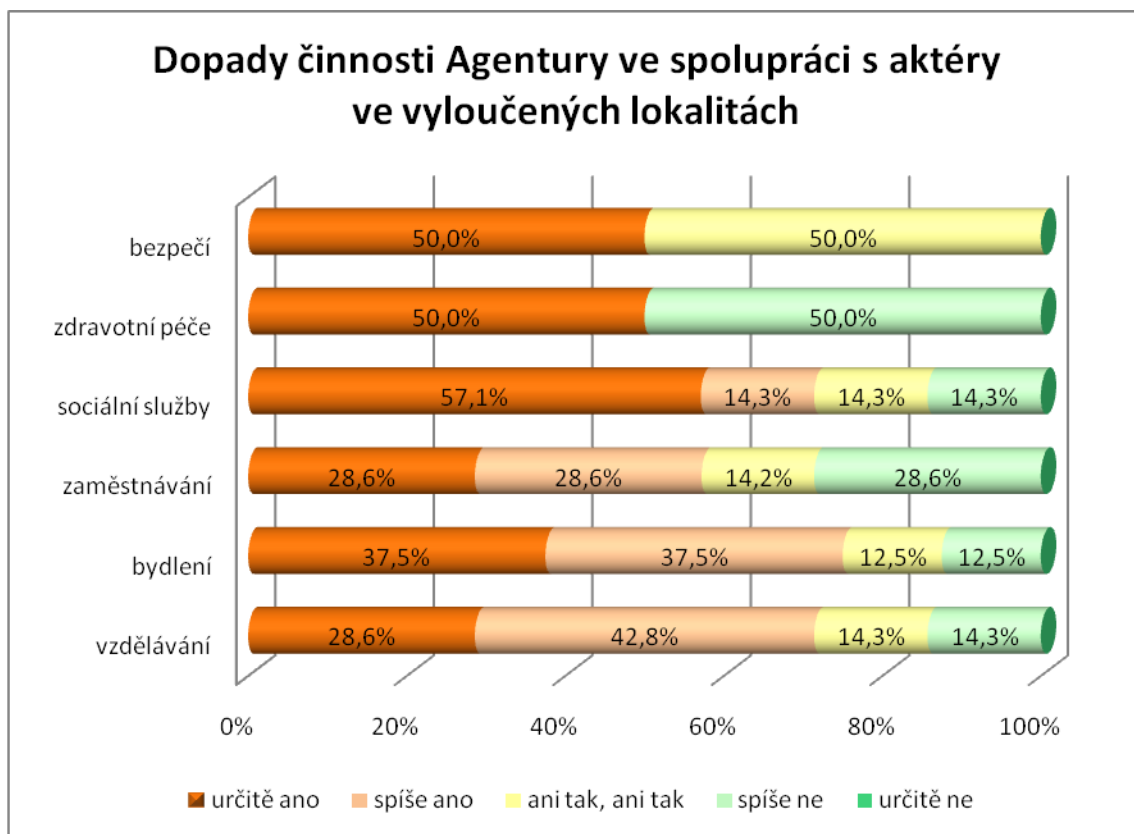

Jaké jsou **dopady činnosti Agentury ve spolupráci s ostatními aktéry**? Aktéři se shodují v tom, že dopady ještě nejsou vidět a nejsou to schopni zcela posoudit. V dalších hodnoceních zaznamenáváme protichůdné reakce. Jednak je tato otázka špatná, protože „to není posláním Agentury“. Byly, ale „jen je nemám uložené v paměti“. „Když se něco stalo, tak se tam jelo.“ Identifikovatelné jsou dopady v oblasti bydlení. Ale skepse je znatelná. „Prosazovali jsme výstavbu sociálního bydlení, nestalo se tak, apelovali jsme na vytvoření pracovních míst, není mi známo, že by něco takového nastalo.“ „Domnívám se, že Agentura měla dobře zmapovanou problematiku v dané lokalitě.“

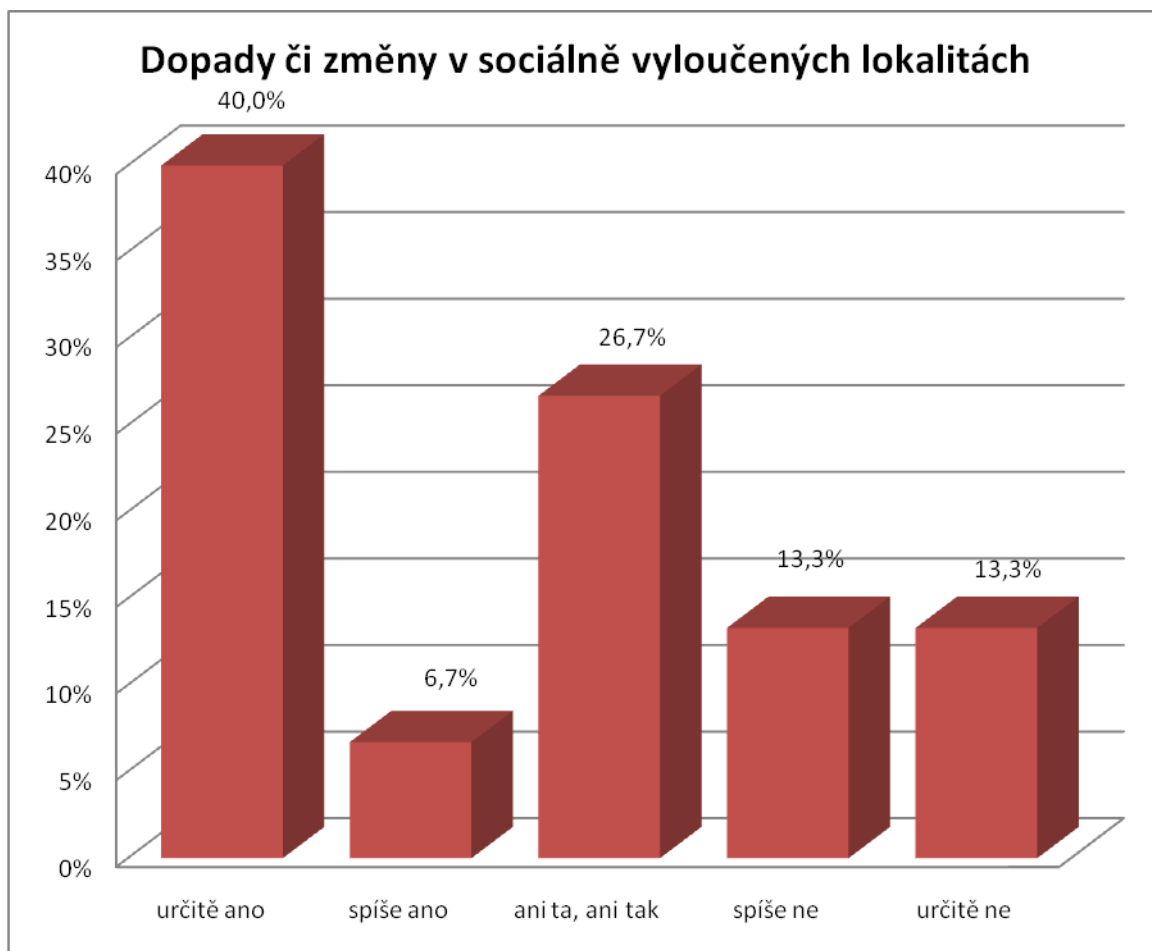
Dopady jsou v oblasti zaměstnanosti, také „se začali vzdělávat“. Někde se prováděly opravy domů. „Snižuje se vandalismus a hrubost mezi děckama“. Zlepšuje se „bydlení, krizové bydlení se zřídilo, ve vzdělání startujeme povědomí o škole“. „Pomohlo to se vzděláním dospělých lidí, kurzy si udělali a zaměstnanost se zvedla, to je důležitý“. „Třeba ten projekt, co dělala obec, tak do toho objektu dochází ti sociálně slabí a pomáhá jim to.“ „V bydlení se podařilo vyřešit bytové otázky některých lidí, co se týče zaměstnávání, tak se nám podařilo tu situaci zlepšit.“

Jaké jsou **dopady činnosti Agentury ve spolupráci s ostatními aktéry**? Aktéři se neshodují v tom, že dopady jsou vidět - někdo je vidí, jiný zase ne. K tomu přispívá roztržitost regionu.

Z níže uvedeného grafu vyčteme, jak dopady do lokalit podle dílčích oblastí hodnotí aktéři. Největší jsou podle aktérů v oblasti bydlení (75%), sociálních služeb (71,4%) a vzdělávání (71,4%). Méně potom v oblasti zaměstnávání (57,2%), bezpečí (50%) a zdravotní péče (50%).

Existují podle aktérů známky dopadů či změn v sociálně vyloučených lokalitách? Vidíme, jak se názory na tuto oblast liší. Dvě pětiny dotázaných tvrdí, že dopady jsou určitě viditelné (40%) a méně než desetina aktérů uvedla, že dopady spíše existují (6,7%). Celkem tedy nějaké dopady vidí téměř polovina dotázaných (46,7%). Více než čtvrtina s odpovědí váhá (26,7%). Více než desetina tvrdí, že k dopadům spíše nedošlo (13,3%) nebo vůbec nedošlo (13,3%).

Dopady jsou znatelné díky „větší koordinaci subjektů, že spojily síly dohromady“. Příspěvek Agentury je spíše iniciační. „Bylo to zanedbávané pole, jak se Agentura té problematiky dotkla, tak si toho všichni začali všímat.“ „Protože Agentura přesvědčila starosty, a když na ně zatlačila Agentura, tak to šlo.“ Podle jiných ale „nebyly naplněny představy naše, ani klientů“.

5.11. Diskuse ve skupině lokálního partnerství

Aktéři se shodli na tom, že začátky působení Agentury byly chaotické, „*nebylo jasné dané, co a jak*“ a také ne příliš šťastné. Bývalá ministryně společně se starosty objížděla region a slibovala příliš mnoho. „*Starostové byli šťastní, ona jim slibovala, když objížděli, tady dostanete toto, tady toto.*“ Součástí slibů bylo to, že pracovníci Agentury budou chodit do lokalit. „*Toho se všichni chytli.*“ Zpočátku to také tak bylo, ale nakonec práce sklouzla k působení „*od stolu*“. Přitom by se konzultant měl „*alespoň jednou podívat*“. Ale jiná zmínka říká, že „*v Kuněticích bylo hodně práce, konzultant jezdil denně. Došlo ke zlomu v komunikaci.*“

Když přislíbené peníze nedorazily, změnila se významně motivace starostů. Jestliže dříve bývalo na setkáváních plno, následně se místa uvolnila.

Ze začátku Agentura monitorovala situaci, jezdili do lokalit, ale hned po nich nedorazila žádná pomoc. Měli je následovat terénní pracovníci. „*Není návaznost TP, nepřišla tam.*“ K výsledkům Agentury jsou velmi rozporupná stanoviska. Někde pomohla, někde vůbec ne. Aktéři měli různá očekávání. Když Agentura začala jít cestou konkrétních problémů, tak „*se dělaly zápisy a v lokalitách se odstraňovaly chyby, byly termíny, třeba dvouměsíční, ale to byly dílčí věci.*“ O systémové pomoci se příliš nediskutuje, strategický plán vzniknul a „*jestli vyjde, bude dobrý*“, ale celkově aktéři nemají přehled o tom, co se děje „*u sousedů*“. Na výsledky je navíc „*ještě brzo. Mělo to trvat dýl, málo času*“. V terénu jsou výsledky sporné, někde je aktéři jmenují (a diskutují o míře podílu Agentury), jinde žádné nevidí.

Perspektiva obcí je prezentována následovně. Jsou obce, které se snaží, zaměstnávají na veřejné práce, komunikují s Romy. Jsou v pozici, „*kdy si řeší problémy samy*“. Problém je viděn často na straně sociálně vyloučených osob, které jsou pasivní a rezistentní vůči působení zvenčí. A to i vůči neziskovým organizacím. Problém je v rodinách, kde se přenáší z generace na generaci. Mladé rodiny jsou v zoufalém postavení a bez možností. Někde se obce snaží „*komunikovat s Romy, dělat splátkový kalendář, aby se platilo školné ...*“ Ale necítí pomoc. Různě je hodnoceno projektové poradenství, někde proběhlo, jinde ne.

Problematické je na Jesenicku veřejné mínění, které je naladěno proti Romům. Šířila se zde vlna fám, například na Javornicku, že má „*přijít 500 Romů, že se dotáhnou ze Slovenska*“. Ostré byly reakce veřejnosti na zveřejnění informací o nákladech na podporu minoritní skupin jedním celostátním deníkem.

Celkově ale byla spolupráce s Agenturou dobrá, dělaly se plány. „*Ted' se začalo dávat trochu dohromady a zase se to vrátí zpátky.*“

6. Shrnutí výsledků

Lokalita Jesenicko je z pohledu Agentury bezesporu zajímavou zkušeností. Výsledky působení nejsou nijak oslnivé a musíme z pohledu evaluátorů přiznat, že zorientovat se v tomto agenturním prostoru není nikterak snadné. Měli jsme potíže věcem porozumět. A potíže s tím vlastně mají i samotní aktéři, kteří často nevědí, co se děje u sousedů a jen těžce hledají nějaká společná měřítko hodnocení Agentury za region jako celek. Proto jsou hodnocení silně ukotvena v konkrétních místech a zkušenostech aktérů a jejich zobecnění musíme brát trochu s nadhledem.

Pokud ale tyto místní zkušenosti porovnáváme s výsledky v té které obci, povšimneme si, že někde se Agentuře dařilo více a někde méně. Nepřehlédnutelný je na Jesenicku důraz na otázku sociální spravedlnosti – pro Romy, pro sociálně vyloučené na straně jedné a pro členy většinové společnosti na straně druhé. Jakoby zde byla etnická linie ještě více narýsována než v jiných lokalitách, kde jsme evaluaci prováděli. Nemůžeme být překvapeni. Stačí se poohlédnout po základních sociodemografických a socioekonomických datech regionu a začneme více rozumět tomu, proč je zde otázka spravedlnosti tak významná.

Projevuje se především ve třenicích mezi těmi, kteří se stylizují do role obránců „těch jiných“ a těch, kteří hájí zájmy „občanů“. Tyto kategorizace a dělení na my „občané“ a oni „Romové“ se běžně vyskytovaly ve výpovědích aktérů. Nejvíce patrné byly v konfliktech, které zásadně ovlivňovaly působení Agentury a její výsledky v regionu. Obvykle se aktéři těchto sporů obviňovali a problém silně personifikovali. My hledáme spíše strukturální vysvětlení a poukazujeme na kontext, v němž se konflikty odehrávají, čímž ale nepopíráme významný lidský faktor a morální rozměr celého dění. Agentura byla překvapená vlnou nevole, která proběhla v médiích a navazujících diskusích začátkem roku. Z většího odstupu to až tak velkým překvapením není, protože známky akcentace sociální spravedlnosti lze sledovat po celou dobu působení Agentury. Pravdou je, že zpočátku byla zastřena tím, že starostové obcí očekávali finanční přínosy pro obce, což byl poměrně dobře uchopitelný argument pro voličstvo. Když se ukázalo, že peníze nepřijdou a začalo se více plánovat, obce se dostávaly do více individualizovaných pozic, ve kterých musely veřejně ukázat zájem o podporu „druhých“ či „jiných“. A s tím už začal být problém. Původnímu předpokladu Agentury, že stačí obce v oblasti projektů popostrčit, se ukázal být v tomto prostředí mylný. Projekty byly na mnoha místech připraveny, ale jejich podání nakonec zabránily různé události, které se rozvinuly na pozadí hledání sociální spravedlnosti, ale i administrativní překážky dané složitostí schvalovacích procesů.

Evidentnější je nesoulad principů a přístupů v konfliktech obcí s neziskovými organizacemi, ke kterým, a to zdůrazňujeme, došlo jen na některých místech, zejména v Javorníku a Uhelné. Událostem byla vyhrazena také poměrně velká mediální pozornost. Agentura se

snažila do tohoto pole vstoupit a mediovat konflikty, ale neuspěla. Do značné míry se na tom podílel fakt, že nebyla mnohými obcemi považována za nestrannou a také měla „podvědomě“ blíže k „pomáhající“ perspektivě. Tyto události vtáhly Agenturu do složité situace a nemohla z ní vyjít bez šrámů. Někde ji to zatlačilo do pozice, kdy začala „vytvářet protínázor“. Také ji odsoudily i NNO, ale spíše za malé výsledky v terénu. Připomíná to návštěvu, na kterou se těšíte, ale po pár dnech ji už chcete vidět někde jinde.

V perspektivě obcí sledujeme, jak je zpochybňován koncept sociálního vyloučení a jak je silně etnizován. To je asi jedna z mála oblastí, kde se oba diskurzy prolínají – shodnou se na etnickém rozměru problému. Obce si stráží svá práva a řeší si problém po svém. Příčiny vidí v sociálních a kulturních charakteristikách sociálně vyloučených osob. Zpochybňují koncept sociálního vyloučení, který má v prostředí jesenických obcí zcela jiné rozměry - a mají pravdu. Sociálním vyloučením jsou ohroženi také mnozí obyvatelé, podívejme se třeba na statistiky dlouhodobě nezaměstnaných. Obce reflektují veřejné mínění, jsou jeho součástí a to akcentuje otázku sociální spravedlnosti a zvyšuje senzitivitu vnímání podpory jedné vybrané skupiny obyvatel, která ještě mnohdy na nabízenou pomoc rezignuje a brání se jí.

Nelze přehlédnout, že veřejné mínění hraje v místě významnou roli. Agentura má v takovýchto místech co na práci. Otázkou je, zdali jsou její nástroje v prostředí, které má výrazně negativní socioekonomické ukazatele a je tak roztržité a různorodé, vůbec aplikovatelné. Výsledky dosažené Agenturou zde vzbuzují rozpaky. Domníváme se, že intervence tohoto typu s danými standardizovanými nástroji zde nemohla příliš uspět. Jednak by měla brát v úvahu akcentaci sociální spravedlnosti, dále intenzivně pracovat s veřejným míněním a také být mnohem širší koncipována k podpoře celého regionu a jeho např. dlouhodobě nezaměstnaných obyvatel.

Agentura mohla uspět spíše drobnými a dílčími kroky, což také i potvrzujeme, ale na systémové rovině byly její možnosti limitované. Dosáhla úspěchu v městě Jeseníku (výsledkem projekt Sociální integrace na Jesenicku) a v Kobylé n. V. Prostředí je ale celkově rezistentní vůči aplikaci tohoto typu intervence, která má etnický charakter. Naopak je intervence vysoce riziková, neboť může přispět ke zhoršení soužití obyvatel a ztížení podmínek pro ty, kterým by měla naopak přinést podporu. Klademe si otázku, zdali byl region správně vybrán vzhledem k možnostem a nástrojům Agentury. Strukturální podmínky a životní situace sociálně vyloučených naznačují, že ano, ale hlas veřejného mínění a obcí je varující. Snad z toho plyne poučení, že dříve před intervencí by měly být dobře zmapovány zdejší podmínky a situace a být vyhodnoceny i případné důsledky a vhodnost intervence. Takto se Agentura ocitla v místě se všemi jeho limity a bariérami. A také sociálními mýty, což nelze podceňovat.

Z obcí zaznívaly obavy z nezamýšlených důsledků specializované péče, která se může stát pobídkou pro příchod dalších sociálně slabých obyvatel. Byť vnímáme odsudky „rasistických“ přístupů obcí, musíme i zohlednit skutečnost, že tyto obavy, ať jsou více či méně reálné, na

místní obyvatele nepůsobí nejlépe (tzv. kauza Uhelná a Javornicko). Příklad Jesenicka také ukazuje, že přílišné zdůrazňování etnicity veřejným míněním a organizacemi komplikuje pozice samotných sociálně vyloučených, kteří jsou vylučováni velmi silně ze společnosti v rovině symbolické, což dokládají jak články v novinách, tak i reakce obyvatel na ně, i výpovědi starostů.

Agentura vstoupila do prostředí s tím, že vzbudila primárně finanční očekávání. S odstupem času je vidět, že tato motivace je v rezistentním prostředí užitečná. Otevírá cestu, tedy pokud jsou sliby splněny. Když obce ztratily motivaci, proces se už nedařilo udržet v takové linii jako v jiných lokalitách. Lokální partnerství je hodně široké a v čase se vyvíjelo. Přetrvávali v něm ti aktivnější. Partneři jsou různorodí, jsou zastoupeny obce, mikroregiony, neziskové organizace atd. Strategický plán byl tvořen v době, kdy se současně utvářela metodika plánování na centrále. Ohledně projektů se diskutuje na centrále, do jaké míry je mají psát lokální konzultanti za organizace, rozhoduje se o tom, že se nejedná o dobrou cestu. Konzultace tak směřují spíše ke komentování některých částí projektů. V roce 2010 pozorujeme čilé dění v oblasti podávání projektových záměrů. Některé projekty se na obcích daří připravit, ale jsou staženy (Bílá Voda odstoupila z důvodu náročnosti a zdoluhavosti schvalovací procedury, Mikulovice rovněž). Z původních osmi, které počítaly s komplexním rozložením práce v terénu, zůstává šest, z toho jsou tři schváleny (Kobylá n. V., Vápenná, Jeseník). Otázku máme kolem působení lokálního konzultanta, který měl půl úvazku na prostor čítající 24 obcí, nelze se divit, že i konzultant si do prostoru kladl své priority a vybíral, kam více soustředí svou podporu.

Co by mohlo být snadno přehledné, je poměrně bezproblémové předání lokality z jednoho lokálního konzultanta na druhého, čímž je zajištěna kontinuita v lokalitě. Lokální konzultantka navíc zajišťovala od roku 2008 asistenci a byla zorientovaná. Při změně konzultantů tak byla zajištěna návaznost a předání působení proběhlo hladce, ne jako v jiných lokalitách, kde výměna obvykle znamenala velký zlom a diskontinuitu.

V případě Jesenicka sledujeme, že Agentura zde působí v poměrně dobrém časovém rytmu. Nejsou ji do cesty kladeny nějaké zásadní překážky, které by její práci brzdily. Samotný výběr Jesenicka pro spolupráci s Agenturou považují místní aktéři spíše za dobrou volbu, potíž je trochu v tom, že představy o řešeních, které by měly být přijímány, se na úrovni obce rozcházejí. Zatímco se diskurs Agentury více blíží neziskovému sektoru, tak mnohé obce nad inkluzívními postupy pochybují a vnímají je jako cílenou a mnohdy samoúčelnou pomoc vybrané skupině obyvatel. Agentura dokázala na Jesenicku aktérům sdělit, jak bude v obci působit a jakým způsobem bude pracovat tak napůl. A v tom je asi problém, protože mnozí od ní očekávali spíše naplnění vlastních nápadů a představ. Celková atmosféra v obci ve vztahu k příchodu Agentury se dá charakterizovat jako přívětivá, ale časem atmosféra houstne. Nenaplněné sliby a také možná trochu nesrozumitelné nástroje inkluze jsou zdrojem erozivního působení. Postoje obcí jako celku vůči příchodu Agentury byly víceméně

příznivé a jak v čase pozorujeme, v některých případech se přívětivost proměnila v averzi. V oblasti naplnění očekávání se setkáváme se značným rozčarováním. Dva dominantní „myšlenkové“ proudy očekávaly od Agentury buď, že zapůsobí více v terénu v přímé práci, nebo že pomůže obcím hlavně s financemi. Ani jedno z těchto očekávání se příliš podle aktérů nenaplnilo. Agentura je kritizována v tomto směru jak ze strany obcí, tak i neziskových organizací. Nepomůže argumentace, že jejím posláním bylo něco jiného.

Počáteční nejasnosti přispěly k tomu, že posláním Agentury aktéři vnímali dosti nejednoznačně a podle jejich názoru nebylo v obcích až tak moc naplňováno. Podpora Agentury k zajištění rovného přístupu mířila především do oblasti vzdělávání, sociálních služeb a bydlení, o něco méně do oblasti zdravotní péče, bezpečí a zaměstnávání.

Nejednoznačné je také hodnocení toho, zdali obec po ukončení pilotního působení Agentury dokáže funkčně řešit problematiku sociálního vyloučení v partnerství s dalšími subjekty v místě. Poměrně dost Agentura podpořila proces sociálního začleňování v obcích. Ke změnám došlo, ale nejsou zcela přesvědčivé a ještě vyhodnotitelné, ale jsou pozitivní. Budou procesy doposud zajišťované Agenturou v obci dále pokračovat? Tady je problém, poměrně dost lidí je k pokračování skeptická. O udržitelnosti procesu tak můžeme poměrně pochybovat.

Celkové vyhodnocení působení Agentury na Jesenicku působí průměrně, ve srovnání s ostatními lokalitami je hodnoceno mírně podprůměrně. Co je příčinou takového hodnocení? Domníváme se, že právě kombinace velmi špatné regionální situace a také přílišná akcentace již zmiňované sociální spravedlnosti, která vyostřuje zdejší atmosféru a komplikuje aplikování nástrojů sociální inkluze. S tím souvisí i zdůrazňované ztotožnění etnicity s příčinami vyloučení a očekáváním změn na straně sociálně vyloučených, nikoliv v ovlivňování strukturálních podmínek jejich života. Aktéři by také rádi viděli hmatatelné výsledky, ale ty, jak vidíme, souvisí zejména s projekty, které někdy z různých důvodů nevyšly, anebo teprve čekají na realizaci.

V počínání Agentury je ale smysl spatřován a Agentura jako organizace (ve smyslu instituce) působila na aktéry spíše dobrým dojmem. Ale hodnocení byla velmi vyhrocená. Z rozhovorů je zřejmé, že významnou součástí působení zde je veřejné mínění a zdůrazňovaná „vůle občanů“.

Působení lokálního partnerství mělo své limity. Byli do něj osloveni vhodní partneři, o složení lokálního partnerství se aktéři vyslovovali celkem příznivě. Nebylo po celou dobu úplně optimální, protože na jeho půdu někteří aktéři vnášeli své spory. K naplnění cíle lokálního partnerství došlo z menší části. Docházelo zde ke střetu perspektiv a různých pohledů na řešení. Pracovní skupiny ale byly poměrně funkční, vytvořily strategický plán a měly své výsledky a přínosy.

Strategický plán vzniknul, byť byl podle některých šit trochu horkou jehlou. Mnozí aktéři nejsou přesvědčeni o jeho všeobecné akceptovatelnosti v rámci Jesenicka. Plán je ale ve velké míře v souladu s potřebami obcí. Jeho cíle zatím zůstávají nenaplněny. Snad v budoucnosti. O kvalitě plánu je přesvědčena více než polovina aktérů a názory na hodnocení plánu se skutečně rozcházejí. Poukazuje to na skutečnost, že jeho přijetí bylo dosti formální a rozhodně ne „plošné“. Vznikla zde řada projektů a projektové poradenství je považováno převážnou částí aktérů za užitečné. Projekty mají své dopady na obyvatele lokalit, ale zde se také setkáváme s protichůdnými tvrzeními. Dopady se v lokalitě týkají výhradně oblasti vzdělávání a sociálních služeb, méně pak oblasti bydlení a zaměstnávání. Ještě menší v oblasti bezpečí a nejmenší v oblasti zdravotní péče.

Místní politiky obcí jsou shledávány jako poměrně prointegrační, ale jak v kterých obcích. Někteří aktéři nechtěli politiku obce blíže komentovat, ale i toto o něčem vypovídá. Politiky jsou v tomto směru poměrně názorově stabilní. Z výpovědí jsme ale cítili vyostřené situace i vzájemné vztahy mezi některými obcemi a NNO. Je zřejmé, že Agentura se ocitla ve složité situaci moderace těchto sporů, bohužel se jí moc nedařilo napětí mírnit. Na Jesenicku se odehrává někde více někde méně dramatický boj o hledání sociální spravedlnosti. Přítomnost Agentury vedla do značné míry ke zlepšení politik obcí. Ke zlepšení podle názoru aktérů došlo zejména v oblasti sociálních služeb a v politice vzdělávací. O něco méně v politice bydlení, v politice zaměstnanosti a v politice bezpečnosti.

Z výpovědí aktérů o možnostech řešení a příčinách sociálního vyloučení zjišťujeme, že se jedná o skutečně senzitivní téma a je zřetelný rozdíl dvou již zmíněných dominantních perspektiv a nepříznivých socioekonomických charakteristik regionu.

Agentura víceméně dokázala reagovat na potřeby obyvatel lokalit. Aktéři se neshodují v tom, že dopady jsou vidět - někdo je vidí, jiný zase ne. K tomu přispívá roztržštěnost regionu. Na výsledky si musíme teprve počkat, ale místní nedůvěra v pokračování procesu nás vede k mírné skepsi.

Domníváme se, že výsledky jsou někde viditelné a někde ne. To, co velmi ovlivnilo působení Agentury na Jesenicku, jsou místní kontexty, značná diverzita regionu a akcent na otázku sociální spravedlnosti a etnickou rozdílnost. To jsou nejvýraznější limity pro působení Agentury. Výsledky asi nemohly být jiné, než jakých zde Agentura dosáhla.